

MIENTJE VRIJDAG

Levensschets door de heer Bart Roest

en brieven aan

LIESJE ROEST - VAN ROOYEN

DS. J. FRAANJE

DINA TEN BOLSCHER – LIGTENBERG TE RIJSSEN

AALTJE SMELT

DS. W. C. LAMAIN

DS. M. HOFMAN

DS. M. HEIKOOP

LEENDERT POTAPPEL

**STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2010**

LEVENSCHETS

Wij lezen in Spreuken 10:7: *“De gedachtenis des rechtvaardigen zal tot zegening zijn”*. De waarheid daarvan is bevestigd in Gods dierbaar Woord. In Hebr. 12 vers 1 staat het met gouden letteren: *Daarom dan ook, alzo wij zo groot een wolk der getuigen rondom ons hebben liggen*. Denk eens aan Henoch en zijn wandel met God. Aan Noach en zijn veiligheid in de ark. Ja, denk aan de aartsvaderen Abraham, Izaäk en Jacob, hun geloofswandel en het einde huns geloofs. En Lot werd uitgeleid uit Sodom. Ziet een Mozes' keus, leven en einde. Geheel Hebreëen 11 zegt het ons, dat de gedachtenis des rechtvaardigen tot zegen zijn geweest.

In deze wolk der getuigen was ook besloten onze geliefde zielsvriendin M. Vrijdag. In haar is vervuld dat zij in het geloof en de hoop standvastig en lijdzaam heeft volhard. Zij heeft door genade volhard tot het einde toe. Zij is in 1943 ingegaan in de eeuwige heerlijkheid. Met Paulus mocht zij getuigen: *Ik heb den goeden strijd gestreden, ik heb den loop geëindigd, ik heb het geloof behouden, voorts is mij weggelegd de kroon der rechtvaardigheid, welke mij, de Heere, de Rechtvaardige Rechter in dien dag geven zal, en niet alleen mij, maar ook allen die zijn verschijning liefgehad hebben*. O, wat een verlossing, overgegaan vanuit de strijdende, naar de triomferende Kerk. Haar wens verkregen om zonder zonde, God eeuwig te verheerlijken.

Van onze vriendin, die nu verheerlijkt is, mogen wij met vrijmoedigheid getuigen wat Paulus van Timothéüs getuigde, als ik mij in gedachtenis breng het ongeveinsd geloof, dat in u is, hetwelk eerst gewoond heeft in uw grootmoeder Loïs en uw moeder Eunice, en ik ben verzekerd, dat het ook in u woont. Zij heeft menigmaal van haar grootmoeder en haar moeder gesproken, die beiden, volgens haar getuigenis, God vreesden.

Mientje Vrijdag werd geboren te Rijssen in het jaar onzes Heeren 1884 op 11 Januari.¹ Haar vader is 87 jaar oud (1946) en leeft nog. Haar moeder is gestorven in 1890. Dus was zij met haar enige broer vroeg haar moeder kwijt. Zeer jeugdig riep God haar door Woord en Geest uit de wereld. Hij trok en overtuigde haar. Zij werd geheel omgezet en zaligmakend overwonnen. Haar ziel werd wonder krachtig zichtbaar ingewonnen voor de dienst van de Volzalige Verbonds God. Met veel droefheid betreurde zij haar zonden tegen een goeddoend God misdreven. O, hoe kon zij met veel ootmoed en aanbidding van haar opzoeking vertellen. Zeer helder ging dit haar in vervulling: *Wat wilt Gij dat ik doen zal?*

Vroeg en jeugdig werkte de Heere met Zijn Geest in haar door. Helder van begin tot het einde was haar weg die God met haar gehouden heeft. Klaar was zij in de opzoekende liefde Gods. Die Geest des Vaders en des Zoons overtuigde haar diep van de val en haar Godsgemis. Niet lang stond zij in de eerste toeleiding. Spoedig werd de Zone Gods in de beloften aan haar ziel geopenbaard. Zij mocht Hem als een verloren ziel in het Evangelie der beloften, in het geloof omhelzen door een geschonken toevluchtnemend geloof. Krachtig werd zij tot God bekeerd. Steeds dieper werd zij ontdekt aan haar schuld en onverzoende staat met God. Diep werd zij in het

¹ Hermina was een dochter van Fredrik Vrijdag en Gerritina Timpers. Haar moeder overleed toen Mientje nog geen zes jaar oud was. Het was een godvrezende vrouw evenals de grootmoeder van Mientje

Christus-gemis ingezet. En al had zij in al de toeleidende wegen veel geloofsoefeningen, op Gods tijd werd zij met alles ingezet tot een totale verlorenheid. Zij werd daartoe naakt uitgestroopt en ontbloot en in het Godsgemis ingezet, haar werd buiten Christus alle grond van zaligheid ontnomen. Eindelijk bracht de Heere haar ziel in een afgesneden weg. Met David uitroepende *Och Heere, och werd mijn ziele door U gered*, enz. Zij werd in haar erf- en dadelijke zonden teruggebracht in het Paradijs. Daar is vervuld:

*'k Wou vluchten, maar kon nergens heen,
zodat mijn dood voorhanden scheen,
en alle hoop mij gans ontviel,
daar niemand zorgde voor mijn ziel.*

Zij mocht door genade door God, onder God vallen en buigen onder dat heilige recht Gods en met David getuigen:

*'k Erken mijn schuld, die U tot straf bewoog,
Uw doen is rein, Uw vonnis gans rechtvaardig.*

Daar werd zij in de Vierschaar Gods vrij en soeverein gerechtvaardigd van de zonde, zodat Zondag 23 in haar vervuld werd. O, wat was zij als een gewaterde hof, als zij dit mededeelde, hoe dat tussen een rechtvaardig Goddelijk Rechter, de Middelaar en Borg Jezus Christus tussentrad. Dat zij met een Heilig en Rechtvaardig God in Christus werd verzoend. Dat zij in dat bloed gereinigd werd. Hem als een gegeven Zaligmaker en Verlosser, als haar Bloedbruidegom mocht eigenen. Al haar zonden voor eeuwig uitgedelgd en verzoend werden. Menigmaal was zij dan als boven het stof, als zij dit mededeelde dat zij Zondag 1 geheel mocht beleven. De Vader haar Zijn Zoon gaf en de Zoon als Borg haar tot de Vader bracht. Ja, dan kon zij zo smakelijk getuigen:

*Zijn goedheid steeg ten top,
Hij nam zijn Israël op.*

En de Vader haar overnam uit de hand van de Borg. Zo kreeg zij een plaats in het eeuwig liefdehart Gods des Vaders. De Geest heeft dit verzegeld en getuigde met haar geest dat zij een kind Gods was.

Zo had zij de ganse Middelaarsverdienste tot haar deel en was zeer jong toen zij zich verliezen mocht in God Drieënig als haar Bondsgod. O, wat kon zij eerbiedig van die Goddelijke Personen spreken. Al Gods volk en knechten zijn daar getuigen van, dat ik dit maar stamelen kan van haar weg en leven. Zo had zij een thuiskomen in het hart des Vaders. *Die overwint*, zegt Christus, *Ik zal hem geven te eten van het manna, dat verborgen is, en Ik zal hem geven een witten keursteen en op den keursteen enen nieuwen naam geschreven, welke niemand kent, dan die hem ontvangt.*

O, dat kindsschap Gods is zo dierbaar. En wat de zaak voortreffelijker maakte was, dat zij er de genade bij had, van nederigheid en eenvoud. Laag in zelfverfoeiing, werkzaam door het geloof, als vrucht van doorgaande zelfontdekkingen en ontblotingen. De Vader had haar met al de weldaden weer gebracht door Zijn Geest tot Christus, om uit Hem bediend en onderhouden te worden. Ja uit Hem en door Hem te leven. Zonder Hem kon zij niets doen. Zij verstond door genade die kunst: *hoe lager bij de grond, hoe dichter bij 't verbond*. Om uit dat eeuwige Verbond te leven, uit de God des Verbonds, door de Verbonds Middelaar, in de bediening van Geest en Woord. Zo had zij overal de grond uit verloren. Ook had zij een uitvallend vermogen in de weg der heiligmaking. Daar was zij zeer Evangelies in, om buiten haar zelfs te werken.

Zij ging in het huwelijk met Jan ter Haar, een kind des Heeren. Dit was nu een Godvrezend echtpaar. Met dubbele banden aan elkander en God Drieënig verbonden. Ook haar man was zeer bevoorrecht op de weg des levens. Zo waren zij tot Gods eer. Zij leefden zo in de echt, enige maanden gelukkig. Helaas, daar werd haar man krank en na een korte tijd stierf hij. Door bloedspuwingen werd zijn leven gesloopt. Op zijn ziek- en sterfbed heeft hij vrij en blij getuigd van de hoop die in hem was voor de eeuwigheid. Zijn ziekbed was Hemels en met ruimte en blijdschap verliet hij deze aarde en was thuis. Dit heb ik veel gehoord uit de mond van onze geliefde Mientje in haar leven.

Zeer kort geleden waren zij in dit Heilig Huwelijk bevestigd door den Weleerw. Heer Ds. van Neerbosch naar aanleiding van Zondag 9. Ja, Zondag 9 had zij als een reispaas op haar huwelijksweg van haar hemelse Vader ontvangen. O, dit zou haar zo te pas komen in de verdrukking. Zo jong weduwe in dit zo droeve jammer- en tranendal.²

Haar man was kort weg en daar werd een mannelijk zaad geboren, dat nu al 32 jaar oud is. O, wat zou het eeuwig groot zijn als de Heere zich zijner mocht ontfermen, om hem te arresteren en te bekeren Dan zou er een wandelen zijn in de voetstappen van zijn nu Godzaligen vader en moeder. O, dat er geen eeuwige scheiding mocht blijven. Vader heeft hij niet gekend, maar moeder heeft veel vermaand en haar knieën gebogen om haar hart en smart uit te storten. O, zoon van zulke ouders, en gij kinderen van zulke ouders, o waar zult gij aanlanden dit heil te moeten missen. Ook mijn zaad en het zaad van alle Gods kinderen, eens zult gij hen zien verheerlijkt aan de rechterhand in die grote oordeelsdag. Och, dat uw hart met heilige jaloersheid mogen vervuld worden. Roep toch zeer sterk tot de God van uw ouders, wandelt door genade in hun voetstappen. Straks komen wij samen voor Die ontzaggenlijke Heere Jezus, voor Zijn geduchte troon. De Zoon des mensen zal Zijn engelen uitzenden en zij zullen uit Zijn koninkrijk vergaderen al de ergernissen en degenen die de ongerechtigheid doen. En zullen hen in de vurige oven werpen, daar zal weinig zijn en knersing der tanden. Dan zullen de rechtvaardigen blinken gelijk de zon, in het Koninkrijk huns Vaders. O kinderen, wendt u toch tot de God van uw ouders. Wie weet wat er gebeurt. Hij mocht zich wenden om, uit genade, u dit voorrecht uwer ouders te schenken. Daar zijn zij boven, verlost en in God verblijd. Denkt u wel aan hun vermaningen en gebeden en opvoeding? Dit komt alles terug . . . Maar ik zou afwijken. Die gelukkige zielen, wat zijn zij eeuwig gelukkig. Maar nu komen we weer op Mientje terug.

Het was een zware slag voor haar, zo jong en zo spoedig haar man kwijt te raken. Toen heeft zij een tijd gehad, dat ze veel te diep in het zwart ging. Zij was vol smart en diep treurende. Ze verloor er de zo zoete gemeenschap Gods mede. Enige maanden kon zij niet onder God komen. Haar vlees verteerde van vleselijke smart en droefheid. Eindelijk behaagde het den soevereine God om Christus wil, haar te vernederen door Woord en Geest. Zij mocht door God onder God bukken en buigen met zelfverfoeiing. Zij werd weer in de stand van het leven in de vrijheid gesteld en door de voorbedding van haar oudste Broeder, in dat bloed, van zonde van opstand gewassen worden; en mocht het verzoenende aangezicht Gods des Vaders weer zien en ontmoeten. Daarop volgde vanzelf dat zij mocht wandelen in de vertroosting des Heiligen Geestes. Zo werd zij opnieuw gelouterd en gereinigd. Nooit is deze opstand teruggekomen, maar

² Op 19 juli 1913 trouwde ze met Jan ter Haar. Geruime tijd na zijn heengaan werd een zontje geboren, dat genoemd werd naar zijn overleden vader. In Rijssen sprak men echter niet van 'Jan ter Haar', maar men had het over Jan van Vriedag'. Zijn moeder was 'Mientje Vriedag', en niet: Mientje ter Haar.

wel had zij gedurig gemeenschap met haar man boven en verlangde zij om samen te zijn, zonder vlees, om God te verheerlijken. Vandaar had zij het veel over haar man.

Dat alles gaf haar vroeg een plaats in Gods Kerk. In geheel Rijssen en later in Nederland werd deze weduwe in het werk der genade, hoog geacht. Altijd had zij de minste plaats, in haar schatting onder Gods gunstgenoten. Het waren haar de Heiligen van hoge plaatsen. Zij was een planting en een hoeksteen in Gods huis. Zij was geoefend in, veel strijd, maar ook in het Woord der gerechtigheid. Meer en meer werd zij verdiept in den Rotssteen Jezus Christus. Het vuur des Geestes wat gedurig in haar harte brandende. Zij had veel vrijmoedigheid in het geloof. Ook was zij een diep-ingeleide ziel in de Gods- en Verbondsgeheimen. Zeer klaar was zij in de geloofs oefening. Haar geloofskennis was zeer onderscheiden en practikaal. Zij was diep bekend geworden in de wettische gronden en ook in den weg der verzoening en Godzaligheid. Zij had grote lust tot onderzoek van Gods Woord en een liefhebster van de van God ingestelde middelen. Het was voor haar een verlustiging onder de waarheid te mogen neder zitten. Haar grootheid bestond in haar lage nietigheid. En dan die nauwe geloofsvereniging met Christus, Zij was gesteld om in Hem vrucht te dragen. Zo wandelde zij door geloof en liefde met haar Goël. Dit wandelen met Hem was een wandelen in den Geest. Zo was zij een geoefende ziel in het doden van de werking des vleses, door de kracht van Christus' bloed. Dit vloeide weer voort uit de gebruikmaking van Christus Middelaarsverdienste.

Dit gaf haar grote vrijmoedigheid met een diepe ootmoed. Zo was zij steeds vermanende, opwekkende of bestraffende.

Zeer diep inzicht had zij in de diepe val van Adam en in haar hart. Doch daar tegenover ook heldere openbaring van de diepten Gods.

Zo had zij een helder inzicht in de breuk der kerk en haar verval, alsmede diep blikkend in de oordelen Gods, zowel Vaderlijk als richtelijk. Helder liet de Heere haar gedurig zien de aanstaande Godsgerichten die gekomen zijn en nog komen zullen. Zeer ernstig was zij daarin om te waarschuwen. Haar klederen waren door genade onbesmet van haar geslacht en afval. Zij zag de verleidende verdorven tijdgeest, die zo diep van de God der vaderen afgeweken was. Als zij daarvan sprak en in het gebed was, dan was zij een gewaterde hof gelijk. Nooit schudde zij het oordeel der Kerk en Natie af, maar zij was dan door Gods Geest zo diep vernederd, dat zij als een zeer schuldig mens onder de oordelen was bukkende. Niemand durfde haar dan tegen te komen, daar er zoveel van afvloeide, dat ze de gewetens mede had. Zij stond niet boven de breuk maar in de breuk, aldus sprak zij er niet over, maar uit de breuk. Zij droeg de schuld uit haar harte voor God.

En zij had de genade en deugd dat zij rond oprecht was. Zij sprak nooit achter iemands rug maar sprak medelijdend in het aangezicht, Zij kon niet door onvlakke wegen, dan was zij een bestraffende mond. Met lof en achting sprak zij over Gods knechten en volk, als zij daar niet bij waren. Scherp was zij in het waarschuwen tegen achterklap of dwalingen, maar ook voor doervloeiingen. Er ging stichting van haar uit. Zij sprak, laag van haar zelf, maar hoog van God. In gezelschappen en in sterfhuizen was zij tot stichting met diepgaande verootmoediging.

Vele van Gods kinderen werden door deze ziel vertroost en gesterkt. Men kon haar de geheimen en de lasten toevertrouwen, zij ging er mee tot God. Is dit niet waar, kinderen Gods, die haar gekend hebben en nog leven. Zeg ik er teveel van? Is dit niet tot lof van Gods genade in haar zo rijkelijk verheerlijkt? Zij was de blinde tot ogen en

een stut voor Gods Kerk op aarde. Er ging een goede reuk van Christus van haar uit. Zij liet waar zij was geweest, altijd wat achter. In de leer helder en ongeveinsd, daardoor was zij geliefd onder Gods oprechte volk. Dit vloeide voort uit vrije genadebediening Gods. Want dit schrijf ik niet om haar te vergoden, maar om God te verheerlijken in en door haar.

Het vrije welbehagen Gods, de soevereine genade Gods, was haar spijs en drank. Als haar Drieënig Verbonds God maar verheerlijkt werd, dan blonk haar aangezicht. De ere Gods woog haar zwaar op het hart. O, wat was zij een worstelares voor huis, gemeente, land, volk en overheid. Nooit kon er een van Gods knechten in Rijssen het Woord uitdragen of zij had in het openbaar of in het verborgen, hen opgedragen. Dit kwam dikwijls uit, in de mededelingen over haar zielservaringen. De ambtsdragers en de gemeente kunnen dit zeer wel weten. Ja, o dienaren des Woords en ambtsdragers, moeten wij dit niet tot Gods eer vermelden, wat God ons in haar gegeven heeft? Menigmaal zijn zij door haar woord bemoedigd de kansel opgegaan. Voor de noden der tijden lag zij gedurig, in de eenzaamheid, op de knieën te worstelen. Ja, menigmaal, als Daniël, met open vensteren. Dan goot zij haar hart zo uit, met zulk een Goddelijke eerbied en aandrang, zodat alles zat te wenen als zij *amen* zeide. Ook viel zij gedurig aan de zijde Gods met de schuld van land, volk en kerk. Dan kon zij Gods handelingen zo rechtvaardigen.

Ook moet ik nog mededelen, dat zij onder de zeldzaamsten was, dat de Heere haar des nachts uit de slaap wekte, om uit haar bed te gaan, om met de menigvuldige noden te worstelen en tot God te gaan. Zij had nachtelijke gebedsoefeningen. Gedurig is haar dan, gelijk Esther, de gouden scepter toegereikt. Ja, dat met God worstelen, was in haar niet zeldzaam. Veel Godsgeheimen zijn haar in den nacht geopenbaard. Van de velen zal ik er sommigen noemen.

Lang voor de oorlogen en verwoestingen kwamen heeft zij met een Jeremia, beluisterd op een nacht, duidelijk het grote kriegsrumoer. Zij was dan zo ontroerd en bevende, dat zij op haar aangezicht des nachts lag te wenen. Eenmaal bepaalde de Heere haar uit Jeremia 25 van vers 15 tot het einde, bijzonder; lees dit eens aandachtig. Nu vraag ik, is dat niet vervuld? Heeft de ganse aarde, alle volkeren der aarde, niet uit deze beker gedronken? Is dit ook niet in deze grote wereldoorlog vervuld? En zal dit niet verder worden vervuld?

Dan weer werd zij bepaald bij de verschrikkingen en verderfenis des Almachtigen. De hongersnood is haar in 1936 zeer krachtig bekend gemaakt. Is de honger niet op aarde geweest?

In die nacht kreeg zij een Verbondsbelofte van haar hemelse Vader door Christus uit Spreuken 27 vers 26 en 27. Dit is in haar gezin vervuld.

Veel andere zaken moet ik voorbijgaan, welke meer personen betreffen die nog in leven zijn en andere zaken die nog vervuld moeten worden. Grote voorzichtigheid is hier nodig.

Wat de Kerk aangaat, heeft zij ook veel van Godswegen ervan gezien uit Jeremia 12 vers 7. Ook heeft zij de Kerk ontmoet in Jona 1 vers 11, 12 en 13. Jona overboord en hoe de Kerk probeerde met roeien het schip aan wal te krijgen, doch de storm hoe langer hoe onstuimiger werd en dat eindelijk Jona bereidt was om overboord geworpen te worden. Ook heeft zij de ganse Kerk ontmoet in de verloren zoon, hoe dat de ganse Kerk op *Gods tijd met de verloren zoon, met schuldbelijdenis zou*

wederkeren tot Sion met grote ontfermingen zodat zij uit het Verbond Gods het toegebrachte zaad heeft omhelsd en ook de wederkerende Kerke Gods. Ja zelfs het oude Bondsvolk Israël daarin ontmoet, dat God Almachtig dit volk zal doen wederkeren. En dit ging met grote eenvoud en de diepste afhankelijkheid gepaard, met aanbidding.

Wat zal ik meer van dit alles getuigen? Veel lasten van Gods knechten zijn door haar gedragen voor de troon Gods. Ook mijn gezin en persoon droeg ze. Zeer nauw in God was zij aan mijn echtgenote verbonden. (Liesje van Rooijen te Scherpenzeel) En ook na de dood van mijn geliefde gade, heeft zij getrouw onze lasten en droefheid gedragen. Dit was ik gans onwaardig en deed mij gedurig uitwenen van verwondering.

Zo was haar leven als een vreemdeling op aarde. Zij was hier niet thuis. Wat verlangde zij innig naar de aflossing van haar post, met lijdzaamheid en waking. Gedurig waren haar genegenheden en ook meditatieën Boven. Zij heeft menigmaal met haar geest Boven mogen vertoeven. Zo sprak zij veel uit dagelijkse leven met haar God. Al langer hoe zwakker werd haar aardse tabernakel. Eindelijk openbaarde zich de verborgen kwaal, de kanker in haar lichaam. Nu kwam aan het licht waaruit de verborgen pijnen en steken vandaan kwamen. Dit sloopte haar lichaam, zij sleepte zich voort. Was haar natuur niet zo opgewekt en ijverig geweest, dan had zij al langer op bed gelegen. Maar de laatste maanden kwam zij geheel te liggen. Onder de grootste smarten, was zij zeer gelaten. Wat kon zij dan getuigen van de heilzame lessen, voortspruitende uit de gedurige Vaderlijke kastijdingen. En veel sprak zij over het bitter lijden van haar Bruidegom en de vertroosting des Geestes. Dan sprak zij allen die haar bezochten nog moed in, of waarschuwde, en zo prees zij de zo zalige dienst van God aan.

Zij sprak veel over haar aanstaande adres, namelijk dat toekomstig Hemelleven, om ongestoord, zonder zonden, in de zalige gemeenschap met God te verkeren. In Gods kracht mocht zij de vijand op haar Borg wijzen, zodat hij gedurig wegsloop als een dief. In haar ziek- en sterfbed had zij een tere omgang met haar Hoofd en Borg. Haar ziekbed was een predikstoel. Niemand ging er zonder indruk vandaan. Vol was zij van de inwoning Gods en des Geestes. En was zij onder verlating, of onder afdruk van den ouden mens en haar verdorvenheden, dan kwam zij zo laag in de schuld, dan kon zij het uitwenen. Dan kon zij het niet dragen, indien daar enige verwijdering was gekomen. Onder aanhoudende pijnen werd zij tot den dood bereid. Eindelijk werd het aardse huis dezes tabernakels verbroken.

Op 27 juli 1943 ging zij de eeuwige Heerlijkheid in. De poorten van het Hemels Paradijs gingen ver open op grond van het ganse Borgwerk van Immanuël. Het leven was haar Christus en het sterven gewin. De dood was geen betaling voor de zonde, maar alleen een afsterving van de zonde en een doorgang tot het eeuwige leven.

Zij liet achter haar vader, nu oud 87 jaar, haar oude 80-jarige tante, en een gelukkige ook Godvrezende broeder, tevens ambtsdrager in Gods Kerk. En dan haar zoon 32 jaar.

Let op den vrome en zie naar den oprechte, want het einde van dien man zal vrede zijn. Alzo ook deze gelukkige weduwe oud 59 jaar. Christus getuigt: Vader, Ik wil, dat waar Ik ben ook die bij mij zijn, die Gij mij gegeven hebt, want Gij hebt Mij liefgehad vóór de grondlegging der wereld. De Vader verkoor haar daartoe, de Zoon kocht haar daartoe, en de Heilige Geest bewerkte haar daartoe, als een vat ter heerlijkheid. Zo

was dit Koningskind voor eeuwig thuis. Nu mag zij zich verblijden, met al de gezaligden, in God Drieënig om Hem eeuwig te verheerlijken. Die in Christus gelooft, sterft niet in der eeuwigheid.

Zaterdag, van diezelfde week, werd zij begraven. Het sterfhuis zat van achter tot voren vol met de bloedverwanten en de vriendenkring. De Eerw. ds. Fraanje had de leiding. En daar het huis te klein was om de grote scharen te bevatten, was er naast ook een huis vol met vrienden, waar Ds. Heikoop de leiding had. Alle waren vervuld met het geluk der ontslapene en van al Gods volk.

De monden van de leeraars vloeiden daarvan over en er was een aangename vrede. God gaf getuigenis van Zijn werk tot Zijn eer. De mens werd vernederd en God werd verhoogd. Laat ik dit er bij zeggen, dat het van Godswege werd vergund. Hij gaf daar opening en vrijheid toe. Gods eer was het hoogst doel, daar gaat alles om. *Dit volk heb Ik mij geformeerd, opdat het Mijn lof zou vertellen.* Daar werd dat grote licht uitgedragen, Gods raad uitgediend.

Daar liep haar enigst kind achter de lijkstatie met de andere bloedverwanten. Ook de enige broeder, een dubbele broeder, naar het vlees en naar de geest. Voor hem zal het geen eeuwige scheiding zijn. Zeer nauw waren de banden tussen zus en broer geweest en die zullen eeuwig blijven. Op de dodenakker had zich een grote schare opgesteld. Dit is altijd zeer opvallend. Als er een kind Gods begraven wordt is er meestal een grote schare bijeen. Daar gaat wat vanuit. Daar stonden wij aan het graf dezer geliefde dode, met ontroering en blijdschap.

De eerste spreker was ds. Fraanje. Met grote vrijmoedigheid gaf hij getuigenis van de grote genade Gods aan de overledene verheerlijkt. Hij schetste haar leven, daar spreker ook zo nauw aan haar verbonden was. Ook de tweede spreker, ds. Heikoop was met hetzelfde vervuld. Zoo spraken zij met een vaardige tong tot Gods eer. De hemel daalde af. De Heere was met Zijn Woord en Geest tegenwoordig. Daarna sprak ouderling A. Ligtenberg uit ervaring en omgang met de overledene. En eindelijk sprak schrijver dezes een woord, op aandrang. Samen is daar gestameld over het zaligen van zondaren, het geluk van Gods volk en het ongeluk der onbegenadigden, zo zij in die staat blijven.

Wat is het dan een vlotte Evangelieprediking aan zo een open groeve van zulk een kind Gods, als de Heere opening geeft! Wat een zalige vrede en onderlinge gemeenschap was er die dag aan het sterfhuis en aan het graf. Wat een grote genade is ons toch bewezen eertijds waren wij kinderen der duisternis, nu zijn wij kinderen des lichts. Vroeger kinderen des doods, der hel, en nu kinderen des Heeren, des hemels! O, vergeten wij nooit, tot welk een prijs dit is geschied. Het vloeit alles uit de eeuwige soevereine liefde des Drieënigen Gods.

Wat zijn er al veel vromen heengegaan, ook te Rijssen. Denk eens aan de **geliefde A. Baan**, en **broeder van Noord** en de *oude Dieke* en zoveel anderen. Nederland heeft ten allen tijde veel kinderen Gods gehad. Wat is het ledig op aarde, nu er zoveel zijn heengegaan. Daartoe zijn zij voorts gekend tot dit zalig doel en Gods eer. De rechtvaardigen worden weggeraapt voor den dag des kwaads.

Maar God zal tot de voleinding der wereld een kerk hebben, hoe diep het er ook door moet.

Zo was de dag der begrafenis voorbij gevlogen. Zoete verbinding onderling, de gemeenschap der Heiligen. En dit zal zo doorgaan tot de laatste zal zijn ingezameld en

de Koning op de wolken des hemels met grote heerlijkheid zal verschijnen. Dan zal het ganse lichaam van Christus, waar Hij het hoofd van is, de Vader worden voorgesteld als een volmaakte, gekochte en verlost Bruid.

Hij zal dan eeuwig met de Vader en de Heiligen Geest verheerlijkt worden.

Mijn God, U zal ik loven, omdat Gij dat gedaan hebt.

Hier is dan een korte schets over het leven en sterven van onze geliefde, nu zalige vriendin, Mientje Vrijdag.

In dit boekje volgen van haar nog enige brieven, uit de honderden, die zij geschreven heeft. Op aandrang van velen ben ik eindelijk bezweken om dit op te volgen en iets van haar aan het licht te doen komen. Het zou al eerder zijn geschied, doch de oorlog en gebrek aan papier, heeft het langer doen ophouden dan wij gehoopt hadden.

Uit de brieven zijn de uiterlijke zaken, zoveel als dit niet tot stichting diende, uitgenomen. Zover het met de taal mogelijk was, is het in den oorspronkelijke zin overgebracht. Het is alles vol gebrek, ook van mij, maar daar ik vast vertrouw dat de vrienden met mijn onbekwaamheid zekerlijk rekening zullen houden, breng ik dit ter perse.

Moge God er in verheerlijkt worden, Zijn Koninkrijk er door uitgebreid en Gods Kerk er door geleerd en bemoedigd worden.

Dit is de wens van Uw onwaardige vriend,

Scherpenzeel, Maart 1947.

B. ROEST.

LIJSJE VAN ROOIJEN echtgenote van BART ROEST

Citaten overgenomen uit: *Leven en werk van Bart Roest*, door W.B. Kranendonk; uitgave 2006 Den Hertog, Houten.

Bart Roest werd op 27 mei 1890 in Valburg in de Betuwe geboren. Hij had tien broers en zussen. Zijn ouders moest hij al op jonge leeftijd missen. Hoewel hij van huis uit Hervormd was, voelde hij zich meer aangetrokken door de prediking van de Gereformeerde Gemeente. In het voorjaar van 1913 deed hij belijdenis in de Gereformeerde Gemeente van Opheusden. Bart verdiende zijn brood als boerenknecht.

Toen hij 29 jaar was, trouwde hij met Liesje van Rooijen en vestigden zij zich in Neerlangbroek, waar zij naar de Gereformeerde Gemeente gingen. De plaatselijke gemeente was een afdeling van Zeist. Roest heeft daar zelfs preken gelezen. (*Omdat er in de Gereformeerde Gemeenten en in verwante kerkverbanden weinig dominees zijn, wordt er bij afwezigheid van een dominee door iemand, meestal een ouderling een preek van een meestal overleden predikant gelezen*). Dit had te maken met de wens van Roest om predikant te worden. Hij had zijn wens aan de kerkenraad kenbaar gemaakt en zou door bredere kerkelijke vergaderingen geëxamineerd worden. Maar het is anders gelopen. In de Gereformeerde Kerk van Scherpenzeel was een groep die het niet met de prediking eens was. Zij verzochten ds. Kievit van de Gereformeerde Gemeente uit Veenendaal om in de Eierhal te komen preken. Uit deze groep ontstond de gemeente aan het Tabakspaadje. Aanvankelijk een afdeling van Veenendaal, later als zelfstandige gemeente. Ds. Kievit werd consulent. In 1920 kreeg Roest een beroep uit Scherpenzeel om ouderling te worden. Roest nam dit beroep aan en vestigde zich in Scherpenzeel. Aan de Glashorsterdijk werd een pastorie gebouwd. Nu las Roest eigen preken, verzorgde de catechisaties en deed bezoeken in de gemeente. Dit was het begin van een 54-jarige ambtsbediening in Scherpenzeel, waarin hij alle lief en leed met de gemeente deelde.

Toch wilde hij nog steeds predikant worden, maar hij werd niet toegelaten door classis en synode. In 1930 wilde de synode de ouderlingen verbieden te preken en eigen preken voor te lezen. Deze ouderlingen moesten zich aanmelden bij Theologische School in Rotterdam. Dit hield in dat Roest in Scherpenzeel zijn ambt moest neerleggen en naar Rotterdam moest verhuizen. Men had een bovenwoning voor hem en zijn gezin gereserveerd. Roest, die sterk aan de gemeente verbonden was, wilde dit niet. Zijn vrouw was ernstig ziek, dus een verhuizing was uitgesloten. Zijn studie ging dus niet door. De ene zondag las hij nog een eigen preek en de volgende zondag een preek van een overleden predikant. Dit was heel pijnlijk voor Roest. Hij las dus wel af en toe een eigen preek, wat kerkordelijk verboden was. Men wist er niet goed raad mee en gedoogde het, hoewel veel synode- en classisvergaderingen zich er tegen uitspraken. Vaak maakte hij tijdens het preeklezen een opmerking over de gelezen stof. Daarnaast schreef hij zelf preken. Hij leidde ook begrafenissen en bevestigde huwelijken. Ook buiten zijn gemeente en kerkverband. Dit werd hem toegestaan. Roest lette niet op kerkmuren, daardoor had hij vrienden uit allerlei kerken. Daarbij leidde hij gezelschappen, bijeenkomsten waarop men over godsdienstige belevingen

sprak. Zo werd hij later een goede vriend van de Oud Gereformeerde ds. Van der Poel. De huisbezoeken deed hij alleen.

Toen Bart Roest zijn militaire dienstplicht vervulde, was niet in de eerste plaats op zoek naar een vrouw toen hij Liesje ontmoette. Hij bad de eerste weken na zijn overplaatsing naar Fort Everdingen de Heere of hij daar in de omgeving mensen mocht ontmoeten waarmee hij één van hart en één van zin was. Met dat stille gebed in zijn hart liep hij op een vrije dag naar Vianen. In de stad aangekomen vroeg hij een jongen of die wist of er in de buurt kinderen van God waren. Deze verwees hem naar de familie Van Rooijen die op Walsland woonde. Daar aangekomen bleek dat de vrouw des huizes en een dochter juist die dag in Hagestein waren, waar bij familie Fortuijn gezelschap werd gehouden. Roest kreeg het advies daar ook heen te gaan. Bij Fortuijn ontmoette hij een gezelschap vromen, waaronder Liesje van Rooijen, zijn latere vrouw.

Lijsje van Rooijen was op 10 oktober 1886 te Vianen geboren als eersteling van **Dirk van Rooijen en Stijntje Klein**. Na Liesje, zoals haar roepnaam was, volgden nog zeven kinderen - drie meisjes en vier jongens. Vader Van Rooijen was handelaar in kolen en behoorde tot de welgestelde burgers van de stad. In zijn jonge jaren leefde vader Dirk van Rooijen midden in de wereld. Hij dronk de zonde in, maar werd krachtadig tot God bekeerd. Op zaterdagavond had hij zich nog gelaafd aan de drank en op de daarop volgende maandag sprak heel Vianen over de bekering van Dirk. Hij stierf in 1927. Van Rooijen sloot zich aan bij de Gereformeerde Kerk in Vianen. Zijn vrouw Stijntje verzette zich daar niet tegen, al had zij persoonlijk andere opvattingen dan haar echtgenoot. Moeder Van Rooijen was van huis uit oppervlakkig hervormd. Toen de kinderen ouder werden, kwam die tweespalt in het gezin openbaar; de meesten van hen kozen voor de ruimere opvattingen van hun moeder.

Bij Liesje lag dat anders. Al op zeer jonge leeftijd had zij de Heere leren kennen. Zij kon duidelijk vertellen hoe en wanneer de Heere haar had stilgezet. De last van de zonde drukte haar al vroeg in haar jeugd. Dat viel ook anderen op. Eens vroeg ds. S. Vos haar tijdens de catechisatie een psalmvers op te geven. Liesje, die in grote geestelijke nood was, stelde voor Psalm 119:14 te zingen:

*Och, dat ik klaar en onderscheiden zag,
Hoe 'k mij naar Uw bevelen moet gedragen,
Uw wond'ren recht betrachten dag aan dag.
Mijn ziel druipt weg van treurigheid en klagen.
Ai, richt mij op, verander mijn geklag,
Wil naar Uw woord mij gunstig onderschragen.*

Ds. Vos, die uit eigen ervaring wist van geestelijke bestrijdingen, vroeg haar na afloop van de catechisatie wat eraan schortte. Liesje kon bij hem haar hart uitstorten en voelde zich daardoor zeer aan deze predikant verbonden!

Liesje was 27 jaar toen de Heere de grote weldaad van de schuldvergeving aan haar ziel toepaste. Daarover schreef ze op 14 juli 1914 aan vriendin **Anna Kuik-Blankestein** te Zeist:

Geliefde vriendin,

Door dezen mag ik u melden, dat ik uw briefje heb mogen ontvangen in redelijke welstand en mag u dan door des Heeren diep verbeurde goedheid melden dat de Heere het boven bidden en denken welgemaakt heeft met mij diep onwaardige in mijzelf. Want och, wat ben ik in mijzelf een hellewicht. Niet anders waardig dan om

verdelgd te worden van voor Gods aangezicht. Maar o, eeuwig wonder, die de eeuwige dood waardig zijn, krijgen het eeuwige leven uit en in Hem, Die dood is geweest maar nu leeft tot in alle eeuwigheid en zegt tot degenen die Hij van eeuwigheid gekocht heeft met Zijn dierbaar bloed: 'Ik leef en gij zult leven.' Nu, geliefde vriendin, Hij Die op de troon zit heeft gezegd: 'Zie, Ik maak alle dingen nieuw.' En Die heeft ook bij mij alles nieuw gemaakt uit eeuwige ontferming.

O geliefde, het is alles boven verwachting gegaan. Ik had het nooit kunnen denken en kon her ook onmogelijk geloven vanwege de grootheid der zaak. Maar de Heere heeft Zijn woord aan mij vervuld. Wat onmogelijk is bij de mensen, is mogelijk bij God. O, lieve vriendin, er staat zo dat de Heere een afgesneden zaak doet aan 's mensen kant, en zijn dood en doemvonnissen krijgt te ondertekenen en zijn Rechter komt te rechtvaardigen als Hij het vonnis voltrekt en het recht Gods lief krijgt en daaronder buigt. O, dan heeft die niets meer in te brengen en dan kan zulk een ook niets anders dan uitroepen: 'Rechtvaardig is mijn plaatsje in de hel' Lieve vriendin, toen ik dat alles deed, kreeg ik zo'n stille ziel. Want God kon mij geen kwaad meer doen. O, zalig bukken onder God. Ik dacht niets anders of het was afgedaan.

En toen ik dat dacht, o eeuwig wonder, toen ontsloot de Heere Zich in Zijn eeuwige liefde in mijn ziel. Toen ontsloot Hij voor mij Zijn eeuwige vredesplan. Toen trad de Heere Jezus voor mij tussenbeide en wachtte mij op als een gegevene ter zaligheid. O, lieve vriendin, toen ben ik weggezakt vanwege het eeuwige wonder. Want nu kreeg ik en genoot ik vrede en verzoening met God door Hem Die uitgeroepen heeft: 'Het is volbracht' en: 'Ik heb voleindigd het werk dat Gij Mij gegeven hebt om te doen.' God was voldaan en daar heb ik nooit iets aan behoeven te doen. Niet een zuchtje komt er in aanmerking. Want dat leert Hij zo dat alles buiten de mens ligt. Het is niets uit ons, alles uit Hem, zo gaat de weg naar Jeruzalem. O, zalige weg, want nu krijgt God alleen de eer. O, riep ik maar uit: 'Ik heb niets gedaan, God alles.'

O, lieve vriendin, wat zal ik de Heere vergelden voor de weldaad aan mij bewezen. Want ik heb het mij onwaardig gemaakt. O, geliefde, toen ik dan een poosje in verwondering neerzat, daar krijg ik een inleiding in de Openbaring van Johannes. Daar krijg ik gemeenschap met de ganse verheerlijkte staat van de bruidskerk, alle rein gewassen in het dierbaar bloed des Lams. O, eeuwig wonder, ik bevond mij onder degenen die de kroon voor God en het Lam nederwierpen en zongen: 'Het Lam Dat geslacht is, is waardig te ontvangen de lof, de eer en de aanbidding en de dankzegging. Gij hebt ons Gode gekocht met Uw bloed uit alle geslacht en taal en volk en natie.' Dat nedervallen voor de troon Gods en dat aanbidden van Dien Die leeft tot in alle eeuwigheid. Lieve vriendin, daar heb ik hier in beginsel iets van mogen ondervinden. Ik wist niet meer dat ik op aarde was, maar was al in de eeuwigheid. Ja, bevond mij onder diegenen waar we van lezen: 'Dezen zijn het die uit de grote verdrukking komen en ze hebben hun lange witte klederen wit gewassen in het bloed des Lams, daarom zijn ze voor de troon Gods.' O, lieve vriendin, wat is er toch veel in God Zelve aan te treffen. En is het hier bij aanvang al zo, wat zal het dan zijn in de eeuwigheid. O, eeuwige blijdschap zal op hun hoofden wezen.

Waar ben ik toe verwaardigd. Menigmaal zit ik in verwondering en kan dan niets anders zeggen: 'Lieve Heere, wat heeft U toch bewogen.' Dan is het niet anders als verliezen en kwijtraken in het eeuwige wonder. Met God verzoend door de dood Zijns Zoons. O, lieve vriendin, geen roem in mij. *Alle roem is uitgesloten, onverdiende zaligheid, heb ik van mijn God genoten, ik roem in vrije gunst alleen.* O, alleen dit schiet er over. *Wij steken het hoofd omhoog en zullen de eerkroon dragen, door U, door U alleen om 't eeuwig welbehagen.* O, geliefde, had ik dat ooit gedacht. Mijn tong is te arm en mijn keel is te slecht om naar waarde de Heere groot te maken. Doch

wat ben ik blij dat er een eeuwigheid aanstaande is. Mijn verlangen is wel eens zo sterk naar die zalige eeuwigheid dat ik uitroep: 'O eeuwigheid, kom ras, o, dat ik bij u was. 'Kom Heere Jezus, ja kom haastelijk.' Om dan altijd dat lieve aangezicht van mijn nu zo dierbare Verlosser te mogen aanschouwen. O, die dierbare woorden: 'Zij zullen Zijn aangezicht zien en Zijn Naam zal op hun voorhoofden zijn.' Mijn ziel strekt zich uit naar die plaats van volmaaktheid, ontdaan van alles. Ongestoord God Drie-enig te genieten. O, geliefde vriendin, wat zijn ze toch gelukkig die toch dat allerhoogst en eeuwig goed deelachtig zijn dat nimmermeer vergaat. Ik moer gedurig maar zeggen: 'Ik kan mijn rijkdom niet op, want alles is Uwe. Gij zijt van Christus en Christus is Gods.' O, geliefde vriendin, dat is een put waar geen bodem in is.

Nu, zo heb ik dan iets stamelend meegedeeld en er maar iets van aangestipt wat de Heere, die grondeloze Ontfermer, uit eeuwig vrije zondaarsliefde aan mij, diep onwaardige dood- en doemschuldige zondares, gedaan heeft. O, dat zalige heilgeheim om als een goddeloze om niet gerechtvaardigd te worden door het geloof in Hem. O, gelukkig die dat heilgeheim leren mag uit genade.

O, geliefde vriendin, mijn hartelijke wens en bede voor u is, dat de Heere ook u dit nog eens mocht leren. Die het mij alles als een vrije gift geschonken heeft, kan het ook u nog geven. Zijn arm is nog niet verkort en Zijn hand heeft nog grote kracht en groot vermogen. O, houd maar biddend aan, wie weet wat de Heere nog eens doen zal om redenen uit Zichzelf. Dat er maar geen rust mocht wezen voor en aler de Heere u die dierbare woordjes geleerd had: 'Die zijn leven zal verliezen, die zal het vinden.' O, gelukkig sterven, want daar ligt het leven achter.

Nu, geliefde vriendin, ik zou u nog wel meer mede kunnen delen wat ik uit de ambtelijke bediening van die dierbare Heere Jezus heb ondervonden als Profeet, Priester en Koning. Want met alles wat er gebeurd is, blijf ik steil en diep afhankelijk. Maar die Middelaar bediening is mij nu zo dierbaar en onmisbaar om uit Zijn volheid te ontvangen genade voor genade. Uit Hem door het geloof te leven, Die het leven is.

U weet wel, lieve vriendin, dat we nog eens gesproken hebben wat het is om bij die meerdere Salomo eens terecht te mogen komen, Die alle raadselen kan oplossen. Dat heb ik nu mogen ondervinden en moest toen ook met de koningin van Scheba uitroepen: 'De helft is mij niet aangezegd.'

Nu, lieve vriendin, mocht u op het gerucht maar veel uitgaan. Er is een volheidsovervloed in Hem. Hij is de Levensbron, Die nooit vermindert. De rivier Gods is vol waters, tot aan de oevers toe. Wie van dat water drinkt zal in der eeuwigheid niet meer dorsten, maar zal in Hem worden een fontein van water, springende tot in het eeuwige leven.

Op zondagmiddag 3 mei 1914 is alles gebeurd. O, onvergetelijke dag. O, eeuwig wonder dat mij te beurt gevallen is. Hem alleen zij de eer.

L. van Rooijen

Enkele jaren later schreef Liesje van Rooijen in een brief aan **Willem en Antje van Dorland** ook over deze gebeurtenis:

'O, geliefden, wat is het toch oneindig groot, getrokken te zijn uit het rijk der duisternis, daar wij in verzonken lagen door onze diepe val in Adam, en o, nu daaruit opgehaald en overgebracht in het Koninkrijk van dat wonderbaar licht van den Zoon van Gods eeuwige liefde, en o, daar nu het volle bewustzijn van om te dragen in zijn ziele. O, de breuk in het paradijs gevallen, is hersteld, en nu weer in een bevredigde betrekking met God te mogen staan. O, met God verzoend door de dood Zijns Zoons.'

Veel verkeerde Liesje van Rooijen onder het volk van God. Zij zocht kinderen des Heeren in het hele land op. Zo verbleef ze ook eens in Goes, waar zij op zondag een avondmaalsdienst bij ds. J. Fraanje meemaakte. Zij nam daar deel aan het sacrament. Aan het einde van de bediening vroeg ds. Fraanje aan Liesje of ze een versje wilde opgeven. Haar antwoord was: ‘Laten we dan maar zingen het lied van Mozes en het Lam.’

Ds. Fraanje reageerde daarop met: ‘Dat is niet te veel gevraagd, Liesje, maar daar kennen we hier de wijs nog niet van. Dat kan hier nog niet in de strijdende Kerk gezongen worden.’

Vanaf de eerste ontmoeting tussen Liesje van Rooijen en Bart Roest vielen er geestelijke banden. Al spoedig groeide er ook wederzijdse genegenheid. Dat Liesje zes jaar ouder was dan Bart hinderde de jonge Roest niet. Evenmin zag hij het als een bezwaar dat ze een zwakke gezondheid had. Liesje had enkele malen bloed gespuwd en moest daarom veel rusten.

Vader Van Rooijen had echter wel bedenkingen tegen een eventueel huwelijk. Hij gunde zijn dochter een betere partij dan een eenvoudige landbouwersknecht. Toen hij echter van zijn dochter en haar vriend hoorde dat de Heere hun beiden kennelijk had laten zien dat ze voor elkaar bestemd waren, gaf hij zijn verzet op.

Liesje en Bart verlangden spoedig te kunnen trouwen. Maar waar was werk en een woning te vinden? Na enig zoeken werden beide gevonden in Neerlangbroek.

Het huwelijk tussen Bart Roest en Liesje van Rooijen werd op 5 februari 1920 gesloten in het stadhuis te Vianen. Een vriend van Bart reed hen daarna met een rijtuig naar Zeist, waar ‘s middags om vijf uur de kerkelijke bevestiging van het huwelijk plaats had door ds. H. Roelofsen, aan wie de bruidegom zich zeer verbonden wist.

Liesje Roest kampte al jaren met een zwakke gezondheid. Reeds voor haar huwelijk in 1920 waren er zorgen. Jannetje van Dijkhuizen schreef in juni 1918 aan Roest dat ze van voorganger Vijverberg had gehoord dat Liesje ‘weer bloed had opgegeven.’ Liesje had zwakke longen en was snel vermoeid. De zorg voor haar gezin en de drukte van de gedurige aanloop in de pastorie vergden veel van haar.

Begin jaren dertig namen de gezondheidsklachten van mevrouw Roest toe. De oorzaak was onduidelijk, maar zij kwam wel op bed te liggen. Na verloop van tijd trad er enig herstel in. Roest schreef aan zijn vriend De Kruijf: ‘De vrouw gaat goed vooruit. Kinderen goed, zelf ook aardig goed. De vrouw heeft een zeer gezegend ziekbed; telkens mag zij weer war van de Heere ontmoeten.’

Het herstel leek zich door te zetten. Mevrouw Roest werd van haar ziekbed opgericht. Wel bleek zij zodanig verzwakt te zijn dat de zorg voor haar gezin te zwaar werd. Ze had hulp in de huishouding nodig.

Enkele jaren later, begin 1934, werd mevrouw Roest opnieuw ziek. Zij kwam nu geheel op bed te liggen en zou niet meer herstellen.

Roest maakte zich daar ook zorgen over. In een brief van begin mei schreef hij: ‘Mijn vrouw is veel in zwakheden. Onderworpen. Ik ben bevreesd dat zij niet zo lang meer op aarde zal zijn. Zo lieverlee wordt zij afgebroken naar het lichaam, doch zij is gedurig zalig gesteld en heeft heimwee naar de eeuwige heerlijkheid. Zij blijft nog een klein tijdje bij mij en mijn geliefde kinderen. Maar niet lang meer. Soms ben ik zeer verdrukt en bedroefd, maar zucht er tegen om den Heere niet vooruit te lopen. Want ik kwijn weg als ik er aan denk dat ik mijn vrouw moet missen. De wille Gods mocht echter mijn hoogste wetgever zijn»

Niet opereren

Dat er inderdaad reden was tot grote zorg, bleek al spoedig. Enkele weken later vertelde Roest: ‘Gisteren met mijn vrouw naar de dokter geweest voor onderzoek. Die arts dringt er op aan dat zij opgenomen wordt in een ziekenhuis. De vrouw gaat achteruit. Lezen kan zij niet meer. Zij ziet niets meer. Vandaag is zij weer onderzocht. Ik moet met de dokter en met professor Bouman uit Utrecht overleggen of de vrouw thuis mag blijven en daar behandeld kan worden.

Liesje moest worden opgenomen in het ziekenhuis in Utrecht. Begin juni ging ze daarheen. Roest bracht haar weg, samen met Mientje Vrijdag. Onderzoek wees al spoedig uit dat mevrouw Roest een kwaadaardige tumor in haar hoofd had. De artsen wilden haar opereren, maar Roest en zijn vrouw hadden geen vrijmoedigheid daar toestemming voor te geven. Zelf schreef Roest enkele dagen later: ‘Dinsdag mijn liefste vrouw naar Utrecht gebracht. O, wat dat voor mij was. De kinderen waren zo bedroefd. Ook de gemeente was bedroefd. Geheel Lukas 5 is voor mij zo dierbaar, lees vooral vers 17 eens. O, die kracht Gods. O, dat pleiten. Mijn vrouw heeft ook in het hoofd een vergiftiging. Dat is het ergste. De dokters wilden opereren. Dat hebben we geweigerd. We durven het niet. De Heere wil het niet. Ik ben een uur met die dokter bezig geweest. De operatie is uitgesteld. Dinsdagmiddag is mijn vrouw door drie doktoren en woensdagvoormiddag door vier onderzocht. Nu weer foto’s van haar genomen.

Zij zijn goed en vriendelijk voor haar. Mijn vrouw ligt stil. Ze is moe, doch kalm en in God zalig hemels gesteld. Gedurig telefoneer ik. Vrijdagmorgen ga ik naar haar toe. In tien dagen mag er niemand bij haar dan ikzelf. Wij zullen zien wat God doet. Zij is er ernstig aan toe. Als er geen wonderen gebeuren, dan gaat zij naar Huis. Maar ik kan niet afdalen te bidden. Ik heb een weinig geloof dat zij terugkomt. Zij wordt niet beter, denk ik. Maar ik hoop dat zij nog even een poosje bij mij is en dat zij in huis bij mij mag sterven.

Vandaag vrijdag moesten we beslissen of mijn vrouw een zeer ernstige operatie in haar hoofd moet ondergaan. De gehele schedel lichten en dat enkel tot verlichting. Wij hebben van Godswege geweigerd. We willen het liever met God wagen. Lang ben ik met de dokter bezig geweest. De artsen waarschuwden mij voor de ernstige gevolgen. Maar ik val liever in de hand Gods. Nu heb ik haar per auto thuisgehaald en heb daar vrede bij.’

Mevrouw Roest zelf was onder dit alles bijzonder rustig. Weliswaar geloofde ze dat ze niet zou herstellen, maar ‘zij had de Heere in het hart, op een zeer wonderlijke wijze’, schreef Mientje Vrijdag aan haar vriendin Aaltje Smelt.’

Na haar thuiskomst uit het ziekenhuis moest Liesje veel op bed of in een stoel liggen. De huishouding werd voor een groot deel gedaan door Willempje van Wijk, die drie jaar lang bij de familie Roest in huis was.

Hoe zijn vrouw gesteld was, vertelde Roest in een brief aan Floor de Kruyf: ‘De vrouw gaat wel. Zij rust veel en is veel in afzondering. De minste inspanning kan zij niet hebben. Zij ligt al acht dagen in een ligstoel. Van binnen vaart haar ziel wel. Veel leeft zij in de bediening van de gemeenschap met God. Gedurig heeft zij nieuwe bedieningen en ontmoetingen. Ze is o zo verblijd in God, met ootmoed. De blijdschap straalt van haar gezicht. Zij mag gedurig zo familiair met God omgaan. Ze is zo los van alles. Het is net alsof zij niets meer van alles bemerkt. Wij laten haar graag in die zalige geloofsvereniging, in dat eenzijn in en met God door Christus’ voorbedding en de Geest. Och, dat leven stroomt gedurig in haar ziel.’

‘De vrouw is nogal aardig. Zij ligt veel op bed en is zo wat blind. Ze heeft gedurig pijn en is zeer zwak. Ze heeft veel geloofsgemeenschap met haar Bondsgod in Christus. Zij spreekt van het hemellevens en haar blijde toekomst. Het is geheel een wonder, dat zij zo een ziekbed heeft.’

Het ziekbed van mevrouw Roest duurde uiteindelijk ruim vier jaar. Dat was langer dan de artsen verwacht hadden. Zelf wist ze dat ze niet meer zou herstellen. Dat deelde Roest op 17 mei 1935 mee aan De Kruiyf: ‘Zij heeft op een nacht tegen mij gezegd dat ze niet lang meer op aarde is.’

Naast de zorg voor zijn vrouw waren er in deze jaren ook andere zorgen. In oktober 1935 overleed de moeder van mevrouw Roest. Een halfjaar eerder had zij haar dochter voor het laatst gezien. De slag was zwaar. ‘Mijn vrouw ontroerd en bedroefd. Zij is in God gerustgesteld’, schreef Roest kort daarna.’

Aan Mientje Vrijdag schreef Roest hoe hij met vrijmoedigheid op de begrafenis van zijn schoonmoeder had gesproken.

‘Maandagmorgen was ik bezorgd, bedroefd, leeg, arm en ellendig. Met de meisjes vroeg naar Vianen; zeer gesloten en dicht, kon nergens bij, vleselijke droefheid zonder gemeenschap. Vroeg te Vianen, grote familie. Alles in de grootste rouw, twee van Gods kinderen ook erbij. Eerst voor ik las en sprak in her openbaar de Heere gezocht in het gebed, de troon ging open, weer sterkte uit de Borg. "Wist ge niet dat Ik moest zijn in de dingen Mijns Vaders?"

Grote vrijmoedigheid, vlakke, liefde en teerheid, vrijmaking. Gelezen Psalm 90. Zeer groot beslag, onverklaarbare stilte. Naar het graf. Op het graf had ik, eer ik sprak, gemeenschap met vader van Liesje en zijn gelukzalige broeder en met de vrouw. Ja, zeer wonderlijk en daarbij of het oordeelsdag was: met de ganse kerk verlost. Jezus kwam op de wolken, de graven werden geopend, het gericht zette zich, o, alles op zijn geduchtst en daar tranen geweend, zeer stil en zoet van geloof: twaalf art. des geloofs, *ik geloof*, enz. Met open Bijbel en hart hemels gesproken voor een grote schare. In geen tijd zo zalig mijn ogen ten hemel geslagen, waar wij onze Zaligmaker verwachten: daar aan het plechtige graf van een vader en twee kinderen, en nu moeder, dat is vier in één graf. Geen verkeerde hartstocht, overmaking, alles stond dodelijk stil als aan de grond genageld. Weer naar huis; op het sterfhuys weer gesproken, gebeden, tot zes uur toe.’

Zoon Dirk tobde erg met zijn ogen. ‘De drukwegen zijn vele en zwaar, maar er is nog honing aan de roede’, aldus Roest.’ En aan zijn vriend Roosendaal schreef hij: ‘Het gezin is goed, maar u weet wel dat in alles zeer zware zorgen mij drukken, zodat mijn hoofd steeds zwaar is. Och, als ik geen toevlucht kende, dan zou ik in smart vergaan. Maar nu is en blijft Psalm 27:7 berijmd waar.’

In het voorjaar van 1938 werd duidelijk dat Dirk in het oogziekenhuis in Utrecht voor een behandeling moest worden opgenomen. In de laatste week van mei bracht Roest hem weg. De last van twee patiënten in zijn gezin drukte zwaar. Totdat hij de zorg kwijtraakte, zoals hij aan Mientje Vrijdag schreef. ‘Dinsdag ben ik bedrukt naar IJmuiden gegaan; ik werd met grote liefde des Heeren dadelijk in het hart en in hun midden opgenomen. Toen het half elf was, zei ik: "Vrienden, ik wil geen vrome vertoning maken, maar ik moet in gebed voor mijn vrouw en mijn kind; ik word in mijn hart gewaar, dat mijn kind in Utrecht geopereerd wordt." O, daar heb ik uit de nood geroepen, gebukt, gebogen en uitgegoten. Ik was verenigd en de smeekbeden drongen door de troonzalen Gods. Amen, daar is het. Wat wil het woordje amen

zeggen? U weet het antwoord, Mientje. Kwijt, o dat volkomen vertrouwen in God. Hanna's aangezicht was veranderd, ze had haar hart uitgegoten. O, de pakken kwijt. Ik was oprecht in liefde aan Blom en zijn vrouw en anderen verslonden'

Thuisgekomen lag er een kaart uit Utrecht van de directeur van het gasthuis. "Uw zootje is vandaag geholpen, alles is zeer goed." O, zie je dan de gebedsverhoring? Mijn ziel juichte. De meisjes zeiden: "Vader, u hoort niets." O, ik was nog zo verslonden en verbaasd, menende dat God me verlaten zou en dan sterf ik graag, dan kan ik niet meer leven. En nu zo! Door mijn vrouw is ook zo geworsteld. O, dat samen overeenstemmen in een zaak. En het kost weer een kleine vijftig gulden voor de brillen, maar dat is niet erg. En nu wil ik u wat zeggen: ik vond in de zak niet een briefje van tien, maar... van... honderd gulden, o, 100,- en nog f 10,- apart. En of dat nog niet genoeg was, lag er een brief op tafel van twee mensen uit Utrecht, oud-leerlingen; ze schreven: dat hebt u van ons door de Heere, want een arbeider is zijn loon waard. En daar zat twintig gulden in. O, ik was verslonden. Nou Mientje, hebben we nu een God, ja of nee?"

De verzorging van mevrouw Roest was een zware opgave. De jonge kinderen moesten daar dagelijks rekening mee houden. Daar kwam bij dat mevrouw Roest, vanwege de ernstige hoofdpijnen waar ze vaak aan leed nauwelijks geluiden kon verdagen. Het ronken van tractoren bij de naastliggende boerderij was voor haar een kwelling. Vanwege de ondraaglijke pijnen smeekte ze de Heere herhaaldelijk om matiging van de pijnen. Menigmaal wilde Hij haar gebed verhoren, hetzij doordat de machines zwegen, hetzij doordat ze de nabijheid van de Heere mocht smaken, zodat zij de machines niet meer hoorde.

Bezoek kon mevrouw Roest eigenlijk niet verdragen. 'Toch maakten veel kinderen des Heeren geregeld de reis naar Scherpenzeel om haar te ontmoeten en van haar de werken des Heeren te horen. Ze had een leven dicht bij de Heere en kreeg veel indrukken van het hemelleven dat haar wachtte. 'Haar mond loopt over van de dingen van Gods Koninkrijk', schreef Roest in 1935.'

Soms mocht mevrouw Roest ook aan jongeren vertellen hoe goed de Heere voor haar was. Roest schreef in april van hetzelfde jaar: 'Zaterdagavond j.l. sprak zij de ganse avond over de grote werken Gods. Er was een tiental jonge mensen gekomen en jongens van andere plaatsen, die God vrezden. Ik was eerst om acht uur thuis van huisbezoek met Vermeulen. De vrouw vertelde ongedacht haar weg, zomaar, en ze sprak tot half elf en ze heeft zo gewaarschuwd, aangeprezen, o zo'n vaste taal of er een leraar in de volle bediening het Evangelie in de kamer uitdroeg. Niemand sprak één woord

In januari 1936 bezocht Mientje Vrijdag haar. Over dat bezoek vertelde deze in een brief aan de Oud Gereformeerde ouderling Leen Potappel uit Stavenisse: 'Morgen is het veertien dagen geleden dat we onze geliefde zielszus, die al lange tijd ziek is, te Scherpenzeel bezocht hebben. Wat mag ze veel omgang met de Heere hebben. Oude Baan en Van den Noort zijn mee geweest. (...) U zult wel eens van die zielsvriendin gehoord hebben. De Heere maakt haar rijp voor de heerlijkheid. Voor het uiterlijke is ze een toonbeeld van ellende. Veel pijn en ze kan ook niet meer zien. Maar als ze veel pijn had, toen wij er waren, lag ze stilletjes, zachtjes te zingen van: Laat ons vrolijk zijn, vrolijk zijn. O, ik had daar wel willen blijven, om die Godsgeheimen te horen.'

Kort na haar overlijden troostte Mientje Vrijdag Roest met: 'Haar ziekbed was een predikstoel. Hoe dikwijls zijn Gods knechten en kinderen aan haar ziekbed bemoedigd en getroost.'

Verschillende malen leek het einde van mevrouw Roest te naderen. In juli 1936 schreef Roest: 'Wij hebben verleden week een zeer bange week met de vrouw gehad. De pijnen in haar hele lichaam waren zeer hoog. Wij dachten dat haar hoofd het niet zou uithouden. Zij at en sliep en sprak niet meer. Steunend en kermend en wanhopend met haar hoofd, hartkloppingen, in de rug, ja overal de pijn. O zo gebrakt door de kwaal. Dokter wilde haar weg hebben, wat we geweigerd hebben. Twee nachten is het zeer hoog opgelopen, zelfs niet gerust, alleen des nachts met haar doorgebracht. Het hardst was dat zij niet spreken kon. Sinds zaterdag is er weer verademing ingetreden en spreekt zij weer. Zij vertelde dat het in haar allerergste aanvallen van binnen zeer vredig en rustig was en zij steeds verlangde naar de ontbinding met onderworpenheid. Dokter zegt dat het lijden nog kan toenemen en nog een hele tijd kan duren.'

Het einde van mevrouw Roest kwam pas twee jaar later. In de voorzomer van 1938 verergerde de kwaal. De patiënt werd dagelijks verzorgd door de wijkverpleegster, die de kinderen 'tante To' noemden. Roest schreef aan Roosendaal: 'Wat mijn vrouw betreft: zij is ernstig krank, heeft veel hooggaande pijn, koorts. Ze is een dag of wat kunstmatig gevoed. Haar hart en pols zijn zwak. Ze is gedurig bedwelmd. De dokter kwam tweemaal daags. Mijn vrouw moest steeds maar braken en bracht veel wit slijm op. Ze is heel de week niet van haar bed geweest. Toch moest ik catechiseren en een huwelijk bevestigen. De laatste dagen zijn de dadelijke gevaren iets gezakt Maar ze heeft nog veel pijn. Ze kon alleen fluisterende soms enige woorden zeggen.

Als ze bij is dan hoor je niets anders dan hemeltaal. Dan is zij veel bezig met de Goddelijke Personen en de hemelingen. De tranen lopen haar maar langs de wangen en dan zegt zij: "O, ik verlang zo naar huis. O, Vader, mag ik komen?" Ook gedurig: "Heere Jezus, kom haastelijk." Dan bemoedigt zij mij, en spreekt ons aan en zegt maar - de handen naar boven stekend - 'O man, wat zal het zijn.'

Eind augustus 1938 werd duidelijk dat het niet lang meer zou duren. Ongeveer een week voor haar sterven nam mevrouw Roest persoonlijk afscheid van haar vier kinderen. (Dirk was overleden) Op 31 augustus adviseerde de arts dochter Jannie haar vader die naar Noord-Holland was om te catechiseren, een telegram te sturen dat hij snel naar huis moest komen. De volgende morgen vroeg kwam hij. Roest was nog op tijd om een afscheidsgesprek met zijn vrouw te hebben. Echt spreken kon mevrouw Roest niet meer, maar met gebaren kon zij nog iets duidelijk maken.

Rond negen uur 's avonds riep Roest zijn kinderen naar de ziekenkamer en samen met hen deed hij een laatste gebed bij het ziekbed van zijn vrouw. Daarop zei hij tot zijn twee dochters en twee zonen: 'Nu moeten jullie heel stil zijn, want nu komen de engelen moeder halen.' Rustig en kalm ging mevrouw Roest kort daarop heen; 2 september 1938, 51 jaar.

De begrafenis van mevrouw Roest vond plaats op 6 september 1938. Op die dag werd ook het veertigjarig regeringsjubileum van Koningin Wilhelmina gevierd. In alle plaatsen, dus ook in Scherpenzeel, waren er festiviteiten. Zonder daartoe verzocht te zijn, besloot de burgemeester dat de feestelijkheden meel dan een uur stilgelegd moesten worden, zodat de begrafenis ongestoord doorgang kon hebben. De politie had van hem opdracht erop toe te zien dat het verbod ook werd gehandhaafd.

In de kerk van de Gereformeerde Gemeente werd een rouwdienst gehouden. Daarna begaf de rouwstoet zich naar het graf, waar honderden - waaronder ook niet-kerkelijken - waren samengekomen. Aanwezig waren verder de burgemeester van

Scherpenzeel, een wethouder, de predikanten van de plaatselijke Hervormde en Gereformeerde Kerk en hoofden van scholen.

Ds. R. Kok van Veenendaal, de consulent van Scherpenzeel, leidde de begrafenis. Na hem spraken ds. J. Fraanje, ds. M. Heikoop en de Christelijk Gereformeerde predikant ds. L.S. den Boer. Laatstgenoemde had van 1931 tot 1934 in Leerdam gestaan en preekte toen veel in Vianen. Zo had hij de familie Van Rooijen en dus ook mevrouw Roest leren kennen. Tijdens haar ziekbed had hij haar enkele maten opgezocht. 'Allen gaven getuigenis van de genade verheerlijkt in haar en al Gods uitverkorenen bereid', schreef ds. G. H. Kersten later in De Saambindern Namens de familie bedankte ouderling G. van den Bosch.

**BRIEVEN VAN MIENTJE VRIJDAG AAN LIESJE VAN ROOIJEN,
ECHGETNOTE VAN B. ROEST**

19 October 1932.

Geliefde Zuster in onze gezegende en beminnelijkste, allerschoonste Bloedbruidegom. Hij draagt toch de banier boven tienduizenden. Hij is al onze liefde waard. De bruid wist het, lieve zus, dat haar Liefste meer was dan een andere liefste. U weet het toch ook door Gods genade, met de bruid, nietwaar? O, wat smart, zusje, dat ons hart zo gedurig van Hem afwijkt en nog andere minnaars toelaat, wat trouweloos menigmaal, en dat tegenover zoveel liefde. O, onuitsprekelijke, ondoorgrondelijke liefde zonder weerga, en dat zo vrij. Wat was er in u of mij dat die liefde kon opwekken? Ach, walgelijke schepsels die wij waren en blijven in onszelven. O, die vrijvallende en vrijwerkende liefde.

Mijn zielsbeminde, daar u morgen de dag uwer geboorte moogt herdenken, wil ik u hartelijk feliciteren. Wij wensen u toe, dat de liefde des Heeren uw ziel geheel mag vervullen, en dit tot ere Gods, die u zo nameloos lief had. Tot doding van het lichaam der zonde, ter voorbereiding van de eeuwigheid. Die heerlijkheid, die u is wachtende en straks ongestoord uw deel zal zijn. *O, hoe zal het zijn, wat zal het zijn, als ik in Salem verschijn.*

Nu zijt ge toch alweer een jaartje nader tot de heerlijkheid. Houdt moed geliefde, het kort af. We behoeven hier geen Methusalems jaren te leven. De dagen uwer vreemdelingschap zijn nog maar weinigen. Daar boven is de vreemdelingschap niet meer. Straks zijn we in het Hemels Vaderland.

Ja, hebt zeer goeden moed, zijt krachtig in de Heere. Uw Verlosser leeft en Hij zal ten laatste over het stof opstaan. Straks komt die doorluchtige dag, als de bazuin Gods en de stem des Archangels gehoord zal worden en de graven geopend en de doden zullen opstaan. O, heerlijke dag Gods. Zie dat dierbare art. 37 onzer Geloofsbelijdenis eens.

O, mijn zuster, het lijden dezès tegenwoordigen tijds is toch niet te waarden tegen de vreugde die ons voorgesteld is. O, we moesten ons hier nooit thuisgevoelen. Wat moesten we toch gewillige kruisdragers zijn, ja, blijmoedige kruisdragers! O, die merktekenen te mogen dragen, welk een verwaardiging. Als het kruis u te zwaar wordt, de weg u wat lang schijnt, de moedeloosheid u aangrijpt, zie dan op uw Goël, ziet uw geestelijke en hemelse Man, ziet op Zijn uitnemende liefde, ziet op hetgeen Hij voor u was en is en zijn zal. Dan is er aanbidding, dan is het lijden een ere-kruisje. Ach, kon ik dit arme, in woorden eens uitdrukken, wat er voor u te wachten is. Straks de goeden strijd gestreden, het geloof behouden, de loop beëindigd, voorts is u weggelegd de kroon der rechtvaardigheid.

Zou u soms nog tegen mij zeggen: ja, Mientje, maar ik ben er nog niet, wat staat er nog voor de deur? Wel, dat hindert niet, u zal er ook wel komen, uw Bonds God wil het. U zult met al dat duur gekochte volk door de kracht Gods bewaard worden tot de zaligheid die u bereid is.

Ook van de huisgenoten en vrienden hartelijk geluk gewenst en des Heeren zegen en gunst toegebeden.

En nu mijn zielsvriendin, kom maar achteraan, vele laatsten zullen de eersten zijn, en vele eersten de laatsten. Beken en waardeer de weldaden des Heeren, u en uw hulpe geschonken. Buig u samen in ootmoed ter neder voor Zijn geduchte troon. In het huis onzes Vaders is overvloed van brood.

Wat wonderlijke wegen des Heeren, zo'n nauwe band en dat ongezoekt en ongedacht, kun je daar nu bij?

We eindigen met de psalmdichter:

*Waar liefde woont gebied de Heere Zijn zegen,
daar woont Hij zelf, daar wordt Zijn heil verkregen,
en 't leven tot in eeuwigheid.*

Uw zeer liefhebbende Zus in de Heere,

MIENTJE VRIJDAG

18 Januari 1934.

Gel. Zielsbetrekkingen.

Uit de kerk komende, zetten wij ons neer om u te schrijven. Zeer onbekwaam, mocht Jehovah ons bestieren tot Zijn eer en tot elkanders stichting en opbouw in het dierbare geloof des Zoons Gods.

Wat een tijd beleven we en waar staan we voor? O, gel., licht maakt openbaar. Wij kunnen dat lieve Licht geen ogenblik missen. De Heere geve ons dag en nacht te schreeuwen om Zijn Geest. O, die onmisbaren God de Heilige Geest. Wat is Hij verre, zeer verre van ons geweken. Wij hebben de Heiligen Geest smarten aangedaan, daarom is Hij ons in een vijand verkeerd, Hij zelf heeft tegen ons gestreden en zouden wij dan niet verslagen worden voor het aangezicht onzer vijanden?

O, lieve volk, o lieve knechtjes, onze zonden, wij hebben God op 't hoogst misdaan, wij zijn van 't heilspoor afgegaan. Ach die bitterheid der zonde, ach die zielepijn, is er een smart gelijk mijn smart? Ach, rechtvaardige Heere, Uw oordelen zijn waarachtig en getrouw. O, die deugd van Gods rechtvaardigheid, hoort de roede en Wie ze besteld heeft. Laat u tuchtigen, o Jeruzalem, opdat gij behouden wordt.

O, dierbare Heere Jezus, uw duurgekochte bruid, kom lieve Goël, o Bloedbruidegom, o Hoofd, o Man, o laat, o laat de kracht van uw dierbare, onafslaanbare voorbede bij Uw lieven Vader nog eens verklaard en geopenbaard worden, in de harten van uw afgeweken, afhoererende bruid, opdat ze gezamenlijk met de Verloren Zoon, mag opstaan en tot hun Vader gaan, en zeggen, Vader, ik heb gezondigd tegen de hemel en voor U, en ik ben niet meer waardig uw zoon, uw kind, genaamd te worden, opdat U, o lieve Vader, aan Uw ere mag komen. Heere, waar is uw eer? En opdat de kracht, de waardij en de onmisbaarheid en de noodzakelijkheid van dat dierbare Borgbloed en Zijn Persoon, zijn gave en genade weer op zijn plaats komen. Het lichaam moet door het Hoofd gezegend worden en alles hangt van het Hoofd af. Ja dan zal er eerst plaats komen voor dien Geest, Zijn Persoon, werk en inwoning. *Ai, laat van mij uw Geest niet scheiden, die kan alleen op 't rechte spoor mij leiden.*

Uw brief deed mij uitdrijven tot de genadetron. Dat wij -stel om ontdekkend genadelicht mogen vragen, om van alle schepsel af te zien. Bij nietige mensen is geen heil. Het Heil is des [keren. Vraag naar de Heere en Zijn sterkte. De Heere Jezus gaf de gelijkenis daartoe strekkende, dat men altijd moet bidden en niet vertragen. Wie zijn de beste schooiers? Wie houden het sterkst aan? Wie bedelen tot schamens toe? Waar het nood is! De Heere hinde ons de nood op.

Wij zijn bij vrouw Schouten geweest met broer Jan, Dieka Eshuis en anderen. Veel opening was er, zoet ingeleid voor eigen ziel. Hoe de apostel getuigt: Ik sterf alle dagen. Hij betuigde dat bij onzen roem in Christus Jezus. Gedurig onze harten mogen ontlasten. Ik kon God niets ongerijms toeschrijven.

En zo bekommerd om vele zaken, heb ik een aanbiddelijke nacht gehad, o, ik wist niet wat mij overkwam. Eerst gemeenschap der heiligen, met de ontslapen ziel van oude

Dieke. O, zo zoet en zo wonderlijk, o die reine en verheerlijkte ziel, o die zoete gemeenschap en die afdrukken der heerlijkheid op onze eigen ziel, kan er haast geen woorden voor vinden.

Daarna moesten we terug naar de aarde. Nu toonde ons de Heere de weg dien wij te bewandelen hadden. Dit was een wonderlijke weg. Dit was de tweede maal in ons leven dat we de weg gezien hebben, wel met groot verschil, nu was de weg voor mij zeer opgekort. Eerst was het in onze jeugd, toen geen einde van de weg gezien, nu wel. O, wat was onze ziel goedsmoeds. We kwamen toch uit het gezelschap der gezaligden nu, o, dit kinderlijk vrezende. We zagen op de weg een donkere schaduw, maar de Heere vatte mij bij de hand, en gingen stilletjes voort. Dit heeft mij in afhankelijkheid van de leiding des Heeren om bewaring doen zuchten.

Daar kwam Satan op mij af, niet als een briesende leeuw, maar vleiende gelijk bij de Zoon Gods, dien dierbaren Zoenborg zijns volks. Als ge maar nedervalt en mij aanbidt; zegt de duivel in zulk een voege, o, zo vleiend zocht hij ons te overwinnen, maar de Heere der Heere deed me triomferen. Hij geducht in macht. In Zijn kracht mocht ik zeggen: *wel ondier ga weg*; en terstond verdween hij.

En hoe was nu het eind van mijn weg? Hoe het er uitzag? O, geliefden, een wijd geopende poort. *Dit is, dit is de poort des Heeren, daar zal 't rechtvaardig volk door treen*. O, ik zag in het volle licht. *O, door 't licht dat van Zijn aanzicht straalt*.

We ontwaakten, zeer verwonderd, gesterkt, Het heeft ons veel te zeggen. Niet voor niemendal toonde ons de Heere dit. 't Zal te pas komen.

Zondag aangenaam nog de vrucht. Ook hij Baan geweest. De Heere leidde mij terug. O, welk een vrede heerste in mijn ziel, o, dat diepe buigen. Met de ouderlingen zo aangenaam huisbezoek gehad.

We leggen maar de pen op zij, we kunnen haast niet eindigen, de gemeenschap is zo sterk.

U zeer liefhebbende zus in de Heere,
MIENTJE VRIJDAG.

10 October 1934.

Geliefden in de Heere.

Met blijdschap en erkentenis aan Hem, van Wien alle goede gaven en volmaakte giften zijn afdalende, uw brief ontvangen. De Heere kroont zijn eigen werk, we hebben niets anders te doen dan te volgen. Wat wij er bij doen, verknoeid alles, zo komen wij er telkens netjes buiten te staan, als een groten nul aan de wand. Alles is uit Hem, door Hem en tot Hem, Gode tot lof, ere en prijs, van nu aan tot in eeuwigheid. O, kon ik toch eens mijn lieven Bonds-God uitdragen, maar ik heb daar mond noch tong voor.

Wat is het hier alles gebrekkig, zo aards en onvolmaakt. O, wat zal straks de hemel weer galmen: een lofaccoord. O, daar zullen wij die lieve Vader aanschouwen, die ons uitverkoren heeft in Christus van voor de grondlegging der wereld. En ook dien, dierbare oudste Broeder, dat Lam dat geslacht is en ons Gode gekocht heeft en nu zit aan de rechterhand Zijns hemelsen Vader, om van daar Zijn gaven uit te delen en uit te storten op Zijn duurgekochte Bruidskerk, en die altijd leeft om voor ons te bidden. O, die zegenende handen.

Ja, daar zullen wij ook aanschouwen, die gezegende Heiligen Geest, die dierbare Inwoner, dien wij toch niet missen kunnen, die met de Vader en de Zoon, waarachtig en eeuwig God is. De Geest is het die levend maakt, het vlees is tot niets nut. De woorden die Ik tot u spreek zijn geest en leven.

O, wat is dit tot grote sterkte en verkwikking der ziel, o, die dierbare Geest en o, en die lieve Zaligmaker. En dan weer geleid en opgelost in die vollen oceaan van Gods eeuwige, onveranderlijke, vrijmachtige souvereine liefde Gods in Christus Jezus onzen Heere. Het zijn wateren der zwemming, een bodemloze put. O, kon ik U, mijn bonds God naar waarde roemen.

Straks, gel., zal dat er ook niet meer zijn, maar straks zal het zijn: *de koningin van dat land, staat aan des Konings rechterhand en is van liefde dronken*. Die zoete druppeltjes en voorsmaakjes hier al. Ja wij hebben Hem lief, omdat Hij ons eerst heeft lief gehad. Ik zal eeuwig zingen van Gods goedertieren heen. Ik heb de waarheid opgegeten, en ook schuldig en onbeschaamd en verblijd tegelijk. Dit is een kracht Gods tot zaligheid.

Met Ds. en het volk van hart tot hart saam geweest bij Baan. O, die zoete banden. O, mijn zuster, mijn Bruid, gij zijt een verzegelde fontein, een besloten wel, zo sprak Christus. Onze harten tintelden van de liefde van Christus. O, ik kon niet loslaten voor ons, voor Ds. en de gemeente dien lieve Geest af te smeken. 's Avonds in de kerk was het weer net zo, o, die vruchtbaarmakende Geest, die doet de woestijn bloeien, o, dan vergeet je alles wat rondom is en ook jezelf. Wat zal het toch eenmaal in de volmaaktheid zijn; also zullen we altijd bij de Heere zijn, zo vertroost elkander met deze woorden. Och wat ben ik nog een zwak-gelovige, moet maar roepen: Heere vermeerder ons geloof. Och ik ben maar een grote stumper, een nul, kom altijd maar weer op de A B bank terecht.

Is onze zus nog wat opgeknaapt? Ze blijft nog wat bij jullie en ons. Wat wonderlijke weg, o, dien grote Heelmeester. Heb geloof op God. We vergeten het niet dat we haar samen naar het ziekenhuis brachten, hoe gelovig mochten we zuchten. Hij geeft de wens van allen die Hem vrezen, hun bede heeft Hij nimmer afgewezen.

Zondagmorgen ben ik wonderlijk ontwaakt. In de dadelijkheid alles kwijt geraakt. Mocht wonderlijk spreken en onderhandelen met mijn dierbare hemelse Man. O, dat dadelijke inleven! En ging zo verblijd naar de kerk. O, het was net of de Heere Jezus maar steeds aan mijn zijde liep. Wat was ik goedsmoeds. Vol hoop, vol verwachting der dingen die geschieden zullen. Er werd gelezen van Fransen. Die in het huis des Heeren geplant zijn, zal het gegeven worden te groeien in de voorhoven onzes Gods. Alles dierbaar, de Psalmen en het Woord. En dan het diepe verval van land en kerk.

's Middags thuis zoet alleen met de Heere. Wonderlijk in het Verbond gezet, o zo wonderlijk aan de zijde Gods gezet.

Weer dierbaar het zaad Gods mogen omhelzen dat zal aangebracht worden. Wat is de Heere toch wonderlijk goed. We waren geheel boven het stof, wisten heel niet meer dat we op aarde waren, zo in gemeenschap met Jehovah.

Toen gelezen in Gods huis, 's avonds, 10e gebod van Vermeer. Van Noord las. Wat is dat ook een evangeliedienaar. Wat dierbaar brengt hij het volk naar het einde der wet, hetwelk Christus is tot rechtvaardigheid des geloofs een iegelijk die geloofd. Wat werd mijn ziel gesterkt, o, wonderlijke, aanbiddelijke weg van zalig worden. Sion zal door recht verlost worden.

Nu gel., moet ik eindigen. Van allen de groeten. Groet de uwen en al de vrienden en allen die Sion beminnen.

Uw zeer liefhebbende zus in de Heere

MIENTJE VRIJDAG.

19 October 1934.

Geliefden in de Heere.

Als jullie deze letteren ontvangen is het de herdenking- of verjaardag van u, mijn dierbare zuster in de Heere. We feliciteren u hartelijk en willen met u oog en hart opheffen tot de eeuwig Levende.

Wij zijn nog bij elkaar en nog niet in de heerlijkheid. Uw werk is nog niet afgedaan in Mesech. Je gel. man en kinderen verblijden zich met u in de grote Gods-bemoeienissen. En u, mijn lieve zus, roept zeker wel uit: *wat zal ik met Gods gunsten overlaan*, enz. Het is u toch geen verdriet, dat u nog met en voor uw dierbaren op aarde mag leven en zuchten. We zien je soms zo vol van Gods bemoeienissen, kom je er nog door.

Wat, mijn lieve zusje, wat zal ik u toch toewensen? U hebt nog zo pas met de verdrukke kerk gezongen:

*De Heere, de God der legerscharen
is met ons, hoedt ons in gevaren,
de Heere, de God van Jacobs zaad,
is ons een burg en toeverlaat.*

O lieve, verdrukke Sionniet, hoe hebt u het ondervonden en beleefd, vooral deze zomer. Je bent nog niet aan het einde, maar uw liefste Jezus roept u toe: vreest niet, - hebt goeden moed, vreest geen der dingen die gij lijden zult, Hij is uw hemelse Man. Voor elke benauwdheden is Hij benauwd. En u mag toch achter Hem aankomen? O, mijn dierbare, is Jezus kruis niet zacht is Zijn last niet licht? Zie op uw Jezus, zie Hém met doornen gekroond. Zie Hem kruipen in Gethsemane. Zie Hem op Golgotha, hoort Hem roepen: Mijn God, mijn God, waarom hebt Gij mij verlaten? Hoort Hem roepen: Mij dorst. Ziet Zijn doorboorde Middelaarshanden en voeten, Zijn doorstoken zijde. Maar hoort Hem ook roepen: het is volbracht; Vader in Uw handen, beveel ik mijn Geest.

Dat was en is uw Borg, die uw schuld op zich nam. Zie hoe gewillig Hij was in Zijn kruis te dragen, o, wat zoete honing vloeit er dan uit dien steenrots Christus Jezus. Jezus, nu verhoogd en verheerlijkt aan des Vaders rechterhand. Hij is opgevaren tot Zijnen Vader en uwen Vader, tot Zijnen God en uwen God. En ziet, o zieke zus, nu zal Hij straks komen om u te halen, op Zijn tijd lost Hij u af, en brengt Hij u over van de strijdende naar de triumferende kerk. Dan mag u het kruis afleggen, dan zal u de onverderfelijke en onverwelkelijke kroon ontvangen, die Jezus voor u verdiende en verwierf. O, wat zal het voor u zijn en voor de ganse kerk als zij hun kroontjes voor de voeten van het Lam zullen werpen. Dan zullen zij eeuwig roepen: O, Gij Lam Gods zijt waardig te ontvangen al de lof en ere, enz., en dan naar dat zelfde beeld veranderd te worden van heerlijkheid tot heerlijkheid, als van des Heeren Geest.

De Jehovah zij in uw harten en Hij vernedere jullie maar onder Zijn krachtige hand. Het is toch waar, geen groter goed, Gij mij kunt geven, dan dat Gij mij klein maakt. *Prijs de Heere met blijde galmen*. Hij legt je niet te veel op.

Om 4 uur lagen we nog wakker, in de zalige gemeenschap met God, toen opgestaan om onze knieën te buigen. O, wonderlijke God, o, die vrijheid die onze ziel in Christus smaakt, dat is nooit uit te drukken. Was te vol en al maar boven 't stof. Kan niet spreken meer. O, die wonderlijke gemeenschap met de Heere, o, dat gebedsleven dien ganse dag.

Nu moet ik afbreken. Ik heb vandaag gezongen Psalm 68 vers 1 en 2 en dit onder diepe indrukken van de snel naderende oordelen. De dochter Juda verblijde zich om der oordelen wil.

Uw zeer gebrekkige en onwaardige zus in de Heere, MIENTJE VRIJDAG.

29 November 1934.

Gel. in de Heere.

In afhangig van de Heere, die betuigt; zonder Mij kunt gij niets doen, zetten wij ons neder om u samen te schrijven.

Hoe wonderlijk zijn toch de wegen des Heeren. Hij geeft de moede kracht en vermenigvuldigt de sterkte, dien die geen krachten heeft. En gij, lieve zus, moogt dit ook gedurig ervaren: *Het is Israëls God die krachten geeft* enz. Wel, lieve zus, wat heb je toch een goed deeltje van de Heere ontvangen en dat om niet. De zegeningen van de troon en van de voetbank Zijner voeten. O, zegt de dichter, *ik ben met rijkdom overladen, wereldling ik heb een schat, ik mag mij in weelde baden, die geen wereldling bezit*. En dan *dat blijde vooruitzicht, dat mij streelt, enz.*

Ziet uw zwakke lichaam, de Heere achtte dit goed voor Zijn kind. Maar u is nog hier en u hebt zo'n grootse taak van de Heere ontvangen, om te verkondigen de deugden desgenen die u geroepen heeft uit de duisternis tot Zijn wonderbaar licht. In het stille graf zingt toch niemand Gods lof. O, Koningsdochter waar, komt u vandaan en waar reist u heen? En dat met een volle bewustheid des geloofs. Hoevelen, van Gods lieve kinderen, die daar van verre staan en zeggen: och dat ik Hem eens vinden mocht.

Wij zijn samen bij Baan geweest. Naar huis gaande waren we zo verlegen, en zo te bed. Vrijdagmorgen werd ik zo bedroefd en beschaamd, omdat ik ingeleid werd in mijn diep bedorven bestaan. O, die diepe val, die smarte weg, dat inwendig verderf. Het was of de Heere de deur van mijn hart opende en zei: kind kijk daar nu eens in. O, die tollenaar durfde zijn ogen niet op te heffen. De Heere leerde ons zoete lessen hieruit. Zie mijn kind, nu blijf je in je zelf een arme, schuldige zondares. En nu is het en blijft het alleen vrij-vallende genade die u opzocht, wederbaarde, vernieuwde. En door genade om de verdienste van Christus tot Zijn kind aannam, en o, dat lage bukken en kruipen in eigen onwaardigheid wegzonk.

Wonderlijke lessen, o, mocht het laatste snikje nog genade zijn. Maar ook hier hebben wij genoeg aan. Met die genade kunnen wij leven en sterven. Mijne genade is u genoeg. O, dat die vlekkeloze, heilige God op zulken wil terneder zien. O, als we walgelijk in eigen ogen zijn, wat moeten we dan toch zijn in de ogen van dien volmaakten, heiligen God, die met de minste zonden geen gemeenschap kan hebben. O, wat heeft de zonde van zijn volk dien lieve Zaligmaker gekost. Zo was ik in het niet en onwaarde.

Doorgeleid in het openbaringsboek. Ingeleid in het Onze Vader en in Joh. 15. De Heere kwam wonderlijk in mijn ziel met Zijn beschaamdmakende Geest. Die zoete schaamte, dat verlegen en schuldig wegzinken. En daar dien witte keursteen. En dan hebben we in de dadelijkheid dien lieve Heilige Geest ontmoet in Zijn volle bediening en arbeid in onze ziel, en zo met dit vers: *'k Beken, o Heere, aan U oprecht mijn zonden*, enz. O, dat zo vallen en zo schuldenares worden onder God, dat open leggen van mijn ganse hart, dat deed alles die lieve Geest. Hij werkt alles in ons. O, dien eerbied en hoogachting voor dien God, de Heilige Geest. Onze ziel was stuk en verbroken. En dan mijn Bloedbruidegom met Zijn bloed en gerechtigheid voor God en in Hem de kussingen des Vaders. O, mijn geliefde, ik moet in deze volheid mijn schrijven eindigen. Kan niet verder.

Uw onwaardige, liefhebbende,

MIENTJE VRIJDAG.

17 Januari 1935.

Geliefden in de Heere.

Wij zetten ons neder om u weder te schrijven, mocht het tot ere des Heeren zijn.

Zend Heere uw licht en waarheid neder, enz. Het is toch trouw al wat Hij ooit beval. O, dien stut zal nooit ontvallen. *Gij hemel, aard en zee vermeldt Gods lof, laat al wat leeft Zijn trouw en goedheid prijzen, want God zal aan Zijn Sion hulp bewijzen, en Juda's steen herbouwen uit het stof.*

Wat wordt het stikdonker op aarde. Gord U aan en maak misbaar, wij hebben op het hoogst misdaan, wij zijn van het heilspoor afgegaan. O gel., hoe lang zullen we het nog volhouden. O, wat zijn we een hardnekkig volk. Wat zitten we vast op onze droesem. O, Heere open onze ogen en de ogen van Uw ganse Kerk en knechtjes. Efraïm is met de afgoden vergezeld, laat hem varen, zegt de Heere. En we roken aan eigen garen en eigen netten. Het heeft ons niet goedgegacht God in erkentenis te houden. De Heer is een jaloers God op Zijn ere.

Elia vertoonde zich op Gods bevel aan Achab. Ziet de geschiedenis van Baälpriesters. Elia riep de God van Abraham, Izak en Jacob aan. En o, Hij was die God die hemel en aarde gemaakt heeft. O, wat is er bij dien God een vreselijke Majesteit. Hij ziet de nederigen aan en de hoogverhevene kent Hij van verre.

Wat heeft de Heere al veel gesproken. Als ik mij niet vergis, dan komt de ganse wereld in afgesneden wegen, ook de kerk. Nu is het of alles om vervulling roept. O, Heere, zult Gij haast opstaan? Opstaan over Uw eigen werk, ere, naam en zaak? Zult Gij haast tonen dat er een God in Israël is? De Heere zal wel bij Zijn volk beginnen. Zijn kinderen zijn Hem het naaste. O, als we toch eens geroepen werden, allen die lievelingen, o, wat zouden we verlegen, beschaamd en schaamrood, in bittere smart over onze schuld en zonde, terecht komen. De een zou het de ander niet gewonnen geven: Ik de voornaamste der zondaren, ach wat ben ik vreemd op aarde. 'k Heb den meesten tijd zin in de eenzaamheid, om te bidden en onderzoek van Gods Woord en oudvaders.

Och, zegt de profeet, dat mijn hoofd water ware en mijn oog een springader van tranen. Geloofden we toch dadelijk, dat de Heere de zonden niet ongestraft laat en over Zijn kinderen Zijn Vaderlijke tuchtroede niet inhoud. O, wat zal het straks zeer doen, daar zal wat gekropen en geweend worden. Nu de bidplaatsen zo eenzaam en verlaten, maar straks de grote nood. Ze omringden de legerplaats der heiligen, de geliefde stad. Straks achter dien groten Kruisdrager aan. Jezus dan kwam uit met een doornenkroon.

Ook is er binnen in ons iets dat zeer verlangd. Och, dat Israëls verlossing uit Sion kwame, om de kinderen van Levi te reinigen. Wat zullen de mirtjes dan weer rieken. Hij zal in de laagte brengen. Dan zullen de gouden en zilveren afgoden weggeworpen worden, zoals de Heere mij al voor tijden toonde. En de ganse aarde zal uit de beker van Gods toorn drinken, koninkrijk na koninkrijk. Het is een aanstaand wereldgericht. Ds. Fraanje en Ds. Verhagen hebben beiden dierbaar gesproken op de begrafenis van onzen geliefden broeder Baan. O, wat vallen de stutten van ons land weg.

Nu moet ik wel eindigen. Het zal niet lang meer duren, mijn Vader telt de uren. In de groeten nood kreeg ik Woensdagmorgen: *Ik steun op God, mijn toeverlaat, dies heb ik niets te vrezen.* Ik mocht gesterkt opstaan en naar Gods huis gaan. O, dien grote steun in Christus.

Uw lief hebbende zielsvriendin,

MIENTJE VRIJDAG.

Gel. in de Heere.

Uw brief tot grote blijdschap en versterking des geloofs ontvangen. Wonderlijk maakt toch de Heere alles wel. Hoe rijk is toch de zegen des Heeren. O, hoe zalig mag onze zus, in haar ziekte, verkeren in dat zoete hemelleven. Wat verblijdt dit mij. Het lijden dezes tegenwoordigen tijds is toch niet te waarden tegen de heerlijkheid die ze is wachtende.

Met verwondering dit alles gelezen. O, wat is het toch wonderlijk, lieve zus, dat ge Hem in het brandende braambos, zo ontmoet hebt. Wat is de heerlijkheid Gods in Christus groot. En dat ge zo dicht bij hem moogt leven. Ik heb er van blijdschap om geweest. Een wonderlijk God toch en hoe nederbuigend goed. En zusje, wat gelukkig, dat je even bij je gezin op mag zitten. Diena mocht daar ook zo in verkeren, ze zag dat de goede engelen haar omringden. O, geliefden, we waren samen toch zo verblijdt in God.

Gisteren, Woensdagmorgen, ontwaakte ik zeer wonderlijk, hiermede: Ziet de Bruidegom komt, gaat uit Hem tegemoet. O, onze ziel sprong op van blijdschap, o, dat uitgaan van onze ziel naar Hem. Heere Jezus, zo we ons niet vergissen, dan is dit niet het komen op de wolken, volgens hetgeen U al voor zovele jaren sprak? Hoe zult U dan komen? En o daar was het: Wiens wan in Zijn hand is en zal Zijn dorsvloer doorzuiveren. Och, Heere Jezus, kom haastelijk, tot ere van Uw naam en tot heil van Uw Sion.

Wonderlijk verlangen naar de komst van Christus, zodat 's middags Geesken ten Hove hier kwam, wenende, en zeide: maar je gaat ons toch niet verlaten? Wij zeiden, dat geloof ik niet, maar de liefde is zo sterk, dat ik zo'n heimwee heb naar des Heeren komst. O, wat is het toch een dood-wezen op aarde, mocht de Heere eens komen.

Wij hebben hier zo een heel aangenaam gezelschap gehad van velen van het volk. Alles onder de indruk en opening onder bidden en spreken.

Vanmorgen ontwaakt: *Ik zal mij buigen op Uw eis, naar Uw paleis*, enz. O, geliefden, wat is de Heere goed. O, zusje, we zullen niet eeuwig van elkander gescheiden blijven. O, wat zal het straks toch zijn om samen de kroon eeuwig aan de voeten van het geslachte Lam, neder te mogen werpen. Dan uitroepen: Gij hebt ons Gode gekocht met Uw bloed. Deze zijn het die uit de grote verdrukking komen en zij hebben hun klederen gewassen in Zijn bloed en daarom zijn zij voor de troon des Lams.

De Heere zij met u, en bedekke u met de schaduw Zijner hand.

O, zo'n heimwee naar de Drieëenige God, kan het haast niet dragen. O, mijn lieve Vader, mijn lieve Bruidegom, mijn lieve Trooster en Kinderleider.

Nu wees gegroet. Uw onwaardige vriendin,

MIENTJE.

6 December 1935.

Geliefden in de Heere.

Zij gaan van kracht tot kracht steeds voort, elk hunner zal in 't zalig oord, van Sion, haast voor God verschijnen, enz. O, wonderlijke God, wonderlijke deugden Gods, wonderlijk volk. Ja, rijk bewelddadigd volk, in hunzelf niet beter dan een walgelijk pad. Maar, o eeuwig wonder van vrije genade, te mogen behoren tot dat volk, door Hem te voren, gunstig uitverkoren, tot zijn erf en lot.

Ach, geliefde, zou zo een arme, doodschuldige zondaar, daar niet van duizelen, staat zijn verstand daarbij niet vol eerbied stil? O, het is niet anders dan een eeuwig wonder, o, eeuwig wonder, wat heeft U toch bewogen. Bezien we toch dat eenwigheidswerk. Bezien we dien arbeid der Goddelijke Drieëenigheid. O, dien eeuwig Vrederaad, dat contact tussen Vader en Zoon, zie daar die van eeuwigheid gekenden en uitverkorenen naar de voorkennis Gods des Vaders, zien we in de tijd, de volheid des tijds, daar daalde de eeuwige Zoon des Vaders neder op deze, door God vervloekte aarde. Ziet Zijn nederige geboorte, ziet Zijn komen tot de Zijnen. Hoe reikhalzend zagen zij daar naar uit, dat uitverkoren Israël. Ziet de herders, ziet een Simeon en de oude Anna, en zovelen. O, daar zongen de engelen in Efratha's velden: Ere zij God in de hoogste hemelen, vrede op op aarde, in mensen een welbehagen.

O, geliefde, wat zal dat toch geweest zijn, zo iets was nog nooit op aarde gebeurd. Daar de Immanuël geboren. Daar lag de God van hemel en aarde in doeken gewonden, in een krib, In een beestenstal. O, diep vernederde Zaligmaker, o hoe dierbaar hoe groot, hoe onmisbaar, ja, hoe waardig is U voor een goddeloos Adamskind.

Ach, geliefden, Hij is waarlijk liet schoonst der mensenkinderen. Genade is op Zijn lippen uitgestort. O, die kribbe, o die doeken, o die stal, o dat Bethlehem Efratha, maar bovenal o grote Godsgezant, o kon ik u eens naar waarde noemen, roemen en prijzen. Straks in de eeuwigheid, ontdaan van dit lichaam der zonde en des doods, dat ons toch zo in de weg staat, o, wat zal dat enig zijn, wanneer dat volmaakte zal gekomen zijn. Hier leren wij er en klein stippeltje van, maar straks, o, geliefden, onze nieren verlangen zeer in onze schoot, om onzen Liefsten te zien gelijk Hij is. Dan in Zijn twee naturen als God en mens in één Persoon, Wat zal Hij Koning zijn in Jeschurim.

Ziet Hem als het brood dat uit de hemel neergedaald is. Mijn Vader geeft u dat ware brood. O, gifte des Vaders. O, lieve Vader, hebt U zo lief uw uitverkoren kerk gehad? O, wat zal U straks daarvoor de lof, de ere en aanbidding worden toegebracht. Dierbare Heilige Geest, dierbare Inwoner, aanbiddeijke, geef ons uit genade veel te zoeken en te bedenken de dingen die boven zijn. Zo wij alleenlijk in dit leven op Christus waren hopende, dan waren wij de ellendigste van alle mensen. Neen, gel., daar komt een eeuwigheid voor Gods volk, o, zalige eeuwigheid, o, blij vooruitzicht. Mijn geliefde, kranke zus, u zegt voortdurend: *maar blij vooruitzicht dat mij streelt, ik zal ontwaakt Gods lof ontvouwen, U in gerechtigheid aanschouwen, verzadigt met Uw Goddelijk beeld.*

O, mijn lieve volk, wat hebben we toch een wereldgelijkvormig kleed aan. Wat gelijken we toch weinig op onderdanen van zulk een Koning, Wiens naam is Wonderlijk, Raad, Sterke God, Vader der Eeuwigheid, Vrede Vorst. Die bruid van Christus. O, zus, u zeide, die kroon lag in het slijk en die moest daar weer uitgehaald worden. Straks komt dat goud in de oven, en dat zilver in de smeltkroes, o, wat zal het gelouterd worden. Dan zal het weer schitteren en pronken. Wat zullen ze dan weer met hun schoonheid pralen.

Ja, gel., de tijd komt nader, we hebben daar vele en diepe indrukken van in ons hart. God voert Zijn raad uit en Zijn Godsgedachten, al slaapt de kerk nog voort en merkt er niet veel van hoe hevig de storm en hoe zwart de nacht wordt. De mens der zonde zich verheft en probeert op de plaats van God te gaan zitten, De Heere zal straks om hen lachen. Het zal benauwd worden voor de Kerk Gods. O, arme wereld, arm land en volk, arme huisgenoten en bloedverwanten.

Het was zo in mijn hart: Jezus dan kwam uit, dragende de doornenkroon en dat purperen kleed. Wie achter mij wil komen verloochene zichzelf en neme zijn kruis op en volge Mij. Zie dit is het livrei van de Koningskinderen.

De laatste dagen heb ik veel terugleiding gehad in hetgeen God voor mij geweest is. Dat gaf beschaming in mijn ziel en dit bewaarde, om niet in te sluimeren.

En nu, lieve kranke zus, Jezus sprak: De drinkbeker, die Mij de Vader te drinken geeft, zal ik die niet drinken? Uw Jezus schenke u genade voor genade om Hem te volgen. Wacht op het eind van des Heeren wegen. Hebt de Heere lief, gij zijn gunstgenoten, en zegt lof ter gedachtenis van Zijn heiligheid.

Dag lieve zuster en broeder, de Heere zegene u uit Sion met de keur Zijner zegeningen in Christus, dit is de wens van uw zeer lief hebbende zus in de Heere,
MIENTJE VRIJDAG.

1 Januari 1936.

Geliefden in de Heere.

Het eerste briefje, op dezen eersten dag des jaars, is voor jullie. Wat zullen wij u toewensen? Och dat jullie samen maar dicht bij God moogt leven. O, dat is zo nodig. Het ziet er rondom ons toch zo hachelijk uit. Dat we maar van ons zelf werden ontdaan. Het eigen ik is het grootste bederf en sta-in-den-Weg. En om niet meer onszelf maar Hem te leven, die voor ons gestorven en opgewekt is. Jullie zult nu wel veel overdenken de wegen Gods, die Hij met u gehouden heeft. Nog geen ledige plaats onder uw dak, maar voor elkander moogt ge tot een stut en steun zijn. En al zijt ge zwak, ge hebt toch nog veel voortreffelijk werk mogen doen. U weet wat Aäran en Hur deden om Mozes handen te ondersteunen. Sla maar veel de ogen opwaarts. Zie, lieve zus, de Heere heeft nog maar kort werk voor u. Het koren is bijna rijp, en dan haalt de hemelse Landman het binnen, niet te vroeg en nooit te laat. U hebt alles en uw naam staat in zo'n rijk testament, wat ontbreekt je nog?

Ja zus, je zult wel zeggen, was ik maar niet meer ik. Ja, lieveling, zo is het. Dat is voor mij ook het grootste bederf. Dit doet ons zuchten, maar des te dierbaarder is onze lieve, oudste Broeder. O, wij hebben Hem, verleden week, gedurig als Koning ingeroepen, om Zijn scepter in ons hart te zwaaien.

Gel., de Heere geve u met lijdzaamheid uwe loopbaan te lopen, ziende op uw overste Leidsman en Voleinder des geloofs.

Wat hebben jullie dierbaar Kerstfeest mogen houden, het is dan als een huisje in Bethanië, waar Jezus vertoefde. Wat zijn de gelovigen toch gelukkig. We roepen samen met de kerk: Ik blijf de Heer verwachten, enz.

Zaterdagavond gaf de Heere licht int mijn ziel over de ernst der tijden en de zware oordelen Gods, maar o, we deden niets dan roepen: Heere, nu is de nood zo groot en nu heeft de ganse kerk geen nood, o mocht U ons te samen in de nood brengen. Het zal zo bang op aarde worden. Maar zolang de Verloren Zoon de zwijnendraf nog niet geweigerd werd, stond hij nog niet op en beleed zijn schuld niet.

Ik riep maar, volk, lieve volk, hoe lang zullen wij het nog volhouden. O, die bittere zielesmart.

Maar daar beloofde de Heere, dat Hij over het huis van David en over de inwoners van Jeruzalem zou uitstorten dien Geest der genade en der gebeden. O, dat deed ons weer lopen met des Heeren beloften naar de Heere. Ja, mochten dit geloven, dat de Heere op Zijn tijd, in de bangste tijden, dit doen zal.

O neen, het zal wel niet makkelijk voor ons worden, maar het ligt zo in onze ziel, *want God was aan mij zij, Hij ondersteunde mij, in 't leed dat mij genaakte.*

Groet allen die Sion liefhebben en beminnen.
 Uw liefh.
 MIENTJE VRIJDAG.

26 Mei 1936.

Geliefden in de Heere

Beminden in de zoeten Immanuël, die Zijn bruid gekocht heeft met Zijn eigen hartebloed. Vrede in en door het bloed des kruises, zij u beider deel.

Waar zullen wij beginnen of eindigen. Groot en wonderlijk zijn Uwe werken, Heere Gij almachtige God, wie zou U niet vrezen.

Uw brieven waren zeer wonderlijk In onze ziel. Zo overdacht in het geloof. Het is gedurig in mij: *Geloofd zij God met diep ontzag*. O, dat lage, zoete buigen. De Heere gaf licht, ontsluiting, onderwijs en geloofsvertrouwing. O, dat Woord is zo een dierbaar paradijs vol edele vruchten, beladen met de vruchten van de Boom des levens in het midden. Het is alles volmaakt en dan dat naakte geloof in onze ziel als een gewrocht des Heiligen Geestes. Door dit geloof, Christus en al Zijn weldaden, aannemen. Dan mogen wij al die heilgoederen in Hem proeven en smaken. De Heere handelt zeer getrouw en Vaderlijk. Straks eeuwig saam. Ook gezien, lieve zus, dat u Zaterdag met uw Bloedbruidegom mocht Avondmaal houden. O, we waren zo in God verblijd, mocht in Hem eindigen, o die zoete gemeenschap; ik weet er geen woorden voor.

Wanneer n deze letteren ontvangt, deed de Heere weer een jaar tot uw jaren toe. O, buig maar laag in het stof. Waar verwaardigt de Heere u toe. Ziet op Gods grote bemoeienissen in het verlopen jaar. O, hoe groot is Gods gunst, dien zijn vleugelen over allen te samen uitbreidt. Ziet eens, nog uw echtgenote dan uw zijde, wat mag u onder uw dak hebben? O, gel. Zijn Naam moet eeuwig eer ontvangen. Nog is de band des vleses niet gebroken. O wat is u nog rijk met uw zieke gezellin. En als zo straks, Gods raad heeft uitgediend, dan gaat ze u maar een weinig voor. Wie weet hoe groot het heimwee dan in uw ziel wordt. Vertrouw u maar aan de Heere toe, Hij zal Zijn beloften vervullen.

Wij werden van mogen wakker met dit woord: Hebt gij geloof? Hebt dat bij uzelf voor God. O, het was ons zo tot versterking en mocht de Heere in mijn hart doen zien, zeggende: is dit niet Uw staf, snoer en zegelring? O, die open hemel. Wat is bidden dan zoet, ik wou dat ik niet anders dan dit kon doen. Ja, dan is het zo wonderlijk, dan vergeet ik mijzelf en al de ellende.

Van middag, zeer wonderlijk, ons de Schepter toegereikt. O, dat staan voor de Heere, de Koning. Het was: welk is uw bede en wat is uw verzoek? En dan die zoete tegenwoordigheid Gods. Dit werpt toch zo een zaligheid en zoetigheid af en vrede in de ziel. Mijn Liefste is mij een bundelke mirre. Ja, uw uitnemende liefde is beter dan de wijn.

Ook was deze Hemelvaart zo dierbaar op het gezelschap. Vrijdag aldoor veel arbeid, worstelen en aankleven. O, dat kinderlijk bidden. O, gel., als dat lieve Wezen Hem uitlaat en ontluit, dan verdwijnt de ziel, dan proeven we de goedgunstigheid desgenen die in het braambos woont. We mochten steeds elkanders lasten dragen en elkander ontmoeten aan de genadetroon.

Ontvangt onze hartelijke felicitatie, ook van de mijnen en Dina en Dine en huisgenoten. Uit genade worden we zalig. Och dat ik toch God mocht groot maken voor zijn oneindige en gadeloze liefde over Zijn kerk en mij arme zondares.

Nog een korte tijd gel. zusje, dan zijt gij voor de troon Gods en des Lams en dan volgen wij zeer spoedig, om dan nooit meer te scheiden. O, ziet daar dat Hoge priestelijk gebed. Ik eindig met Ps. 119:25 berijmd. Wij hoeven niets te doen, de Heere doet alles,

De Heere zegene u uit Sion om Zijn Zoons wil.

U zeer lief hebbende zus in de Heere,

MIENTJE VRIJDAG.

Rijssen, 10 Juli 1936.

Geliefden in de Heere.

Dan wordt Gods naam geprezen en Sion eer bewezen. O, die gewenste dagen, van Gods gunstrijk welbehagen. Ja Gij zult hun klacht verhoren. O, dat souvereine Gods-werk. Hoe afgetakeld, arm en hulpbehoevend ziet het er uit als Gods Geest ontdekt, ook al mogen wij met God Drieëenig verzoend zijn in Christus, O, geliefden ik weet er geen woorden voor.

Uw brief tot versterking gelezen. Ook de toestand van uw geliefde echtgenote. Precies wat u er van schreef mag ik gedurig zo ontmoeten aan de troon der genade. Ik heb een stille onderwerping aan Gods wil, al is zij mij zo voor en haast thuis. Wij zijn nog in dit tranendal, in veel slommer en kommer, van dit ondermaanse. De tekenen des tijds zijn somber, daarom is het zo nodig om dagelijks aan alles te sterven.

Mijn dierbare in de Heere, wat zal het straks zijn om dan samen eeuwig thuis te zijn, o, mij dunkt voor mij zal het het grootste wonder zijn. Ik ben in mijzelve maar een grote albederver en verknoeister en doorbrengster van Gods weldadigheden. Maar ach, als ik maar ir een hoekje mag zitten, ik zal het eeuwig uitzingen: *Niet ons, o Heere, niet ons, maar Uwen naam alleen zij eeuwig eer. Eeuwig bloeit de glorie kroon, op 't hoofd van Davids groten Zoon.* Het zal eenmaal wat zijn, bekleed met lange witte klederen en palmtakken der overwinning in de handen. O, wat grote verborgenheden liggen daarin opgesloten. Daar is alles van zeer grote betekenis. Dan eeuwig vrij, *onverdiende zaligheid, heb ik van mijn God genoten, 'k roem in vrije gunst.*

Dit is alles verdiend door dien dierbare oudsten Broeder. O, wat zal dien eeuwigen omgang met hem toch zijn. O, die reine, hemelse en ongekende, eeuwige huwelijksliefde. Ik heb daar geen woorden voor, om die Goddelijke en geestelijke zaken uit te drukken. O, diepe oceaen van eeuwige liefde, o lieve Goël, en Bloedbruidegom en Man. Nu mag ik uitwonen van de Heere, en inwonen in het lichaam des doods en in een wereld die in het boze ligt, en in een bedorven tijd. Ja een ontzettend diep gezonken geslacht. O, onze ziel beeft en bloedt en weent er gedurig onder. Wat zijn ze gelukkig die dit tranendal uitstappen en Immanuëls-land aandoen.

O, mijn geliefde zuster, u wordt voorbereid voor de eeuwige heerlijkheid en zaligheid. Weet ge nog dat ge op de eerste dag van dit jaar de boodschap kreeg. In de wereld zult gij verdrukking hebben, maar hebt goeden moed, want ik heb de wereld overwonnen. Wat wonderlijk handelt de Heere met u. Wat zult ge niet gedurig uitroepen: o, eeuwige liefde Gods des Vaders, des Zoons en des Heiligen Geestes. Nog een klein poosje en dan gaat ge klapwiekend naar boven, naar dat zoete, reine gezelschap o, wat zal dan daar de mirre, de aloë en kassie rieken. Wat zal daar een diep-zalig buigen en bukken zijn. *De koningin staat aan uw rechterhand, in 't fijnste goud van Ofirs mijnrijk land.* Dan zal u ook ons verwachten en opwachten, een klein weinigje vooruit, en dan volg ik u in de Heere. Wij hebben samen haast Gods raad uitgediend. Het koren is rijp ter inzameling. Ik ben gedurig in de geest bij u.

De Heere zal het verder wel maken. *God is een toevlucht voor de Zijnen, hun sterkte, als zij door droefheid kwijnen, enz.*

U zeer lief hebbende zus in de Heere,

MIENTJE VRIJDAG.

Rijssen, 25 Nov.1936.

Gel. in de Heere.

God was in Christus de wereld met Hemzelf verzoenende, hare zonden haar niet toerekenende, o, eeuwig ondoorgrondelijk, onpeilbaar wonder. Daar vloeit uit voort, dat het volk Gods verzoend is met God, door Christus haar Hoofd, Borg en Middelaar. Ik kom zo net uit de kerk, de tekst was Ps. 18: 2. Ik zal U hartelijk lief hebben, Heere mijn sterkte. Beter één dag in Gods huis en voorhoven, dan duizend elders. Onze ziel mag veel in de liefde deden en dat doet zo verlangen om bij de Heere te zijn. Hoe lang nog, o Heere, och ik verlang zo om eeuwig bij U te mogen zijn. *Niets is er waar ik in kan rusten* dan in U, liefste Heere. Alles is mij hier zo vreemd, weemoed vervuld mijn ziel, omdat ik nog van de Heere uitwonende ben. O, die ijdelheid en ledigheid van alles op aarde. Mijn enige blijdschap, troost en zaligheid, ligt in God Drieëenig.

Het is de laatste dagen al maar: Wat beroemt gij u in het kwade, gij geweldige, Gods goedertierenheid duurt toch den gansen dag. O, daar zegt mijn ziel amen op, ja Gods goedertierenheid duurt eeuwig. Die blijdschap des Heeren mag onze sterkte zijn. Dat staan in die vrijheid waarmede Christus ons heeft vrijgemaakt. Waar de Geest des Heeren is, aldaar is vrijheid. Dat wandelen naar de Geest.

Ik zong daar net uit Ps. 89: 3 en 4: De hemel looft, o Heere, Uw wonderen dag en nacht, enz. Deze dagen, dat Verbond gedurig voor ons ontsloten, door dien trouwe Verbonds Jehova. O, dat vol van God zijn. Wat is het hier al groot, maar dan straks hier boven aan die kristallijne zee, in die straten van goud, in dat eeuwige licht.

En dan dat onmiddellijk aanschouwen van Vader, Zoon en Heilige Geest. Mijn dierbare zuster in de dierbaren Christus, ben veel in de geest bij u, o, die eenheid der zielen, des Geestes in de Heere, één geloof, één doop, één God en Vader van allen enz., o dierbare gemeenschap.

Ziet gel. duurt Gods goedertierenheid niet de gansen dag? We mochten dan in de gunste Gods deze week in Zijn hoge goedkeuring doorbrengen. Altijd maar die gemeenschap des Heeren en zijn volk. Veel arbeid, krachtig in de Heere en veel uit het Verbond. O, dat welgeordeneerd Verbond en dat door de Verbondsmiddelaar met de Verbonds Jehovah. Het is gedurig of ik alleen op aarde ben met de Heere. Ik had ook zo een betrekking om het Hooglied te lezen, o, zoete omgang, wonderlijke heilgeheimen. Ja, zeer wonderlijke liefde tussen Christus en Zijn Bruid. Och ik had zo gaarne vleugelen gehad om in de nauwste gemeenschap onmiddellijk te mogen verkeren, o hoe sterk mag dan de ziel in God zijn.

Alleen veel in de nood en arbeid met land, volk, knechten en vrienden. Alles aan des Heilands voeten leggende. O, die open weg tot Gods troon. Het geloof verwacht en verbeidt met lijdzaamheid. Dit geloof is niet werkeloos. O, gans niet. Ik had aandrang en worstelingen met veel geloofsvrijmoedigheid in de enigen vaste grond der hope. Zo zijn wij dan vreemdelingen op aarde.

O, geliefden, deze wereld is mijn herberg, maar ik leef in dit vertrouwen dat ik in het grote Jubeljaar mijn Goël zal aanschouwen.

De Heere zij met u allen.

Wees de Allerhoogste in alles bevolen, door uw geliefde zus in de Heere,

MIENTJE VRIJDAG

Rijssen, 24 Mei 1938.

Gel. in de Heere.

Gezien hoe het gaat met de kranke zus. Wat is liet groot onder de bearbeiding en bemoeienissen Gods te liggen. De hemelse Vader kastijdt die Hij lief heeft. De Hovenier heeft veel te snoeien. Och gel., *dat Israël op de Heere vertrouw, zijn hoop op Gods ontferming bouw, en stil berust in Zijn beleid, van nu tot in al eeuwigheid.*

De Heere verwaardigd mij om vele en zware lasten te dragen. Hij geeft daartoe genade en geest om Christus wil. Wat is het groot en wonderlijk een geopende deur in de hemel te hebben. Op bed, van nacht, een open toegang tot God gehad. O, dat gelovig worstelen, wachten en verbeiden. Ja, aan Zijn gezegende lippen te hangen, dat smeken en vasthouden. En dat manen, en snoer en zegelring en staf tonen. O, het geloof verwacht niet weinig, maar veel, ja alles. Dat zo maar de mond wijd open doen, want Hij zal hem vervullen. Gij doet duizend wonderheen, Gij zijt God, ja Gij alleen. De Heere doet geen alle daags werk, wel neen, God doet wonderen, ik ben lang daarin bezig geweest.

Ik werd verkwikt en bemoedigd. Blijmoedig in God ontwaakt. Heel de Zondag mocht ik een geopende troon der genade vinden en mocht alles kwijt raken door Jezus voorbidding, in des Vaders liefdesharte.

Diepe indrukken en overdrukken van de a. s. heilige en rechtvaardige oordelen Gods. Ik werd zo bemoedigd in Zondag 9, waarmede ik in het huwelijk werd bevestigd met mijn nu afgestorven man.

Die lieve Vader zo in mijn harte, o wat werd ik verlicht, ik mocht er geheel doorzakken. O, al Gods werken zijn volmaakt. Stil in God. Straks in de oordelen naar boven.

De Heere die goed is, aanbevolen, door uw liefhebbende zus in de Heere
MIENTJE VRIJDAG.

Rijssen, 18 Juni 1938.

Geliefden in de Heere.

Uw brief heb echtgenote gaat, zoet en makkelijk ik ontvangen. Gezien hoe het met uw geliefde zo pijnlijk. Maar wat zal dat overstapje straks zijn. Maar ze is nog bij haar verstand, u kunt alles haar nog mededelen. Zij gaat met al haar noden naar het hoofdkantoor. Nog zijn we op aarde. De Heere regeert. Hij waakt en zorgt. De Heere zegt: Bidt zonder ophouden. Het gebeurt ons wel dat we onverwachts van binnen tot bidden aangezet worden. Zal dit een voorspel zijn van de grote gevaren, verzoeking, nood en dood die straks komen zullen? Ja, ik wacht maar en vraag om door Woord en Geest onderwezen te worden. Niemand kan ons helpen, dan God alleen. Gods al- en vrijmacht moeten er telkens aan te pas komen. Geen wonder dat Satan en zijn trawanten zo in de weer zijn.

Was de kerk op haar plaats, je zou hem eens horen brullen, hij richte door mensen de schavotten weer op. O, dat slangenzaad is zo vergrimd op het vrouwenzaad. Straks is het rusttijd. Dan houdt de drijver op. Dan die duivelse list, die zware strijd, is niet in het land hier boven. De Heere zegt evenwel: Zo vertroost elkander met deze woorden, also zullen we altijd bij de Heere zijn. Laat ons dan niet vrezen, geen haar zal van ons hoofd vallen, zonder de wil van onze hemelse Vader.

Ik heb zo wonderlijk gelezen in Hosea 5. Wat sprak de Heere door Woord en Geest. O, diepe nederbuiging en onuitsprekelijke goedheid en voorzorg, in het schenken van dat Woord Gods. Wat uit God geboren is, zondigt niet. Ik mocht weer ademhalen. Dat

zo vrije, soevereine, eenzijdige Gods werk. Het is wat om het eigendom te zijn van zo een getrouwen Zaligmaker. Hoe innerlijk verheerlijkt is daar des Konings dochter. Bekleed met de klederen des heils en de mantel der gerechtigheid omgedaan, door Hem, mijn liefste. Nu haar Bruidegom en Man, een thuis komen in Hem en door Hem in des Vaders hart. Ja dat dierbare Vaderhart Gods. Al de verloren paradijsgoederen terug ontvangen. Het jaar mijner verlossing gekomen. Die grote Losser heeft alles betaald voor zijn arme Ruth's.

Als ik daar in kom, zink ik zo laag weg. Wie behoorden we niet te zijn, in heiligen wandel en godzaligheid. Het smart mij dat ik daar zo weinig aan voldoe. Wat zou ik dat beeld toch gaarne uitdragen, o, diepe schaamte moet mijn aangezicht bedekken. Ik denk aan de vroegere tijd, toen dacht ik spoedig te zijn bij mijn lieve Jezus, kon toen op aarde haast niet meer zijn. Dan was al mijn betrekking boven, mijn gedachten, overlegging, nederliggen en opstaan, spreken en zwijgen, eten en drinken, het hoorden niet voor mij, 't was alles voor Hem die mij kocht met Zijn bloed. O, mijn hart scheurt van smart, wie, ben ik nu?

Och, dat ik als een Maria aan Zijn voeten mocht uitwenen. O, mijn Bloedbruidegom, Hij draagt de banier boven tienduizenden. Ja, Hij is zo schoon en dierbaar, al wat aan Hem is, is gans begeerlijk. Vanmorgen ben ik ontwaakt: *Wij hebben God op hoogst misdaan*, enz.

Wat drukt Nederlands' oordeel zwaar op mijn ziel.

Nu, geliefden, de Heere zij u een vuur- en wolkkolom. Uw bewaarder zal niet sluimeren nog slapen.

De groeten voor al uw bekenden en huisgenoten. Uw liefhebbende zielsvriendin,
MIENTJE VRIJDAG.

Brieven aan B. ROEST, na het overlijden van zijn vrouw, Liesje van ROOIJEN

Rijssen, 3 Sept. 1938.

Geliefden in de Heere.

Die liefste Zaligmaker zegt: Uw hart worde niet ontroert, gijlieden geloof in God, geloof ook in Mij. In het huis mijns Vaders zijn vele woningen.

Zoete troost, en balsem Gileads voor onze gewonde, rouwdragende ziel. O, gel., *Hij heeft gedacht aan Zijn genade, Zijn trouw aan Israël nooit gekrenkt.* Uw hart worde dus niet ontroerd, uw dierbare is boven, zij wacht op u. Nog een poosje Gods raad uitdienen, om u daarna in heerlijkheid op te nemen. Vader ik wil, dat waar Ik ben, ook die bij Mij zijn, die Gij mij gegeven hebt, opdat zij Mijn heerlijkheid moge aanschouwen. O, zalige rust die zij nu is ingegaan. Nu verlost van zonde en al haar vruchtgevolgen. Nu alle leed geleden, alle smart en pijn voorbij. En wij nog in Sodom, alles zich rijper makende voor het zware oordeel dat voor de deur is. Zwaar drukt mij dit, dat er zoveel bloedstortingen aanstaande zijn. O, die verwoesting des Almachtigen. Je geliefde vrouw net voor het oordeel thuis. Maar in God is er ook voor ons rust, vrede en stilheid. O, die zoete toevlucht, die troost verspreidt in smarten. Ons hart is vol van droefheid. O wat is het oordeel voor de gehele wereld zeer nabij.

En toch is het steeds: Loof de Heere, mijne ziel, en vergeet geen van Zijn weldaden. O, ik hen zo blij met haar geluk. Ik word daar zo gedurig naar heen getrokken. Nu geen lijdenstrekken meer, nu alles vrede, vreugde en blijdschap. *Hun blijdschap zal dan onbepaald, door 't licht dat van Zijn aanschijn straalt, ten hoogste toppunt stijgen.*

Ja, wel mocht u Jes. 33 vers 24 en Zondag 1 op de rouwkaart laten drukken. Ik denk dat de overdenking zeer veel in u spreekt, maar het u aan woorden ontbreekt.

Zo hopen wij dan samen onze zus te begraven. O, dat lieve, goedertieren en getrouwe Wezen, zichzelf, om Zijns zelfs wil, wilde vertegenwoordigen in ons midden, ook bijzonder in uw hart en in de harten van Zijn knechten en kinderen, om dat Koningskind grafwaarts te brengen. Dat God drieëenig mag worden verheerlijkt voor Zijn onuitsprekelijke gave en genade aan doemelingen verheerlijkt.

Dit ligt zeer sterk in onze zielsverzuchtingen.

Zo is dan de zware slag gevallen, maar het kwam niet onverwachts, wat heeft zij lange tijd geleden in zware krankheid, Hoe was haar ziekbed een predikstoel. Hoe dikwijls zijn Gods knechten en kinderen aan haar ziekbed bemoedigd en getroost. En uw gebed is verhoord om bij haar sterven tegenwoordig te zijn. Zij is nog op haar bed gestorven. Wat liefdevol was God daarin. En nu juicht zij. Die grote Jezus heeft haar afgelost en ingehaald. De engelen en de gezaligden zijn verblijd, zij heeft haar plekje ingenomen door haar Goël haar bereid. Voor eeuwig verlost.

Geliefde kinderen, buigt veel uw knieën. We geloven dat jullie bedroefd zijn. Vlucht met je droefheid tot de God van uw Moeder, je mocht met de God uwer ouders verzoend in Christus worden. Vraag veel om ware bekering.

Geliefde Broeder, we zijn blij dat u zo stil en kalm moogt zijn en zo een wonderlijke gemeenschap met uw geliefde afgestorvene moogt hebben. Straks eeuwig met haar verblijd. Er is een grote in Israël gevallen, een heerlijke in den lande, Gods knechten en wij en Nederland, zijn een grote stut kwijt.

De God Jacobs zij u een hoog vertrek. Uw diepbedroefde doch getrooste medezuchtster in de Heere,

MIENTJE VRIJDAG.

Rijssen, 10 September 1938.

Geliefde Broeder met uw geliefde kinderen.

Vrede van de God des Vredes en der vertroosting u toegewenst.

De zeer gedenkwaardige dag der begrafenis onzer geliefde zielszus, behoort weer tot het verleden. Ja, ik heb hier diepe en grote herinnering aan, zal voort leven in onze ziel. Ook dit blijft voortleven van mijn al zo lang ontslapen man in de heerlijkheid. Wat zijn het nauwe banden. Ja, al Gods lievelingen zijn ons dierbaar. Wat hebben we veel van Gods lieve volk op de begrafenis ontmoet. Maar nauwe banden had ik met haar en vele van Gods volk. Het was een wonderlijke begrafenis. Wat waren Gods knechten goed gesteld, en ook voor u bemoedigend. Van de begrafenis nam ik alles mede in mijn ziel, o zo wonderlijk, zo zalig. Zo sterk in de Heere met Zijn volk en met haar in gemeenschap.

Ik kwam thuis en kon eerst niet slapen van het vuurwerk en feest. Wat een grote tegenstelling. Och, wat is de wereld met haar feesten toch arm. De begrafenis was een feestdag. O, dat recht Gods zo ingestemd en verenigd met de God des oordeels. Wat handelt de Heere toch wonderlijk niet mij, o hoe zonk mijn ziel weg in het eeuwig aanbiddelijk wonder, o dat eeuwig trouw verbond. Mijn harte is zo vol. Nu mochten wij saam haar maar nastaren in dat zoete eeuwige hemelleven.

Nu kinderen ik hoop ook veel met je te worstelen in uwe droefheid. En om je maar te brengen aan de voeten van de grote Overwinnaar over dood, hel en graf.

Schuil maar veel bij de Heere mijn broeder, daar alleen is het veilig.

We waren allen even vol op de terugreis.

Uw zeer geliefde zielsvriendin,

MIENTJE VRIJDAG.

Rijssen, 30 September 1938.

Geliefden in de Heere.

De God Jacobs zij ons een hoog vertrek, Hij doet wandelen op de weg der gerechtigheid, in het midden van de paden des Rechts.

Mijn hoofd is zo pijnlijk en mijn borst. Ik verlang zeer om ontbonden te zijn en met Christus te wezen. Ik loop zo vreemd op aarde, ik ben hier niet thuis, o wat verlang ik naar mijn Bloedbruidegom, naar de rust, ook heb ik met al de gebeurtenissen rust in God. Het is net met mij als met Elisa toen hij in Dothan zat ... zo veilig. Het oordeel gaat vast door. De mensen zijn zeer zorgeloos en dan overvalt het oordeel ook Gods kinderen.

Velen, die de gouden en zilveren afgoden niet wegwerpen. Gedurig werd ik zo ingeleid in Lev. 26. Dit zal vervuld worden. Dat gedurig in de nacht wakker gemaakt te worden, om dan de nood voor God uit te wenen. Ook werd ik zo bepaald wat de Heere al jaren gesproken had. Ik kan het in geen woorden brengen die zoete gemeenschap met God in de wegen die Hij met mij houdt. Ook kreeg ik met de afgestorvenen zo een gemeenschap. Zij boven, wij beneden, zij triomferen, wij in de strijd. Maar toch één in de Heere. Wat zal dat eeuwigen leven zoet zijn. Ja, daar een volle beek Van wellust, maakt elk in liefde dronken.

Wij zijn nog in een wereld vol ellende. Het is een Noach's en een Loth's geslacht. Er is alleen ruste in God door Christus. Och, dat we met Gods knechten en kinderen samen een stut voor elkaar mochten zijn in dit tranendal.

De Heere zegt: Volg Mij, om zo door de diepte naar de heerlijkheid onze Goël te volgen. Geen tijd meer.

Ontvang van ons de hartelijke groeten.
Uw geliefden in de Heere,
MIENTJE VRIJDAG.

Rijssen, 6 December 1938.

Geliefden in de Heere met de Uwen,
God is groot in Sion. Zijn goedheid is tot de bovenste wolken. Hoewel onze uitwendige mens verdorven wordt, nochtans de inwendige vernieuwd van dag tot dag Wonderlijk zijn des Heeren wegen, niemand spreekt zijn hoogheid tegen.
Woensdag was Ds. Fraanje alhier, de tekst was Openbaringen 12 de laatste verzen. Met aandacht heb ik hem mogen beluisteren. Wonderlijk versterkt. Ds. sprak van het zaad Gods, dat de geboden Gods bewaarde en het getuigenis van Jezus Christus. En Johannes stond op het zand der zee. Helder en getrouw gesproken.
Ja, Jeremia zat in het voorhof der bewaring. Daar ontving hij Gods openbaring op Gods openbaring en belofte op belofte. O, wat werd onze ziel bemoedigd uit het getuigenis des Heeren. Er zal geen woord des Heeren op aarde vallen.
Des 's nachts werd ik door mijn liefste Heere Jezus aangesproken. Waakt, staat in het geloof. O, die nauwe omgang met mijn Bloedbruidegom, ik zei zo kinderlijk: och Heere Jezus ik ben zo zwak, ik kan zonder U niet bestaan. Ja, dat kinderlijke, mijn zwakheid voor hem neder leggen. En dan was het sterk weer: *Gij Heere zijt alleen overwinnaar in de strijd en geeft uw volk de zegen.* En o dat schuilen in Hem in Zijn gezegende bloedwonden. Ja, dat ingaan in Hem, o die veilige bedekking. Wat een zoete gemeenschap met Hem en Zijn Vader en Geest. Die vrede Gods, die alle verstand te boven gaat. O hoe nodig dat we waken in het geloof. Anders kunnen wij niet staande blijven. Houdt u mannelijk, zijt sterk. Wat zullen we dit nodig hebben. Vrijdagmorgen ontwaakte ik, daar sprak Hij weer: Doe bij uw knecht weldadigheid o Heere, opdat ik leef, Uw woorden moog bewaren.
's Middags waren we bij Aaltje in Vriezenveen. Daar weer zo een enkele niet, en maar op dien verhoogde Middelaar te zien. En tot Hem roepende om de bediening van Gods Geest. Toen was het: in de zelve is de eeuwigheid, opdat wij behouden worden. Daar werd ik in de nooit begonnen eeuwigheid geleid, door de tijd en kwam weer in de eeuwigheid terecht in de volle ontplooiing van Gods werk tot zaligheid van zijn volk. Dat eindigen in die volle oceaan, in God Drieenig. Ik was geheel verslagen vanwege al de Gods bemoeienissen.
Ik kan al de Hemelse lessen onmogelijk mededelen. Wat heeft Hij daar mede voor, denk er ernstig over na. Des 's nachts moest ik met de dichter uitroepen: *Mijn hart vervuld met heilbespiegelingen, zal 't schoonste lied van ene Koning zingen,* enz. O, zo heerlijk, daar zijn geen woorden voor. Ik ben zeer verblijd dat ik hier Gods wil en raad moet uitdienen. Ja, die lieve Vader in Christus als de bron en oorsprong der zaligheid. Die lieve Zaligmaker en Zone Gods die alles verdiend heeft. Die dierbare Heilige Geest, dien Inwonende in mijn ziele. Ja, die gezegende Kinderleider, Hij getuigt met mijne Geest van het kinschap.
Nu mag ik toch wel eindigen, moet ter rust.
Wees de Heere bevolen,
Uw liefhebbende vriendin in de Heere,
MIENTJE VRIJDAG.

Rijssen, Maart 1939.

Geliefden in de Heere.

Zonder Mij kunt gij niets doen, uw vrucht is uit Mij gevonden. Hij is dien groenenden denneboom voor Gods arme, ontledigde, ontblote, schuldige volk.

Voorwaar, gij zijt mij een Bloedbruidegom. O, die blanke en bloedrode Zaligmaker. Hij draagt voor Zijn Sion de banier boven tienduizenden. Al wat aan Hem is is gans begeerlijk. Dat we dagelijks door het geloof, uit Hem mochten leven. Dat we nooit anders wilden weten dan Jezus Christus en dien gekruisigd. Wat zou ons dat trekken boven het stof en doen uitroepen: *weg wereld, weg schatten, wijk aards gewemel, ik moet naar de hemel, verhinder het niet*. Bij tijden ligt dit verlangen zo sterk in mijn ziel. Maar ook overvallen mij gedurig de aardse zorgen. Maar dit is waar, ik heb een vermaak in de wet Gods naar de inwendigen mens. Nu zeer kort, het onderwijs dat ik mocht ontvangen.

Ik was in grote droefheid en strijd. Veel gevraagd of de Heere mij uit Zijn Woord wilde onderwijzen. Dit sprak de Heere: Hij leidde ze door de afgronden. Ik zag dat we geen onbekende weg bewandelde. Wel moeilijk voor ons vlees. Eerst werd ik onderwezen in die afgronden. Het waren afgronden, alleen door een wonder Gods om er uit te komen. En o, wat wordt er in die diepten en afronden al niet ondervonden. Welke benauwdheden, angsten, pijnen, strijd, aanvallen, doodsgevaar, al niet ontmoet worden in die afgronden. Maar zij werden en worden er doorgeleid, zij komen er door en komen er behouden uit. Nu leidt Hij hun, wie? Wel de drieënige God, als hun Verbonds-God, Jehovah. Eerst dat liefde harte des Vaders en de hand van de hemelse Vader. God hun Vader zelf is hun Leidsman. Dan die Goede Herder, die zijn schapen uitleidt. En wanneer Hij hen uitgeleid heeft, zo gaat Hij hen voor.

God de Heiligen Geest, die lieve Kinderleider en Trooster, O, zoet onderwijs daarin, dien arbeid der Goddelijke Personen. ja, dan leidt Hij hun, Hij jaagt ze niet of duwt ze niet, neen Hij leidt hen. O, die zoete leiding Gods over Zijn ondeugende kinderen. Hier heb ik je maar iets van medegedeeld. De tijd ontbreekt me. Daar ligt ons wegje tegen vlees en bloed in. Vertrouw maar op Hem. Hij leidt u. Hij wil ons achter Hem hebben. Och, dat we volgzaam gemaakt werden.

De Heere schenke u gemeenschap aan zijn Persoon en bitter lijden en sterven, dit is de wens en bede van je dwaze mede lastdraagster in de Heere.

De kinderen gegroet, en allen die Sion beminnen.

MIENTJE VRIJDAG.

Rijssen, 1939.

Geliefden in de Heere.

God zij altijd op 't hoogst geprezen, lof zij Gods goedertierenheid, die nimmer mij heeft afgewezen, nog mijn gebed 't gehoor ontzeit.

Ja, loof de Heere, want Hij is goed, loof Hem met een blij gemoed, want zijn gunst alom verspreid, zal bestaan in eeuwigheid. Ja alles wat adem heeft love de Heere.

De heilige en rechtvaardige oordelen schitteren. Wij staan er verbaasd naar te kijken en zien en ontmoeten de Heere daarin. Hij die trouwe houdt tot in eeuwigheid en nooit laat varen de werken Zijner handen. Hij gedenkt Zijns verbond gestadig.

De hoogachting en betrekking op de Verbonds God, o die soevereine God, die ons zo jong zijnde, als Zijn eigendom kwam te lossen en thuisbrengen. En daarna als vrucht daarvan die schuldvergiffenis, die verzoening en thuiskomst in het Vaderhart. Nu gemoedigd te zijn, o dat bukken en buigen, zakken en zinken in de wateren van vrije

genade. Niets kan ons scheiden van de liefde Gods die daar is in Christus Jezus onzen Heere. J. Vermeer zegt: Al heb je niet veel woorden voor de zaak, als je maar geloof hebt. De hemelen zijn veel hoger dan de afgronden diep. Ik moet afbreken, mijn hart is vol. Daarom Israëls Heere geprezen. *Zachtmoedige houdt Hij staande en wil Hij bewaren. Hij bewaart ze in al de gevaren.* Al is het bang op aarde, het is veilig in Zijn hand. Vertrouw maar op Hem.

Geliefde kinderen loopt Hem aan als een waterstroom. De Heere is nabij allen die Hem aanroepen, allen die Hem aanroepen in der waarheid.

God zij met u, mijn broeder.

Uw liefhebbende mede-zuchtster,

MIENTJE VRIJDAG.

Rijssen, September 1939.

Geliefde in de Heere met de uwen,

Maar trouwe God, Gij zijt, het schild dat mij bevrijd, mijn vast betrouwen. Ik mocht dit eerbiedig, van regel tot regel, en woord voor woord, beoefenen in het zalig genot van mijn God. En dan sprak Hij nog daarbij niet het oog op de aanstaande oordelen: *Hij zal in alle ramp en pijn, tot Mij om uitkomst zuchten*, enz. Onze ziel ondervindt gedurig dat God een waarmaker van Zijn Woord is.

Ik moet daarom gedurig zingen met aanbidding: *Maar trouwe God, Gij zijt*, enz. Aan dien God in Christus hebben wij genoeg voor tijd en eeuwigheid. Ja, dit doet ons opspringen van vreugde, ook te midden der heilige en rechtvaardige Godsgerichten, o, zo ben ik met Gods doen verenigd met aanbidding. Het is steeds: *Uw doen is rein, Uw vonnis gans rechtvaardig*. Wat wonderlijk heeft de Heere onze ziel versterkt. Wat werd ik eenzaam op aarde. Maar buigen we ons dan in 't stof, dat diepe buigen, een zonde-made, een enkel niet.

De liefde is niet vleeselijk, maar Goddelijk en hemels. En gedurig in gemeenschap met hen die ons voorgingen. Straks zal het ontplooit worden tot in alle eeuwigheid. Ja, ik zal ontwaakt Gods lof ontvouwen, dan bij Hem en hen, om nooit te scheiden, geen vlees en bloed meer.

Wat zijn er weinig ernstige bidders meer op aarde. Het is wel Goddelijk en tot Zijn eer, om in Christus alleen vrucht te dragen. Vrucht dragen is voor de Landman en vrucht eten voor ons zelf. Hierin is mijn Vader verheerlijkt dat ge veel vrucht draagt. O, mijn ziel droop weg als een gewaterde hof. En die bondelingen sterk aangebonden. Ja, mag dat zaad Gods aan zien komen door het Goddelijk licht geleid. Dan zullen zij kernen vanwege hun ongerechtigheden. Met dat toekomende zaad zo geworsteld en geweend.

Ik wilde daarin graag mijn leven doorbrengen. *De Heere is dan mijn algenoegzaam deel, mijn goed, ik heb gezegd, ik zal Uw woord bewaren, ik heb uw gebeen met mijn geheel gemoed, dat zich Uw heil aan mij mocht openbaren.* O, wondere wegen en handelingen des Heeren over ons.

Donderdagavond tien uur ging ik rusten en sliep tot twaalf uur en werd toen wakker, ben opgestaan en op de knieën ons ganse hart uitgegoten, niet open hemel tot twee uur in de arbeid. De Heere sprak: *Mijn heil is nabij om te komen en Mijne gerechtigheid als een fakkel die brand.*

O, geliefde, onze ziel sprong op van vreugde in de Heere, o, dat heil en die gerechtigheid nabij. Dit is mijn verlustiging en verlangen. Voorheen ook eens gehad: *Staat vast en ziet het heil des Heeren.* Verder al maar op Ps. 119:1 berijmd. O, ik werd toch

zo verliefd op dat leven. Dit is nodig om die lieve Geest daarvoor af te smeken. Onze tong is te arm om dien zoeten geloofs- en liefdesarbeid weer te geven.

Vrijdag en Zaterdag zo zalige stilte met alles wat er in de wereld gebeurt. *Stille blijdschap, Hij komt, Hij komt om d' aard te richten.*

Wel wat zal ik verder zeggen, o, Heere is dit nu de weg die Gij met mij houdt. Ja, ik sprong van vreugde in God, op. En dan ga ik toch zo graag naar Gods huis onder de knechten en oudvaders.

Mocht de Heere eens opstaan over Zijn volk en kerk. Nu de Heere zij met u en ons allen. Wees van de huisgenoten gegroet en van de vrienden.

Uw lief hebbende vriendin,

MIENJE VRIJDAG.

Rijssen, Maart 1940

Geliefde Broeder in de Allerhoogsten en beminnelijksten Bloedbruidegom, met uw zaad.

Wie is Hij, die van Edom komt, met besprenkelde klederen van Bosra, die daar rood is aan zijn gewaad, die daar voortrekt in Zijn grote kracht; Hij heeft de pers alleen getreden en niemand van de volkeren was met Hem. Ik ben het Die in gerechtigheid spreek, Die machtig is te verlossen. Hij is de Leeuw uit de stam van Juda Hij is de Overste der Koningen der aarde. Geheel en al staat het onder Zijn gebied. Hij is de God des hemels en der aarde. Al de volken zijn bij Hem als niets geacht. Waarom woeden dan de heidenen en bedenken de volkeren ijdelheid.

Ja, als pottenbakkers vaten zal Hij ze vermorzelen en in stukken slaan, o hoe krachtig is dan dat ellendige, onmachtige volk in Hem. Zijn grondslag is dan als onwrikbare vastigheden. Dit heeft God gelegd op bergen Hem gewijd. O, die eeuwige waarheden Gods. Ik dacht nog zo hoe Ds. bij u er zo dierbaar over sprak: *Ook zijn Uwe getuigenissen mijne raadslieden en mijne vermakingen*, o dierbaren Bijbel.

Wat gaat toch alles naar Zijn gemaakt bestek. Er zal niets van al de woorden Gods vallen op aarde.

Ik werd zo gebracht bij de geschiedenis van Jozef. De dromen moesten vervuld worden, Gods Raad zal bestaan. Ja, we staan wel eens te peinzen, en te bewonderen die diepten en onnaspeurlijk- held, wonderwerken en wegen Gods. Hoe diep buigt dan onze ziel, ze aanbidt, ze verheft met hart en stem, de nooit volprezen naam van Hem. En ook dat crediet dat ze voor dien Majestueuze Heere en God hebben. Dit onderwerpt in 't geloof zich aan Hem met ootmoed en kinderlijke eerbied en vreze. Dit kleeft aan, en ziet uit. Ja, o lieve Vader, op U steun ik. Hij komt altijd op tijd. *Gelijk een knecht ziet op de hand zijns Heeren, en 't oog der maagd is op haar vrouw geslagen, zo slaan wij 't oog op onze Heere, tot Hij, ook ons genadig zij.* O diepten Gods, hoe groot zijn Zijn werken, hoe ver gaat zijn beleid.

Hij stelt met mogendheid, elk deel zijn juiste perken. Hoe bemoedigd dit mijn ziel in zulk een tijd van zo een grote nood. Het zijn zware Gods gerichten waarin we leven. O, dat ziende de onzienlijke, die zegt: *Mijn Raad zal bestaan en Ik zal al Mijn welbehagen doen.* Zouden Gods beloftenissen, verder zijn vervulling missen? Vruchteloos worden afgewacht, van geslachte tot geslacht?

Neen, o neen, onzes Verlossers naam is Heere der Heirscharen. Hij zal de God des gansen aardbodems genaamd worden. Buigen we ons dan in 't stof voor dien Koning der Koningen, en dien Heere der Heeren. De Heere richte onze harten naar boven, dit bij dagen en nachten, vanwaar onze hulpe komen zal. O, dat bemoedigt zo. Dit maakt

standvastig en onbeweeglijk. *Dit doet met vaste schreden de weg der zaligheid betreden.*

Verder gebracht bij Ezra, hoe hij daar lag voor Gods buis. Dit werd mijn plaats voor landen, volk en kerk. Ons hart bloedt en is gebroken en verslagen vanwege de breuke der dochters mijns volk. Maar dit was er bij voor mijn ziel: In Uwe trouw zo gunstig toegezegd, zal elk geslacht, ja 't eind der eeuwen deden.

O geliefde, mochten we er in delen, in die trouwe Gods al waren daar de einden der eeuwen gekomen. De Heere regeert.

De God Jacobs zij u een hoog vertrek.

Uw onwaardige vriendin,

MIENTJE VRIJDAG

Rijssen, 22 Juli 1941.

Geliefde in de Heere met de uwen.

Vrede zij in van de God des vredes. Mocht die indachtig- makende Geest ons geschonken worden. Ik was het niet de weg des Heeren niet eens, gelukkig is dit door des Heeren goedheid weer veranderd. Ik heb weer mogen buigen en Code zwijgen. En mocht weer een hart en oog voor de grote Gods-bemoeienissen hebben. Ja, wat is daar niet gedurig een grote strijd tussen vlees en geest. Het is niet in woorden te brengen dat diepe ingekankerde bederf van binnen, dan doet de Heer niets goed, dan zouden wij Hem de wetten wel willen voorschrijven. Maar ik heb weer mogen zuchten, zoals al gedurig in ons leven: Heere handel toch niet met mij naar mijn dwaasheid, maar doe naar Uw wijsheid, och, dat we bekrachtigt werden uit Hem.

Het is zo een boze wereld en zo een bange en zware tijd waarin wij leven. Wat valt de afstand in het gebed gedurig weg.

Wat u schreef bij de aanvang van uw brief, uit Korinthen, ging zo dadelijk naar binnen met schuld. Ben ik een slecht soldaat? O, wat moet ik mij toch schamen voor God en mensen. God slaat een gram gezicht. O, ik weet nog goed dat dit het eerste was in de vorige mobilisatie. Toen hebben de klokken geluid. Hij zal werken, wie zal het keren? Zeker zal Hij ook Zijn beloften vervullen.

Vanmorgen; met smart in onze ziel, veel zaken nagaande, valt er krachtig in onze ziel: zij zullen komen met gewezen en met smeking zal Ik ze voeren. O, Heere wat zal dat zijn, och, zouden wij het nog zien en horen mogen? En wij mochten dat zaad weder gelovig omhelzen. Al zijn de tijden ook hachelijk. *De Allerhoogste maakt het goed, na het zure komt het zoet.*

Zondagmorgen in de kerk werd ik zeer gesterkt. Indien de rechtvaardige nauwelijks zalig wordt, waar zal dan de goddeloze verschijnen; uit Vermeer. O, wat een dierbare, ontdekkende predicaatie! Onder de preek ging het volle licht weer in mijn hart op. Wat was ik verlegen en beschaamd. Al mijn handen braken, het licht ging op in mijn ziel. Dit was zo verkwikkend en bemoedigend, o, die zoete regen des Geestes, o, dat van binnen roepen om de uitbreiding des rijks.

's Middags alleen in afzondering, ja sterk in de worsteling ook bij u. Wat sprak de Heere kennelijk: *Ik ben de God van Bethel.* En werd zo mijn wegje langs geleid. Ik mocht me weer verlustigen en van vreugde in de Heere opspringen en zeide in mijn hart: Jan, (die boven is) nog een kort poosje, en dan zullen we samen eeuwig God groot maken', voor al de wegen en voor de grote gave ons geschonken. Ik God ben uw God, dat past precies.

Och, wat is de Heere wonderlijk goed. Hij zoekt toch het weggedrevenen. Kom broeder, *laat ons samen Israëls Heere, den rotsteen van ons heil, met eer, met God-*

gewijde zang ontmoeten, laat ons Zijn gunstrijk aangezicht, met een verheven lofgedicht, en blijde psalmen, juichend groeten. Want Hij is onze God, en wij, zijn 't volk van Zijn heerschappij, enz. Gisteren nog de vrucht van deze waarheid zo in stilte op Hem vertrouwend. Daar is veel ellende. De Heere wone en werke krachtadig met Zijn lieve Geest onder uw dak, dit is de wens en bede onzer ziele.

Uw onwaardige medezuchtster en vriendin,

MIENTJE VRIJDAG.

Rijssen, 3 Aug. 1941.

Mijn geliefde Broeder in de Heere.

Uit de grote verdrukking, daar komen zij vandaan, van waar zijn ze? Welke? Die hunne lange klederen wit gewassen hadden in het bloed des Lams.

Uw brief ontvangen. Was blij dat gij verkwikt waart. En zo gemakkelijk op de begrafenis geweest? Zijt geduldig in de verdrukking, volhardt in de gebeden. Ja, dat we dat samen mogen doen. Die banden heeft de Heere gelegd, bewaard en versterkt, gedurig. Daar zijn de verborgen plaatsen en stille nachten getuigen van. Gedurig zo eenzaam. Een inwendig kruis en een afgetobt lichaam. Och, ik zie uit naar een bezoekje van mijn Liefste, dit gemis is mij zo pijnlijk. Och, dat mijn Liefste kwam tot zijn hof. Wat denk ik gedurig aan hen die ons voorgingen. Maar weet, de vijand is listig, dat we wakende en biddende mochten gemaakt en gehouden worden opdat we in geen verzoeking vallen. *Sla d'ogen naar 't gebergte heen, vanwaar ik dag en nacht, des Hoogsten bijstand wacht.*

Ds. Vreugdenhil is ziek, een zwak man.

Wat een vliegtuigen des nachts, o, wat een verwoestingen van de Almachtigen. De oordelen gaan door, o, die Vaderlijke zorg is zeer groot over ons, ook over u. *Doe mij op 't pad van Uw geboden treen, schraag op dat spoor mijn wankelende gangen,* enz.

De hartelijke groeten van broer Jan en huisgenoten. De zegeningen van Hem, die in het braambos woont, worden rijkelijk geschonken en vermenigvuldigd.

Aan alle vrienden de groeten, uw liefh.,

MIENTJE VRIJDAG.

Rijssen, 13 Aug. 1941.

Zeer geachte Broeder in de Heere.

Zeer veel in de verzuchting, geliefde. Hier is liet land der ruste niet, maar daar blijft een ruste over voor al Gods volk. Eerst Gdds raad uitdienen en dan genadeloon. De uwe en de onzen, naar den vleese, zijn ons voor gegaan, een weinigje vooruit. Maar, o broeder, als u nog eens verwaardigd werd om gebruikt te worden als slijk, dan zou je toch wel in het strijdperk willen blijven. Heb geloof op God. Hij die u roept is getrouw, die het ook doen zal. O ik kan zo sterk verlangen naar de vervulling van de beloften des Heeren. Wat is het toch een kommervolle tijd. Als we toch geen toevlucht hadden en de Heere niet tot ons deel voor tijd en eeuwigheid, dan zouden we gedurig wanhopig worden, maar nu geliefde: Gij, Gij blijft mij altijd ja altijd over. Gij blijft eindeloos mijn God.

En als wij de dag ten einde zijn, dan ben ik zo blij alleen te zijn. Och broeder, is het niet als in de dagen van Noach? en van Lot uit Sodom? Och wat staat ons te wachten? Och zij bekende het niet, tot dat Noach in de ark ging en Lot uit Sodom ging. En daar kwam vuur en zwavel van de hemel, och wat zal er komen, de Heere is geen ledig aanschouwen We staan verwonderd over zoveel lankmoedigheid.

Zondagmorgen mocht ik aan de zijde Gods vallende en met alles onder Hem verkeren. O, Roest, waarlijk niet één zo als ik, en dan, dat de Heer zo'n slecht schepsel vasthoudt, zo na wandelt, is dat geen eeuwig wonder? Dat bederf heerst daarbinnen, die wateren werpen slijk en modder op.

's Middags in Beukelman gelezen, dierbare zaken opgelost.

Bij de wed. van Noort mocht ik een geopende hemel ontvangen, o, wat is bidden dan zoet. Dina was moedeloos, ze kon er niet onderkomen, maar is nu veranderd. Wij hebben de groeten van al de vrienden ontvangen.

Nu mocht ik vannacht zo Hem ontmoeten, mijn Liefste: *O blij vooruitzicht dat mij streelt, ik zal ontwaakt Gods lof ontvouwen.* Dan is het o zo vreemd op aarde. De Heere gedenkt nog gestadig aan Zijn Verbond, ook in de natuur, wat een heerlijke regens. Ik zeide Zondag tegen Dina zou de Heere (met eerbied gesproken) nog een zuchtster in de weg staan. Wij hebben samen zo vlak gesproken met Dina, versta mij goed, niet dat het oordeel niet doorgaat, vast en zeker, maar de Heere let nauw op het geroep Zijner ellendigen. Hij bezorgt al hun zaken. En zo mogen zij getuigen: *Uw liefdedienst heeft mij nog nooit verdrotten.*

We mochten onze legering behouden, zo als we laatst schreven. Stilzitten zal uw sterkte zijn. Dit is geen werkloos stilzitten, maar juist integendeel, een gelovig werkzaam zijn. Noach wandelde met God. Mochten in Gods kerk de droggronden eens blootgelegd worden. Dat de kerk eens ontwaakte. In het midden van alle verwarring is het gedurig: *Geen ijdele zorg, doe u van 't heilspoor dwalen.*

Vader is nu 82 jaar, het leven is een damp, o, die kwade dagen.

Groet de uwen en de vrienden,

U liefh. in de Heere,

MIENTJE VRIJDAG.

Rijssen, 21 Aug. 1941.

Geliefde in de Heere met uw zaad,

Ik werd bij uw ontslapene gebracht. Vanmorgen kwam hier een ondertrouwkaart, waarop stond: toekomstig adres. Ik dacht dadelijk aan uw en onze geliefde, dat ze daar eens over sprak, over haar toekomstig adres en nu is zij eeuwig, zalig thuis. O, wat zal dat zijn broeder, als ook wij daar eens binnengehaald worden, in die stad, die het licht der zon niet meer van node heeft, want de Heere God verlicht ze. O, wat zal dat zijn, eeuwig in het licht van Gods aanschijn te mogen wandelen.

Ik heb een zeer pijnlijke rug, maar de Heere is goed voor een slecht mens. O, o, wat ben ik een doorbrengster, een albederfster. Was mijn lieve Koning niet de Alfa en de Omega, het stond er voor mij zeer slecht bij.

Gezien de zware aanvallen op uw staat, maar gelukkig mocht u zich aan de Heere vastklemmen. Het werken met de beloften is zo zoet, als dat gegeven mag worden.

Hier in de buurt zijn weer bommen gevallen. Het was mij een wonder dat ze hier in Sodom niet vielen. Het koren is hier ook van de vochtigheid uitgelopen.

Zondag, in de tussenzang, werd ik zo bij mijn geliefden, ontslapen man gebracht. O, zulk een wondere gemeenschap met hem in God, wij zongen: *Maar d' altoos wijze raad des Heeren*, enz. Versterkt ook in vele zaken. O, die grote Hogepriester en dan onafslaانبare voorbede van Hem. O, wat eeuwig wonder, wat groot, wat eeuwig groot. Het geloof zeer versterkt in het wegzinken over dat eeuwig wonder, het is, ja het is volbracht.

Wees te samen Hem opgedragen van uw onwaardige vriendin,

MIENTJE VRIJDAG.

Rijssen, September 1941.

Geachte Vriend en Broeder met uw Zaad

O, wat zal de overstap onnoemelijk groot zijn, als Gods arme en ellendige en verdrukke Sion uit dit tranendal der ellende zal mogen ingeleid worden in het Vaderland hier boven, waar niet meer duivelslisten en die zware strijd zal zijn. Het lichaam der zonde afgelegd. Dan niet meer die grote verleiding van het stof. O, die menigvuldige noden en zorgen en bezwaren, dan zijn die weg. Ach die zonde, die drukt overal zijn stempel op.

Dit was niet zo in de staat rechttheid. Toen werd alles bestraald en beschenen door dat Eeuwige Licht. O, broeder wat is het soms zwaar op aarde. Wat klaagt dan een levend mens, een ieder klage vanwege zijn zonden. En dan in zo een betekenisvolle tijd als nu, waarin de oordelen des Allerhoogsten de aarde komen benauwen. De Heere zegt toch dat het ééne wee zal volgen op het andere. En zo was het in de eerste wereld, zo is het ook nu, ze lieten de Heere maar waarschuwen door Noach en de ark toebereiden, maar ze geloofden de Heere en zijn knecht niet. Doch de verwoesting kwam. En o, geliefde, wat zal er nu komen. Wij zijn niet beter als die plaatsen die verwoest zijn.

Alleen die zijn nieuwe schepselen die in Christus zijn, het oude is voorbijgegaan, ziet her is alles nieuw geworden. O, dit is voor ons altijd onvergetelijk geweest, toen ons dit gebeurde. O, dat zoete kindschap, dat *Abba Vader*.

Geen verdoemenis voor degenen die in Christus zijn. Graai haalde dat ook zo aan, staat dan in de vrijheid waarmede Christus u heeft vrijgemaakt. Het mocht u en meerderen ook eens gebeuren, o, dat zou wat zijn. Zal er eerst nog een grote nood komen? De Heere weet het. Hij schenke genade om te volgen. Wel is het naar en raar op de wereld. De gezelschappen zijn hier haast weg. Waar mag de genade van de ouden tijd toch gebleven zijn?

Wij zijn met de oude Dieka nog zo samen in de Heere geweest en anderen. Wij mochten in het Spreukenboek met vrucht lezen. Veel terugleiding gehad in de wegen des Heeren. O, die Goddelijke bemoeienissen, dit is zo bemoedigend en versterkend. De oude Bruins ligt aan de rand der eeuwige heerlijkheid. Zijn hoop is zo levendig. Verdere zorgt de Heere voor ons. Geen ijdele zorg, doe u van 't heilspoor afgaan. *Ja, God zij altoos op 't hoogst geprezen, lof zij Gods goedertierenheid*. Ja waarlijk God is Israël goed.

De laatste dagen is de liefde des Heeren sterk in mijn hart. *Wat zal ik met Gods gunsten overlaan, dien trouwen Heere voor Zijn gená vergelden*. O, geliefden, ik ben zo blij dat er straks een eeuwigheid komt. Dan zullen wij, met al Gods lievelingen samen, eeuwig zingen van Gods goedertierenheeden. Hier zijn we vreemdelingen. Hier moeten we Rom. 7 uitleven. Hier zuchten we in deze tabernakel, bezwaard zijnde, verlangende met onze woonstede die uit de Hemel is, overkleed te worden. Gods goedheid zal onze druk, eens verwisselen in geluk. Ja, straks zullen wij God, onzen God, eeuwig loven. O, die overwinning, die witte klederen, met wat sieradiën zal de Kerk mede bekleed worden. Daar eeuwig wandelen in het licht van Gods aangezicht. Alle vijanden buiten, alle vrienden binnen.

Ja, broeder, de Heere zal onze hoop zijn, Hij zal ons niet begeven, noch verlaten. Het is maar een verdrukking van tien dagen. Hij is de overwinning Israëls, die liegt niet.

Maar zoals u schrijft van Abraham en Sara, Zacharias en Elisabeth, het was van hunne zijde zo onmogelijk en gans afgesneden, ja, het zal wat zijn als alles vervuld wordt.

Och wat moet ik mijn pad veel eenzaam bewandelen, maar mijn getuige is in de hemel, o zoete, alomtegenwoordigheid Gods. Ja Abraham heeft niet getwijfeld door ongelooft. Wat uit Zijn lippen ging, blijft vast en onverbroken. De Heere maar laten werken, net als Manoach en zijn huisvrouw, ze zagen toe. Dat is de weg van zelfverloochening. De vijand tiert en brult en raast, maar om in Zijn kracht de vijand te overwinnen. Ja de vijand is weer gescholden. Dit is zo heerlijk, verkwikkend en zoet. De Leeuw uit Juda's stam stond op. Wij hebben een Almachtige Helper. Zeker, is Zijn heil nabij om te komen, wij verwachten Hem met een zeer groot en sterk verlangen. O, dat ons verlustigen in de Drieenigen God. Wat zullen we dan eeuwig verwonderd zijn en in aanbidding van dat Volzalig Wezen zijn.

Mocht Gods heil boodschappen van dag tot dag. En wat zorgt God voor het gezin. Hij houdt getrouw Zijn woord. De God Jacobs zij u een hoog vertrek. Hij zende u hulpe uit het Heiligdom. Hij ondersteune u uit Sion. En wees den Allerhoogsten in alles opgedragen door uw onwaardige medezuchtster,
MIENTJE VRIJDAG.

Rijssen, 1941.

Gel. in de Heere met uw zaad.

Heden door Gods goedheid uw brief ontvangen, u en wij gespaard. Ook rijkelijk onderhouden. Ik zal hun kost rijkelijk zegenen. Van de Vader der lichten zijn alle goede gaven en volmaakte giften afdalende. Ja, Hij is zeer getrouw. Die God is onze zaligheid, o het is mijn sterkte dat ik in Gods weg en hand ben.

Zo met indruk gelezen Psalm 38. Zo de dood in Adam en het leven in Christus.

De oude Dieka zo makkelijk ontmoet, o zoete banden. Wij hebben samen over het H. Avondmaal gesproken, och wat is dit groot in onze boze dagen. De Heere werkt nog. Hij kent de zijnen en wordt van de Zijnen gekend. Gel, daar liggen veel gebeden voor Gods troon. Daar liggen nog veel onvervulde beloften. Blijft maar uitzien, met sterke gebeden.

Zo in mijn eenzaamheid zittende, met vele en grote noden en droefheden en smart, steeg het gebed op uit onze ziel tot de troon der genade: *Sla op mijn ellende de ogen, zie mijn moeite, mijn verdriet, neem mijn zonden uit meedogen, gunstig weg, gedenk die niet*, enz. O die afdruk in mijn ziel dat het opging van de hand des Engels, o dat gouden wierookvat, want de smet der zonde, die inklevende verdorvenheid in de weg der Heiligmaking, o hoe groot, hoe zwaar, hoe diep zit dit, in de weg der ontdekking komt dit zo uit. Daarin onderwezen door dien grote Profeet en Leraar, waar de zonde meerder geworden is, is de genade veel meer overvloedig. O, dit mochten wij verstaan, en de zoetigheden er van proeven en smaken. O broeder, ik mocht weer zingen *in God verblijd, aan Hem gewijd*. O hoe groot is toch de genade Gods in Christus Jezus, onzen Heere.

Ja, dit was een zoete afzondering met al de noden u bekend. Met land en volk en Kerk Leraars zo in zwangerschap, uitgieten in een open Vaderhart. Daarna zo dierbaar gelezen in Avink, zo gepast, zo verlustigt in de volmaking der heiligmaking. Dit zal de volle zaligheid straks zijn.

's Middags de 51e Zondag van J. Vermeer, o dat helder licht.

Bij de Wed. van Noord zo met open Hemel mogen bidden, ja daar werd ik zeer door opgewekt, o zo een betrekking op God en Zijn dienst en volk. O, wat ligt er een dure verplichting op Gods keurlingen tegenover onze lieve Koning, om in Zijn wegen te wandelen. Dit is Hij duizendmalen waardig; onze gemeenschappelijke schuld is zwaar. Ja, wij hebben Gods wet geschonden, o dat we dit samen eenparig met de

ganse Kerk mochten instemmen: *Zie mijn berouw, hoor hoe een boeteling pleit en reinig mij van al mijn vuile zonden.*

De Heere lere u maar, leg uw oor veel te luisteren aan de genade deur. Hij zal toch tot Zijn volk en Zijn gunstgenoten van vrede spreken en dat ze niet meer op 't spoor der dwaasheid treden. Al de vrienden en vriendinnen onze hartelijke groeten.

De God des Vredes zij met ulieden, dit is de wens en bede van uw arme gebrekvolle
MIENTJE VRIJDAG.

Rijssen, 1941

Bemide te saam in de Heere,

Het is voor mij goed verdrukt te zijn geweest, opdat ik dus Uw Goddelijk recht zou leren, enz. De verdrukking werkt toch door genade lijdzaamheid en de lijdzaamheid bevinding, en de bevinding hoop en dan ...? omdat de liefde Gods in onze harten is uitgestort door de Heilige Geest.

Ja, ons gelouterd door het lijden, gelijk het zilver wordt beproefd. *En in de grootste smarten, blijven onze harten, in de Heere gerust.* En zo was het in mijn harte. *Gij Heere alleen, Gij zijt Verwinnaar in den strijd en geeft Uw volk den zegen.* Hij zal Zijn volk niet altoos kastijden, enz. O, gel. hoe diep zijn Gods gedachten. Ja dan verdwijnen wij in het niet. Ja, wat zal Hij niet doen, die op Hem wachten. Ik zeg, de Heere zal voorts wonderlijk en wonderbaarlijk handelen, Gods raad zal bestaan en Hij zal al Zijn welbehagen doen. O, hier in dit leven geeft het ruste, stilheid en vertrouwen en sterkte, met een overgave aan de Heere met lot en pad.

Och, die arme mens, die God niet kent en geen toevlucht heeft in de zwarte nacht van randoom. Bang, zeer bange toekomst. Maar God regeert en zal Zijn almacht tonnen. O wat was ik ongelukkig als ik die God in Christus niet bezat, maar miste en Hem niet kende, Hij was de eerste en Hij blijft dezelfde. *Gij Opperwezen hebt nooit verandering te vrezzen, Gij, die de eeuwen acht als uren, zult al de eeuwigheid verduren.* Ach, dat ik U toch maar meer en beter mocht keren kennen. Het is hier zo ten dele. Het is toch een zien als door een spiegel in een duistere rede, maar alsdan zullen wij Hem kennen gelijk wij gekend zijn. O, dat gebrekkige, dat onvolmaakte, dat ten dele, zal straks ophouden. Het kon wel eens onverwachts zijn.

Ik ben daar vanmorgen op bed veel mede vervuld geweest. Als het des Heeren tijd is, worden wij afgelost van onze post. De in Jezus geliefde ontslapenen gingen ons voor. Het is wel een smart dat we hen missen moeten, maar het is maar voor een zeer korte tijd en dan eeuwig samen, zonder meer te scheiden. Daar geen verbergend God, daar wandelen in het volle licht. Daar zal ik mijn lieve Koning, mijn Goël en Bloedbruidegom aanschouwen. En dan in zijn volle ontplooiing, als dat verheerlijkt Hoofd en die Immanuël met zijn doorboorde handen en voeten.

O, dat stilzwijgen in de Hemel in het aanschouwen van dat gezegende Troonlam. En het Lam zal hun Leidsman zijn tot de levende Fonteynen der wateren. En God zal al de tranen van hun ogen afwissen. *Och mocht ik in die heilige gebouwen, de vrije gunst die eeuwig Hem bewoog, enz.* O, dat zal straks wat zijn.

Och broeder, houdt moed. Hij die dat goede werk aan n begonnen heeft, zal datzelve voleindigen tot op de dag van Jezus Christus. Geen klauwtje zal er achter blijven. Hij, dien groten Herder en Leidsman, schikt zich naar de gang van het werk. Die geopende deur in de Hemel is er. Wij zijn in goede handen. U weet wat uw dierbare menigmaal vertelde van dat goudgraveersel, dat kan er nooit meer uit. Na de Heere zij ons, en Zijn gehele Kerk gedachtig.

Hij beware ons samen. Groet de uwen. Van ons allen gegroet,

Uw liefhebbende,
MIENTJE VRIJDAG.

Rijssen, 1941.

Geachte Broeder in de Heere met de uwen,

De tijden zijn zeer zwaar en het is benauwd op aarde. Met dat ik dit neer schrijf, valt er zo in mijn harte: *Die na ramp en leed, ons grote dingen deed.*

Zondag was ik zo blij dat het Sabbat was, dan behoefde ik tenminste naar geen bonnen of werk te zien, o gelukkig het was rustdag. Gelezen Zefanja 1, waar u nog van schreef. Ook met indruk gelezen Ezechiël 22 en 23, alles zo overgedrukt. Veel sprak de Heere door Zijn Woord tot ons, *het was alom door al 't verdriet, wars van mensen sprak ik niet.* Doch Gij zijt heilig, wonende onder de lofzangen Israëls. In de kerk zeer verkwikt. Veel in arbeid met de noden, o droeve tijden, o wat zware oordelen, o, dwazen en wijzen in slaap gevallen. En dan straks het geroep: de Bruidegom komt, gaat uit Hem tegemoet.

Verleden week Donderdag, sterk bij de begrafenis van uw ontslapene in de Heere gebracht, ik stond weer aan de opene groeve, ik zag u met uw kroost daar staan. O, wat een gewaarwording.

Was zeer ontroerd. Zag haar blijdschap onbepaald, door 't licht dat van Zijn aanzicht straalt. Het bracht mij in de geloofsworsteling, o, dat crediet in God. Maar ook al de benauwde tijden, alles samen, drong en perste. Had graag met Izak in 't veld gegaan, om uit te roepen, o wat is de nood groot van rondom. De tijden zeer liefdeloos. Waar is de redelijke Godsdienst. Waar geven de mirten hun geur? Er is haast geen reuke Christi meer. Och wat bedekt duisternis de aarde, en donkerheid de volken. Wat zal het benauwd worden van alle zijden. Het begint in mijn eigen huis al, o hoeveel wenenstof is er.

Ik heb nog enige brieven van Gods volk ontvangen, o wat is de band der gemeenschap toch nauw. Hij schenkt mild en overvloedig. En dan dit alles, in de gunst des Heeren. Dan is het geen doorgeboorde buidel.

Uw zware strijd heb ik verstaan. Ja, we kennen ook die kwellingen en tentatiën wel, o die aanklager der broederen. Het heeft zijn grote nuttigheid. De Heere moge u bestralen met zijn licht, Geest en genade en u maar uw eigen leven doen verliezen, de dood ligt achter het leven.

Er werd gelezen Zondag 9, waar ik mede getrouwd hen, och ik heb zo stil en aandachtig geluisterd, wat een Onveranderlijke liefde en trouw, o die Drieëenige Verbonds God mogen aanbidden. Ja, diep als kind mogen aanbidden en in het stof buigen o, wat sterke gemeenschap.

Uit de kerk bij Dina geweest. Zij groet u. Thuis alles goed. De oudjes worden tobberig.

Wees de Heere met uw zaad bevelen in onze bange tijden, door uw onwaardige mede zuchtster,

MIENTJE VRIJDAG.

Rijssen, 23 Febr. 1949.

Geliefde met uw kinderen.

De oude Bruins is er nog. Hij is wonder gesteld in de blijde hoop van spoedige aflossing. De persoon des Middelaars is zo in zijn hart. Stille onderworpenheid om afgelost te worden. Och, ik verlang toch ook zo. Het zal niet lang meer duren. Wat

zijn er van ons al veel thuis. En dan Baan en van Noord, vrouw Schouten en zoveel lievelingen zijn er al boven.

Ik had bij dat sterfbed van Bruins wel willen blijven zitten. O, dat bij open hemel met hem te mogen bidden, o, die dadelijke tegenwoordigheid. Ik kon onder weg er niet van zwijgen. O, gelukkig volk Gods! Ik was zo verblijd in de Heere en mijn oudste Broeder zo als een bundelke mirre zo in mijn hart. En al had ik ook zoveel pijn in het lichaam, toch huppelen van zielevreugde. O, Hij is vast mijn Goël en Losser, Borg en Bloedbruidegom, o, hoe zal ik Hem noemen. Daar hing Hij aan het vervloekte hout, aan Wien ik mij heb toevertrouwd. Hoe veilig in zijn schaduw, onder dien appelboom. Zijn vrucht is mijn gehemelte zoet. Och, dat die lieve Borg in onze dagen zo weinig waarde heeft. Straks gaan we in de ruste der heerlijkheid. Er is een ruste die overblijft voor het volk van God.

Ik heb veel pijn ik kan haast niet meer, kan haast niet meer gaan of staan. Maar ik ga naar huis. Wat zal het nog denker op aarde worden. Maar ik moet nu eindigen, want ik word zo moe.

De Heere zij met u, verlaat u op Hem,
Uw liefhebbende vriendin in de Heere,
MIENJE VRIJDAG.

Deze brief beschrijft haar laatste Avondmaal op aarde.

Rijssen, 2 Maart 1943.

Geliefden in de Heere.

Met de hulp van de Heere wens ik u enige letteren te schrijven.

Je schrijven was tot geloofsversterking. Zeer bang wordt het op aarde. Vele jonge mannen worden weggevoerd naar de vreemde. De ellende wordt met de oorlog groot. Ik denk gedurig nog aan wat de Heere mij al voor jaren leerde aangaande de oordelen. O, wat is het en wordt het vervuld. Och, mocht er eens een Ezra's en Nehemia's berouw en boete komen. En toch bij al deze benauwdheden is het voor mijn ziel: *Dan zingen zij in God verblijd, aan Hem gewijd, van 's Heeren wegen, enz.*

Daar in God is ruste, nu en eeuwig. Als zij door het dal der moerbeziën doorgaan, stellen zij Hem tot een fontein, enz.

Ja, wiens harte de gebaande wegen zijn. Het is alles uit Hem en door Hem. In Hem zij de heerlijkheid tot in der eeuwigheid.

De Heere rijdt door vlakke velden. Gedurig ontbindt Hij mijn lasten. Alles in des Heeren hand te geven, ja, in de handen van mijn Almachtigen God en Vader. Hij is groot van raad en wonderlijk van daad. Juicht, vromen, om uw lot. Dit houdt hun het hoofd omhoog.

Zondagmorgen was het met het ontwaken op het Avondmaal. *Ik heb, dit was Uw taal, een vast verbond gemaakt, met mijnen Gunsteling, die steeds Mijn oog bewaakt.* O, daar zo alle banden verbroken en wonderlijk aangebeden, en daar de Drieënen God ontmoet. Ik werd ingezet in die Vrederaad en werd in de zoete onderhandeling gebracht van hetgeen dat tussen de Heere en mijn ziel, was afgehandeld. Daar die tussentredende Borg weer ontmoet. O, ik riep uit: *Rabouni, lieve Meester.*

Zo waren dan de gebaande wegen in onze ziel. Daar ingeleid in het laatste hoofdstuk van Hooglied. Zo naar de kerk. Ik heb grotelijks begeerd dit Pascha met u te houden.

Hiermede werd ik aangesproken aan de Tafel. Dieka zat nevens mij te wenen. Wat een gemeenschap, samen met knecht en volk.

Mijn broer heeft ook zo dierbaar Avondmaal mogen houden. Vrucht uit dat dierbaar Hoofd. Zo verraste de Heere mij met een bezoek. Zal dit op aarde het laatste Avondmaal zijn, om nieuw te drinken van die wijn in het Koninkrijk hierboven? Zo is de Heere met mij. Hij is de God van Jacobs zaad, als een Borg en Toeverlaat. De Heere zij uw schild, uw loon zeer groot. Nog even op aarde. Wees de Allerhoogsten opgedragen door uw onwaardige mede zuchtster,
MIENTJE VRIJDAG.

Dit is de laatste brief van onze geliefde zielsvriendin, die zij op aarde schreef, voor dat zij ging liggen en stierf.

Rijssen, April 1943.

Geliefden in de Heere met uw zaad.

O diepten des rijkdoms, beide der wijsheid en der kennis Gods. Hoe onnaspeurlijk zijn toch Zijn wegen en daden. Wie heeft de zin des Heeren gekend, en wie heeft Hem onderwezen. Och, geliefde het is alles zo wonderlijk in onze ogen, wij zien het, maar doorgronden het niet.

De Heere doet niet wat nutteloos is, maar wijsheid zonder eind of paal, zijn Gods wegen altemaal. Zijn ze zuurheid, zijn ze zoetheid, wij aanbidden, zwijgen stil. *O grote God, geduchte Heere, Uw gangen zo vol roem en eer, zijn aan Uw volk gebleken.*

Op het ogenblik is het hier onweer en vallen grote hagelstenen, o die Majesteit des Almachtigen. Och, wat spreekt de Heere van alle zijden.

Het wordt alles vervuld wat *Hij ons voor jaren door Zijn Woord en Geest leerde. En wat nog staat te gebeuren. Zalig hij die In dit leven, Jacobs God ter hulpe heeft.* Ja, Zijn machtig arm beschermt de vromen, enz. Jezus' juk is zacht en Zijn last licht.

O, wat zal het toch een verlossing zijn, straks van dat lichaam der zonde en des doods ontheven te zijn.

Want als ik het goede wil doen, ligt het kwade mij bij.

Maar wat zal het moeilijk en zwaar voor de gehelen wereld worden.

Verleden week 's nachts zo zoet onderwezen door die grote Profeet en Leraar, die daar zit aan des Vaders rechterhand. Eerst van regel tot regel. *De bergen zullen vrede dragen,* enz.

O, zo dierbaar, dat persoonlijke onderwijs door die dierbaren Profeet en die zoete zalving die er van dat dierbaar Hoofd afdroop en die liefde wederzijds. In die sterke liefde ingeslapen.

Hij maakt mij wakker en Hij sprak, die dierbare Heere Jezus: *Heden zult gij met Mij in het Paradijs zijn.* O, mijn gel. daar de stem van mijn verhoogde Bruidegom te horen! De stem van mijn Liefste.

'k Werd opgenomen met Hem in de geest. Mijn zwakke lichaam laat het niet toe u dit alles te schrijven. Dit sprak Hij in mij. Hij komt mij spoedig afhalen, mijn Bruidegom. Daags daarna ontwaakt. *Het vaste fundament Gods staat, hebbende dezen zegel, de Heere kent degenen die de Zijnen zijn.* Ingeleid in dit vaste fundament en die zegel. O, o wat een sterkte en troost, voor een arm en ellendig schepsel.

Op mijn bed ook zo een gemeenschap gehad met mijn ontslapen echtgenoot, maar nu, mijn lieve broeder, in de Heere; en mijn moeder en grootmoeder. O, in lang zo sterk en helder niet.

De tijd is voor mij nog maar zeer kort. En daarna kwamen jullie er ook bij, en een schare die niemand tellen kan. En ik zag dat lieve Troonlam in het midden; o wat zal

dit niet zijn. Geen oog heeft het gezien en geen oor gehoord, ook is het nooit in des mensen hart opgekomen.

Oude Dieka ook bij mij geweest en o, in zo een liefde samen geweest.

Ik word moe, en moet eindigen. Het zal wel niet lang meer zijn. De Heere zal zorgen voor de uwen en de mijnen.

Mondeling daar meer van.

Ook vooral de groeten van mijn broer en huisgenoten.

Wees gegroet met de uwen, uwe zwakke en wegstervende zus

MIENTJE VRIJDAG

BRIEVEN AAN DS. J. FRAANJE

Op deze brieven werd geen datum vernield; ze dateren van de jaren dertig.

Zeer geliefde leraar en broeder in de gezegende Oudste Broeder, verhoogd en verheerlijkt aan 's Vaders rechterhand, Die daar leeft om altijd voor ons en al Zijn ellendig en arm volk te bidden.

Wij zijn zeer versterkt mogen worden door uw bezoek en de gesprekken. De Heere beliefde het te zegenen. O, ik heb er zo diep onder mogen buigen. U zei dat aan de liefde de kastijding voorafging en hoe meer liefde, hoe groter jaloezie, enzovoort. Alles nog veel in overdenking.

Ook wat u gepreekt hebt, dat hebben broer Jan en Aaltje, die hier vanmiddag was, tezamen ons verteld. Het was ons alles zo bekend. Voor jaren heeft de Heere ons daarin onderwezen; het kwam alles zo terug en vroegen: 'Wat heeft de dominee daarvan gezegd en daarvan', en als ze het niet wisten, zeiden we: 'Ja, dit heeft ons de Heere daar toen in geleerd.'

'O ja', zei Aaltje, 'dat zei de dominee ook.'

De boodschap, lieve zielsvriendin, die u dominee meegegeven hebt, daar zou ik wat van kunnen zeggen, maar dat doe ik liever persoonlijk als u weer meekomt met de dominee. Onder het schoenpoetsen gistermiddag hebben we wat ervaren, dat zullen we u dan vertellen.

Vanmorgen bij het ontwaken van de Heere hiermede onderwezen: 'Mijn Heil is nabij om te komen.' O, ik werd zo verblijd en zei: 'Och, Heere, U weet hoe we daar al lang en nog dagelijks naar uitzien.' O, ik was zo in God verblijd. Maar wat kwam erbij? 'Totdat haar Gerechtigheid voortkome als een glans, en haar Heil als een fakkel die brandt.' Wat die brandende fakkel zou verteren? Alle godsdienst zonder God. Maar ik zag ook hoe zuiverend en louterend die brandende fakkel voor Gods volk zou zijn, want, zo u gisteren nog zei, dominee, dat er zoveel roest op zit.

Een ogenblikje was ik weer ingeslapen, en daar was het weer: 'De dag des HEEREN is nabij en zal als een verwoesting komen van de Almachtige.' Wat staat er toch voor de deur? Och, dat we samen wakende en nuchteren mochten gemaakt en gehouden worden. 'Waakt en bidt, opdat gij niet in verzoeking komt', zegt de Heere Jezus.

O, geliefden, het zal straks eenmaal wat zijn, als die stem des archangels en die bazuin Gods zal klinken en onze Immanuël zal komen op de wolken des hemels!

Lieve zielsvriendin, gedraag u maar als die Kananese vrouw. U hebt met dezelfde God en Zaligmaker te doen als zij, en o, wat viel het haar mee. Heb geloof op God. Zonder geloof is het onmogelijk Gode te behagen, want die tot God komt, moet geloven dat Hij is, en een Beloner is dergenen die Hem zoeken.

En u, geliefde leraar en broeder in Christus Jezus, zijt standvastig, onbeweeglijk, altijd overvloedig zijnde in het werk des Heeren, als die weet dat uw arbeid niet ijdel is in den Heere.

Och, gedenk samen uw zeer ellendige en arme zielsvriendin en ontvang ons aller groeten met de uwen,

Uw zeer geringe medezuster,

Mientje Vrijdag

Zeer geachte leraar en broeder in de allerdierbaarste, allerliefste, allergezegendste en alleenwaardige Immanuel, met uw geliefde echtgenote en kinderen.

Gedurig in gedachten bij ulieden, maar ook, ach gedurig weer een aftrek en oponthoud om te schrijven. Ach, geliefden, wat is alles wat op de wereld en van de mens is! Ja, wat is de mens tot ijdelheid geboren. Onze dagen vliegen daarheen, maar gelukkig, God regeert. Hij heerst van de zee tot aan de zee en van de rivier tot aan de einden der aarde. Maar van de mens is de kroon afgevallen. Wee nu onzer, dat wij zo gezondigd hebben. Wij zijn Gods dierbaar beeld kwijt geraakt in onze diepe val. En o, geliefden, om dat nu gedurig in te leven, o, dat maakt zo ellendig, zo schuldig en jammerlijk, zo ledig, zo arm, zo blind, zo naakt, zo onbekwaam tot enig goed en geneigd tot alle kwaad. Dat pronkstuk van Gods schepping, nu zo het beeld des satans dragende!

Onze ziel riep vanmorgen nog uit: 'O, wee mij, dat ik een vreemdeling ben in Mesech, dat ik in de tenten Kedars woon.' Ik dacht aan onze jeugd, toen de Heere onze blinde ogen kwam te openen en wij maar dagelijks riepen gelijk die melaatsen: 'Onrein, onrein, hier is een onreine.' Ach, ik zou het nu ook wel moeten schreeuwen: 'Onrein, onrein, hier is een onreine.'

'Ik weet', zegt de apostel, 'dat in mij, dat is in mijn vlees geen goed woont.' En nu maar al meer wachten op die roering des waters, anders blijft die onreine en geraakte daar maar liggen in dat Bethesda.

Die lieve Borg getuigt: 'Zonder Mij kunt gij niets doen en uw vrucht is uit Mij gevonden.' En nu, dominee, zou meermalen ons leerde, dat in Hem zijn en in Hem blijven, gelijkerwijs de rank geen vrucht kan dragen zo zij niet in de wijnstok blijft, alzo ook gij niet. Wat is zo'n schepseltje steil en diep afhankelijk van de bediening van die grote Bedienaar des heiligdoms en van die lieve invloeden des Heiligen Geestes. Daaronder zo zuchtende vanmorgen, voor onszelf, voor de Kerk Gods op aarde, riep onze ziel uit: 'Waar is Hij, Die Zijn Ieilige Geest in het midden van hen stelde?' O, geliefden, wat hebben wij die lieve Geest bedroefd, smarten aangedaan en uitgeblust. O, dan zijn het toch onze zonden die scheiding gemaakt hebben en dat nog doen. Ja, dan hebben wij toch God op 't hoogst misdaan, wij zijn van 't heilspoor afgegaan. Och, als er een lichtstraaltje in de ziel schijnt, dan heeft niemand het zo zwaar verzondigd als de persoon zelf.

Wij hebben een predikatie van Comrie gelezen over: 'Ik zal heengaan en keren weder tot mijn vorige Man, want toen was mij beter dan nu.' Och, dat ging zo naar binnen. En dat 'mijn Man', mijn vorige Man, Och, wat een schuld, wat een schuld, maar toch ook zo gewaarwordende met al mijn grote schuld, die betrekking op die Man, Die toch nooit zal veranderen, want die lieve Man geeft de Zijnen toch nooit een scheidbrief. Hij verbreekt of schendt nooit dat huwelijksverbond, maar is zo een kuise en allerdierbaarste Man, ja, dan is Hij de Eén uit duizenden, Die de mens zijn rechte plicht leert. Dan zijn toch al Zijn wegen paden der liefelijkheid, terwijl onze treden de hel vasthouden. O, wonderlijke huwelijksvereniging van zo'n blanke en rode Bloedbruidegom met zo'n allermismaaktste bruid in haarzelf. En nu zegt die lieve Man van Zijn bruid: 'Geheel zijt gij schoon, Mijn vriendin, en daar is geen gebrek aan u.' En die bruid beziet zichzelf zo vol gebrek en als de allermismaaktste. O, wat een paradox.

Het geloof doet Christus en Zijn weldaden aannemen. Zonder geloof is het onmogelijk Gode te behagen. Wat is het toch een vrij, soeverein Godswerk. Niet ons, o Heere, niet ons, maar Uw Naam geef eer.

Lieve mevrouw en zielsvriendin, het zal meevallen voor die arme tobbers, die hun ziel bij het leven niet kunnen houden; die daar op stukjes van planken dreven op het water tijdens Paulus' reis, die kwamen allen behouden aan land. Zo zal ook geen schaapje

verloren gaan, vrijgekocht door Jezus' bloed. Maar nu, geliefde, u zult wel uitzien naar dat welwezen des geloofs, om ook eens dat zoete mijnen te mogen proeven en smaken, tot eer van God Drie-enig.

Lieve zielsvriendin, zou er graag meer van schrijven, maar moet nog eten klaarmaken voor mijn zoon.

Mientje Vrijdag

Geliefden in den Heere met de uwen,

Gedurig in gedachten bij u samen. We hoorden dat dominee weer preekt. De lettertjes van Mina ontvangen. Het viel ons smartelijk niet dadelijk aan uw verzoek te kunnen voldoen, mevrouw, maar, ach, ik heb zelf zoveel slapeloze nachten doorgebracht vanwege de pijn. Nu wordt de vinger weer wat beter. Dokter zei dat hij zo traag tot genezen was. Ik moet er nog tweemaal per week mee naar de dokter, ook morgen vroeg weer. Och, wat komt er wat kijken. Maar het ergste van alles is mijn bedorven, ongedode vlees. O, wat brengt dat toch teweeg. Maar ook zeer dierbare lessen mogen ontvangen en heb weer geleerd dat het nergens beter is dan in Gethsemané en op Golgotha. Niet alleen om de bitterheid der zonde te proeven en wat het die lieve Borg gekost heeft om die onwaardeerbare losprijs en dat rantsoen op te brengen, maar nu meer als dat grote Voorbeeld om Zijn voetstappen te mogen drukken. Wat een kracht en zoetigheid er dan van die gezegende Zaligmaker en Persentreder in de ziel daalt, dat is niet onder woorden te brengen. Daar is het:

Heilig zijn o, God, Uw wegen

Niemand spreek' Uw hoogheid tegen;

Wie, wie is een God als Gij,

Groot van macht en heerschappij.

Ja, Gij zijt die God, Die d' oren

Wond'ren doet op wond'ren horen.

Gij hebt Uwen roem alom

Groot gemaakt bij 't heidendom.

En wat een 'achter Hem', de Knecht en Gezant des Vaders te mogen aankomen. O, geliefden, ik heb maar geroepen: 'O, lieve Heere, breng en houd mij daar.' Op dat plekje vooral hierin onderwezen: 'Hoe word Ik geperst, totdat het volbracht zij.' En: 'Eloï, Eloï, Lama Sabachtani.' O, nooit in woorden uit te drukken.

Maar daar kan ons goddeloze vlees de kop niet meer opsteken. O, wat zoet plekje; in Gethsernané en op Golgotha in aanbidding en bewondering zonken we weg.

Ook zondagmorgen die zoete bediening des Heiligen Geestes gewaar geworden. O, dat luisteren wat God de HEERE spreken zal. Die lieve Geest verheerlijkt zo die Middelaar. Mocht ook nog onderwijs ontvangen over en uit 'Mijne Eenzame'.

Weet u niet, dominee, dat u daar laatst over sprak bij ons. Och, wat zal het eens zijn, als ons aardse huis dezès tabernakels verbroken wordt en wij samen een gebouw van God ontvangen mogen! O, geliefden in den Heere, o, dat zal wat zijn. Geen zonde meer, geen rouw, geen moeite, noch gekrijt, de eerste dingen zijn weggegaan. En ik zag een nieuwe hemel en een nieuwe aarde, waarop gerechtigheid woont.

En mevrouw, hoe is het met uw been? Zo spoedig we kunnen hopen we te komen, al is het maar een dagje. Ik ben met de Pasen weer naar de kerk geweest. De buurvrouw helpt dan, want ik kan me helemaal niet redden. Ook weer mijn lichaam zo ziekelijk. Het heeft er erg onder geleden.

Dominee, komt u nog eens een keertje preken? Och, u weet wel hoe het hier is. De ellende van Sion is zeer groot. De laatste dagen was het gedurig over deze zaken: 'Gijlieden hebt het erger gemaakt dan uw vaderen.'

Ontvang van ons samen de hartelijke groeten. De Heere verheffe over ulieden het licht Zijns aangezichts in den Geliefde, dat is de wens en bede onzer ziel.

Uw zeer onwaardige zielsvriendin,

Mientje Vrijdag

DINA TEN BOLSCHER – LIGTENBERG TE RIJSSEN

Scherpenzeel, 29 augustus 1933

Dierbare zuster in onze gezegende Bloedbruidegom, Maker en Man.

De Heere is groot, elk zing Zijn lof in Salems stad en tempelhof, waar onze God hij zuivere tonen, op Zijnen heilige berg wil wonen. Hoe schoon, hoe welgelegen is Sions berg! Hoe groots, hoe blij, hoe heerlijk aan de noorderzij. Wie is 't, die niet de Godsstad roemt, de stad des groten Konings noemt?

Ja, lieve zus, de Heere maakt geen abuizen in Zijn werk. Hij heeft het u goed geleerd, daarom zal mijn mond en hart des Heeren lof verkondigen, van nu aan tot in der eeuwigheid. Gedurig staan we maar verlegen met al De weldaden tot in der eeuwigheid. *Maar wie op Hem vertrouwt op Hem alleen, ziet zich omringd door Zijn weldadigheden.* O, waar zullen we beginnen, waar eindigen? Vanaf de stonde dat wij hier zijn binnengekomen rot nu toe is er altijd opening en ontsluiting. Ook, mijn zielsbeminde, heeft de Heere uw gebedje voor mij verhoord wat u donderdag deed. U vroeg toch om nadere openbaring of bekrachtiging van Zijn werk. De Heere heeft het genadiglijk en goediglijk gedaan. Hij is ons toch gans niets verplicht, niet waar? We leven toch maar van verbeurde en verzondigde weldaden. O, Dina, gedurig zak ik maar in mijn grote onwaardigheid weg.

En als ik dan eens rondkijk in de kamer hier bij onze broeder en zuster Roest, kijk, ach Dina! Dat ik dan hier nog mag zitten van de Heere. Dat ik dit plekje als zo'n onwaardige en grote nul gekregen heb. Och Dina, dan ontbreken mij woorden.

Maar ik gevoel dat het voor de eeuwigheid bewaard zal worden. O, we zijn zo gedurig stom onder de Heere. God is liefde. Hier op aarde mogen we de afstralingen daarvan hebben. Vim al de ontmoetingen van dag tot dag te vermelden dat kunnen we zo niet. Hier komt de hele dag door van dar lieve volk over de vloer. Wanneer ik weer thuis ben in Rijssen en we bij u mogen zijn dan vertel ik je het nader.

Gisteren is hier weer een nieuw geborene in Sion geweest die onze geliefden hier ook nog niet hadden ontmoet. O, dat viel zo vlak in onze beide zielen. (Roest was toen niet thuis tot onze spijt. Die had toen juist catechisatie), dat eenvoudige Godswerk in die ziel.

De sabbatdag was ons samen zeer zoet. 's Morgens een preek gelezen van dominee Fransen. Dat ging over de inwoners van Philadelphia. En 's avonds over het vijfde gebod: Eert uw vader en uw moeder. En zondagavonds heeft hier ten huize een oude man zo lieflijk zitten praten uit de wegen des Heeren met hem gehouden. Wij hadden die man ook nooit eerder ontmoet.

Altijd was je er in mijn gedachten bij, mijn lieve zus. Des nachts slapen we haast niet. Maar ons lichaam is zeer goed. Hei is nu dinsdag en naar de plannen zijn zal er vandaag ook weer volk samen. O, Dina, de Heere moge genadiglijk meekomen. Zijn komst alleen kan het getal volmaken. U mag ook in de buit meedoen lieve Dina, ook onze lieve zus Diene. Dat word ik zo van binnen gewaar. Haar plaatsje naast haar in de kerk was nu ook leeg, weet je.

We hopen zo de Heere wil en wij leven donderdagmorgen te negen uur weer thuis te komen. Hoe... dat weet ik niet, maar met de Heere zal het gaan. Hoe het met de geliefde broer en zuster hier is? Ook alles goed. De vrede Gods in het harte en onderlinge liefde en stichting. Ach, lieve Dina en Dient 't is alles zo groot, ik kan er geen einde aan vinden. De tijd roept nu ik moet afbreken. Loof God in zijn gemeente alom. Je weet wat we in ons leven gedurig gezegd hebben: "Hadden we een stem als

een bazuin om het over de gehele aarde uit te roepen: Wie God in Christus is voor verloren en doodsschuldige Adamskinderen.

Bart Roes wil nu ook een lettertje aan deze brief toevoegen. Daarom breek ik af. Welgelukzalig die op Hem vertrouwen.

Hartelijk gegroet samen en die rommelende ingewanden des Vaders in Christus opgedragen.

Uw zeer liefhebbende zus in den Heere M. V.

Scherpenzeel, dinsdagmorgen

Geliefde zuster in onzen dierbaren en allerzoetsten Bloedbruidegom.

We zetten ons even neer om een paar letters te schrijven. We mochten in welstand aankomen en hier allen ontmoeten. Het is hier net als altijd, de Heere wil hier wonen, Wie zal dat grote wonder uitspreken, zie de tabernakel Gods is bij de mensen. Hij zal hun God zijn o beminde zuster. Laten we vrij, zeer laag, ja diep in het stof buigen en de lof des Heeren vermelden.

Wie is toch die Kerke in hun zelf, nietwaar? Zij hadden nooit God gezocht, neen het aangeboden heil met voeten getreden. En met Farao roepende "Wie is God die ik zou gehoorzamen? Zij hadden zich liever dood gezondigd en dat voor eeuwig, dan voor die God invallen, maar o eeuwig wonder. Ik trok u met mensenzelen met touwen der liefde. O, die eeuwige eindeloze liefde Gods in Christus, wie zal die uitspreken en dat over vloek- en doemwaardigen?

Mijn beminde, overdenk en bepeins het bij dag en nacht. Het wonder wordt hoe langer hoe groter hoe meer zij bemediteerd mag worden. En de arme ziel zinkt hoe langer hoe lager. Zalig, zalig niets te wezen in ons eigen oog voor God. We hebben van al deze zaken gisteren zeer veel gehoord. De gehele dag kwam hier het volk van God van 's morgens vroeg tot 's avonds laat. O Dina wat dacht ik veel, o als mijn zusje hier was, wat zou ze zich zelf in den Heere en in Zijn werken hebben verblijd. O, ik weetje had je hart opgehaald. O Dina, de Heere was kennelijk in het midden met Zijn lieven Geest. O, wat keek ik groot op al die gelukkigen. O, en daarbij te mogen zijn en die lieve eenheid te mogen gewaar worden. Och, ze spreken toch allemaal dezelfde taal.

Over land en volk gesproken, wat is toch alles ver van zijn plek. De Heere draagt ons arme land en volk nog om Zijn keurlingen. O, het zijn nog de juwelen. Die lieve Borg heeft ze zo duur gekocht met Zijn dierbaar hartenbloed. O, dierbaar bloed, o zoet bloed.

Ons lief zusje hier (Bart Roest zijn vrouw) kon het ook niet op gisteren. O, ze mogen het wel hoog waarden, want waar tref je het nog aan in deze dagen, dat er zo'n liefde, eenheid, en verbintenis is.

Och, mocht de Heere nog opstaan over Zijn Kerke. Ook onder de waarheid was het zeer zoet.

Straks weer terug in Rijssen hopen we u alles re vertellen. Roest is vandaag de hele dag op stap, eerst een begrafenis en dan catechiseren. Hij heeft het steeds erg in zijn hoofd, je begrijpt niet hoe hij op de been blijft. Maar je kent henz wel, Dina, hij houdt niet van klagen. Hij heeft niets liever dan dat er maar groot en goed van de Heere gesproken wordt. Hetgeen het lieve volk van God hier gisteren ook mocht doen.

O, als de Heere de gevangenen Sions wederbrengt dan zal zich Jakob verblijden en Israël zal verheugd zijn. Nu Dina, gedenk onzer, wat u ook wel doet. Zo gauw het kan hopen we weer eens hij je te komen en zullen niets verbergen. Och, Zijn komst kan toch alleen ons heil volmaken. We hopen op het heil des Heeren.

Als den Heere den profeet de touwen omleide, zal hij er zichzelf wel niet van ontdaan kunnen hebben. Maar de Heere werkt alle dingen naar den raad Zijns willens, tot prijs Zijner heerlijkheid om Christus wille. We mochten er straks nog een indrukje van hebben, Dina.

Onder het zuchten met de kinderen des Heeren, van dat bukken en invallen der heilige troongeesten. Och, och, wat een nietige stofjes zijn wij dan toch, nietwaar? Nu, Dina, we eindigen, de God der legerscharen zij uw Beschermmer bij dag en nacht. De hartelijke liefdegroet van uw lieve broeder en zuster hier in Scherpenzeel.

Groet ze hij Van den Noort, Janna en je zuster Diene en wees in liefde omhelsd van je liefhebbende zus in den Heere,

M.V.

Zeer geliefde zuster in den zoete Heere Jezus.

Die Zijn gemeente zo duur gekocht heeft, niet met goud en zilver, maar met Zijn dierbaar hartenbloed. O, die zoete bloedbruidegom nu al ondervindend en op het allernauwste gedurig de wonderlijke liefde tot Hem ervaren in geloofsgemeenschap.

Wat zal het straks zijn mijn dierbare als de tijd onzer ontbinding daar zal zijn. Om altijd van aangezicht tot aangezicht te mogen aanschouwen. En die lieve littekens te mogen zien in die doorboorde handen en voeten. O, dat verheerlijkte Troonlans. O stoffe der aanbidding.

O, dat nederknielen, o, dat zalig bukken, buigen en aanbidden. O Dina we mogen samen iets van dat hemelleven kennen, nietwaar? Nademaal ik hier op aarde de beginselen der eeuwige zaligheid mag genieten. O, wat zal dat straks zijn!

Verder hoe het hier is, ja liefste, dat schreef onze broeder, onze beminde u reeds al. We troffen hier zaterdag alles wonderlijk aan. En dat is tot nog toe zo mogen blijven.

De Heere bond kennelijk samen in hart en huis. Ja, Dina, je hebt her wel goed gezien. k mag ook mee-eten van de boom des levens. Zoete versterkende, ja hartversterkende, reinigende en heiligende, maar bovenal Godeverheerlijkende vruchten.

Onze lieve zuster in den Heere hier ten huize is zeer wonderlijk gesteld. Ze is vervuld met God en wat daarin re ondervinden is. En hoe dan alles wal van deze aarde is, vlees en bloed wegvalt. Dat weet je wel Dina, de Heere leerde u dit ook.

Lieve Dina, wij zijn maar enkel verwondering en weten er geen woorden voor. Dat we hier mogen zijn in deze dagen en onder deze omstandigheden. Dat wij nietig en gering, de onwaardigste onder de onwaardigsten ons hier bevinden. We hebben er in de morgenuren nog een indrukje van mogen hebben.

Wellicht dat hier weer wat achter ligt (soms kruis en druk), maar het was in mijn hart: "Heere, hier zijn we, doe maar zo het goed is in Uw heilige ogen. Alleen maar, wil Uw kracht in mijn zwakheid volbrengen."

O Dina, *ai ziet hoe goed, hoe lieflijk is 't dat zonen van 't zelfde huis als broeders samenwonen.* Ik breek af want zie daar komt alweer volk aan.

Hartelijk gegroet van uw zeer liefhebbende Mientje.

Ook uw zuster gegroet. De Heere regeert, laten we zeer goede gedachten van de Heere hebben. De eeuwige God zij u een woning. Dat is de tekst u zo zeer bekend.

Dag geliefde.

M.V.

BRIEF AAN AALTJE SMELT TE VRIEZENVEEN

Rijssen, 30 juni 1934

Geliefde zielsvriendin met uw man en kind.

U hebt zeker wel uitgezien, maar ach Aaltje, de dagen vliegen voorbij. Maar daar wij u beloofden iets van Roest zijn vrouw te melden, doen we dit dan nu even. We weten niet Aaltje of u weet dat ze vorige week vrijdag alweer thuis is gekomen. De dokters te Utrecht wilden opereren in het hoofd, maar daar ze hiervoor geen toestemming gaven, hadden ze gezegd er verder niets aan te doen. Nu ligt ze thuis en naar Roest schrijft is ze van al dat onderzoeken krachteloos en nogal zwakker geworden. De dokters vrezden het ergste, maar ach, Aaltje, het zijn mensen. De Heere regeert. Hij zal al Zijn welbehagen doen, gezondheid en krankheid en alle dingen niet bij geval, maar van Zijn Vaderhand ons toekomen. En dat is ook voor haar, onze geliefde in den Heere zo. Ze mag haar trouwe Leidsman volgen en aan Zijn leiding haar overgeven.

Roest schreef, ze had dinsdag haar Vader in Christus mogen ontmoeten. We zouden zo graag even om 't hoekje kijken, Aaltje. Maar nu heeft ieder zo zijn plekje hier op aarde, straks in de zalige eeuwigheid is de ganse kerk bijeen. Alle vrienden binnen en alle vijanden buiten. *O heerlijk erf*, riep de dichter, *Gij kunt mijn ziel vervoeren*.

O geliefden, van deze dingen veel gehad deze week. Het dadelijke leven nu weer weg, heb nu alweer honger, zie nu al weer uit. Ook heb ik liet alweer bedorven, Aaltje. Gelukkig dat wij het niet behoeven te bewaren, maar dat wij in de kracht Gods bewaard worden. Iets zullen we ervan schrijven. Zondag de vrucht der waarheid: Het geloof in beoefening in de ziel. O, die naakte, ontblotende waarheid. We zeiden 's middags tegen Dina: Dina, wat gelukkig als we alle grondjes verloren hebben en op die enige Rotssteen mochten zinken en zakken.

O, dat dierbare geloof in Jezus Christus, Zijn eniggeboren Zoon, onze Heere. Stip maar aan Aaltje, maar o die dierbare ruimte daarin. Dat zalig zinken en zakken. Die doorgang tot de Vader, dat toevertrouwde kanaal, die volle en genoegzame Christus.

's Maandagsmorgens terugleiding in de wegen die de Heere met ons gehouden had. We zouden u daar meer van zeggen als we hij u waren, maar kunnen dat niet om des tijds wil, daarom hopen we dit later te doen. In Uw licht, zegt de Kerk, zien wij het licht.

O, dat ligt zo in onze ziel, Aaltje, we kwamen wonderlijk terecht, en wel onder de appelboom Jezus Christus. De bruid zegt: en ik zit er onder. Nu Aaltje, hoe wonderlijk is dat voor de ziel. En de vruchten van die appelboom vielen zo maar naar beneden, en we mochten een ledige geloofshand ontvangen om ze aan te nemen.

Nee, Aaltje, die kunnen wij niet plukken, de vruchten die zo zoet voor onze ziel waren, zullen we u noemen: Vergeving van al onze zonden, door en in het bloed des Lams; vrede met een drieënig God, het verloren beeld Gods weer terug en hersteld, en een blij vooruitzicht op een eeuwig, zalig leven.

O geliefde vriendin, de gehele maandagvoormiddag heb ik daar mogen zitten, o zo verwonderd, verblijd, en o zo in het lage stof. Ik riep maar uit tegen tante: „en tegen zo een.” En waarom toch o Aaltje; zo gebracht bij vader Jacob. We zouden net zo gedaan hebben als het onze tijd toen geweest was. Hij riep uit: „Op Uw zaligheid wacht ik, o Heere.”

Och geliefden, wat is Zijn rust toch heerlijk.

's Middags aftrek, we moesten naar een begrafenis. Zeer veel volk was daar. We konden niets horen en we konden ook niet praten. Dat zou stoornis geven, en

zodoende afgetrokken. Thuiskomende bemerkten we dat de Heere nog niet vertrokken was. Dinsdag de gehele dag de prins in de stad.

Woensdag de gehele dag het lieve volk, is in lang niet gebeurd, en de Heere in het midden. We zeiden tegen Baan: „Als Prins Immanuël in de stad is, dan is het feest”. O Aaltje, feest houden niet in de oude zuurdesem, maar in een nieuw deeg. Och, wat wonderlijk is alles, en dan het licht in het huishoudelijk werk van dat lieve, drieënige Wezen. Dan de volheid, die ruimte, die hoogte, die diepte, in al de belofte Gods, in Christus Jezus de Heere. O, ik was maar gedurig vol verwondering.

O Aaltje, de eeuwigheid zal het openbaren. Donderdag meende ik dat de regen opgehouden had, maar toch vielen er nog gedurig druppeltjes. Nu Aaltje, nu hebt u dan een paar zeer gebrekkige lettertjes, we eindigen en moeten naar bed, maar hopen de brief maandagmorgen te posten.

De hartelijke groeten van Dina, en Dine, van broer Jan en huisgenoten. Wil de uwen groeten, ook uw zusters en broers, en oom, en Dekker en zijn vrouw, ook Veneman en zijn vrouw.

Aaltje, we bemerkten gisteren en vandaag weer dat er een bange toekomst op aarde voor ons ligt. Alles maakt zich gereed voor een grote slachting. Arme mens, die toch geen toevlucht heeft. De Heere zal opstaan om de aarde geweldiglijk te verschrikken.

Aaltje, mijn vlees siddert als ik eraan denk. Uw oordeel Heere, kan niet dan vreselijk wezen. Nu breken we zo maar af.

Heere zij met u en de uwen, om Zijns Naams wil.

Uw liefhebbende zielsvriendin,

Mientje Vrijdag.

BRIEF AAN DS. W. C. LAMAIN

Rijssen, 7 april 1941

Eerwaarde leraar en beminde in de Heere,
met uw echtgenote en kinderen:

Vrede van Hem Die is, Die was en Die komen zal, wiens Naam is Vrededorst. „Door al Uw deugden aangespoord, hebt Gij Uw Woord en trouw verheven”, was de taal van de dichter, die hij bij ervaring geleerd had. Wat is Gods volk toch gelukkig, al moeten ze ook door de bange wereldweeën heen, en de zware oordelen en Godsgerichten meemaken, al is het richterlijke voor hen weggenomen, toch is het Vaderlijk oordeel zwaar. De Heere rekent hier met Zijn volk af en gedooft geenszins hun zonden.

Och Ds., daar is op aarde geen bitterder ding dar de zonde, en nu is het de tijd dat het oordeel is begonnen van Gods huis. O, wat ziet het er desolaat uit in de Kerke Gods. Samenleving wordt er bijna niet meer gevonden; veel de een boven de ander staan; en dat zoete leven, gelijk de mirten in de diepte, wordt weinig gevonden. Och, dat ons hoofd water ware, en ons oog een springader van tranen, om dag en nacht te bewenen de break der dochteren mijns volks.

En nu hebt u, Ds., in onze zeer zware dagen een beroep ontvangen naar onze gemeente. Och, als de Heere u nog eens liefde te gebruiken als een instrumentje om de vervullen hutte Davids nog eens weer op te bouwen, wat zou dat groot zijn, en 's Heeren driemaal heilige Naam zou er in verheerlijkt worden.

Ouderling L. heeft ons uw brief voorgelezen, waar we hartelijk mee verenigd waren. Wij hopen te smeken dat de Heere u mag leren naar Zijn wil te handelen, opdat u in Zijn Waarheid mag wandelen. Wij weten in dezen 's Heeren weg niet. Hij regeert, en Zijn raad zal bestaan, en Hij zal al Zijn welbehagen doen.

O, daar heb ik verleden week zo in geleefd en ik was daar zo blij mee. De Heere werkt door, ook al zit alles vast in de wereld en is er voor ons, mensen, geen doorkomen aan. Hij, de Jehova, voert Zijn raad uit en in 't eind zal straks Zijn Naam eeuwig de eer ontvangen. Wat zijn ze gelukkig die de God Jacobs tot hun hulp hebben en wier verwachting van de Heere hun God is. Zij zullen er nooit beschaamd mee uitkomen. „*Hij die Uw Naam in waarheid kent, zal Heer', op U, in zijn ellend' vertrouwen, wijl Gij nooit liet zuchten hen, die gelovig tot U vluchten.*”

Zien we op onze gemeente, och, dan hadden we zo hard een leraar nodig, maar zien we op na standplaats, och, dat was ook wat. En zo, geliefde leraar, zien we samen maar van alle mensenkinderen af, en dat onze onderhandeling en onze vraagbaak maar alleen de Heere Heere zij. Dat is ten alle tijde alleen nodig, maar vooral in onze dagen, waar het roepen vermeerderd: „Hier is de Christus en daar is Hij!” Ach, daar zegt de Heere in Zijn lieve Woord van: „Geloof ze niet, en ga niet uit!”

U hebt, met ons, door genade geleerd dat elk door zijn eigen geloof leven moet. Wat is het hier toch maar: „Strijdt om in te gaan door de enge poort.” Er moet hier veel strijd gestreden, veel leed geleden, en veel gebed gebeden worden. Een dienstknecht is niet meerder dan zijn heer.

We dachten juist deze dagen nog over dat Thabor, waar Mozes en Elias met de Heere Jezus spraken over Zijn uitgang, enz., maar o geliefde leraar, toen moest het nog diep de hof in en lag daar dat Gethsémané en dat Golgotha nog te doorworstelen. Wat een lessen worden daarin geleerd, en oefeningen door Gods lieve Geest. Maar o, als de ziel dan zo gelukkig mag zijn aan de hand van die Kinderleider te mogen gaan, dan wordt er onuitsprekelijk veel zoetheit en zaligheid en kracht en lijdzaamheid en een

blijde toekomst in gesmaakt, al is dan het pad ook door de zee, want „u zullen, als op Mozes' beê, geen golven overstromen.”

Ik heb die derde Persoon in het aanbiddelijk Wezen zo dierbaar in Zijn arbeid en leiding ontmoet verleden week enige nachten. En dan lagen we maar te luisteren naar dat zoete werk. Als ik alles van 't begin af zou moeten schrijven, dan zou de brief te lang worden, want we moeten naar bed.

We zijn veertien dagen weer ziek geweest. De eerste nacht was ik veel in zoete ontdekkingen, veel licht over vele zaken. Ds., daar is niets dat God meer verheerlijkt, maar ook niets dat meer profijtelijk is voor het zieleleven, dan diepe, zaligmakende ontdekking. Wij voor ons, zeiden verleden week: „In de weg van dankbaarheid en heiligmaking is ontdekking, opbouwning, want dan wast de ziel op in haar Hoofd, Jezus Christus”.

O, dat zalige niets worden en verdwijnen in Hem, die zoete Plaatsbekleder aan 's Vaders rechterhand. Och, dan zijn toch al onze woorden niet toereikende om dat uit te drukken, maar ik mocht al maar als leerlinge op die schoolbank zitten, en zat maar onderaan. O, daar is het zo goed; daar heb je geen last van vallen, want je zit vlak aan de grond. Was u hier, dan zouden we het u van stuk tot stuk trachten te vertellen.

Maar we werden de tweede nacht wakker gemaakt met de vraag en het antwoord van Zondag 1: „Welke is uw enige troost” enz. en toen verklaarde die lieve Geest die vraag en dat antwoord, en paste het ook toe in onze ziel. O zoete troost, o enige troost, beide in leven en in sterven. U ziet het maar van woord tot woord na.

O, wat dat weer voor ons was, te midden van zware druk en kruis, nadat de Heere ons voor twee jaar leerde en Hij ons, leidde door de afgronden. Maar Ds., met zulk een Leidsman kan het ook door de afgronden. Daniel kon er mee in de leeuwenkuil en de jongelingen in de gloeiende oven.

Hoe die vraag en dat antwoord verklaard en toegepast was, stelde die lieve Geest een gebedje op in onze ziel, en dat was dit: „Heer' ,ai maak mij Uwe wegen, door Uw Woord en Geest bekend”, enz. Zie geliefde leraar, dat sloot aan hij het laatste: „om Hem voortaan te leven, mij van harte willig en bereid maakt.” O, dat dierbare onderwijs, door Woord en Geest!

We breken af Ds., we hopen van ganser harte dat u alleen maar een Gode welbehaaglijke keuze mag doen. Wij leggen u dan maar voor de Heere neer. Hij bereide u, als die grote Pottenbakker, als leem in Zijn heilige Godshanden. Hij zal over ons brengen wat over ons bescheiden is. „In de grootste smarten blijven onze harten in den Heer' gerust.”

Wilt u onze hartelijke groeten doen aan allen die de Heere in onverderfelijkheid liefhebben.

Van de kerkeraad de hartelijke groeten en van mijn huisgenoten, vooral van broer Jan. Wees dan met uw echtgenote en kinderen de Allerhoogste opgedragen door uw zeer onwaardige zielsvriendin

M. Vrijdag.

AAN DS. M. HOFMAN, MOERKAPELLE

Rijssen, oudejaarsavond 1938.

Geliefde leraar en zielevriend met de uwen.

Het is de laatste avond van dit bijna vervlogen jaar en wij wensen u te zamen met de wisseling des jaars des Heeren onmisbare zegen toe. Hij moge met u samen het oude jaar uit- en het nieuwe jaar ingaan. De Heere heeft u en ons nog gespaard. Er zijn nog geen lege plaatsen in onze woningen. De Heere heeft nog geen lust in onze dood gehad. Hij is de vrije en soevereine Pottenbakker.

O dominee, wat is bidden toch een dierbaar werk. Wij zouden het wel dag en nacht willen doen. De nood is zo ontzaglijk groot in onze dagen, dat de knechten des Heeren en de kerk te zamen wel op wacht behoorden te staan, evenals Habakuk. Hier kunnen we nog de lasten en noden van Sion dragen en voor onze arme medemens de Heere aanlopen. Straks, als we Gods raad hebben uitgediend, dan behoeven we niet meer te zuchten. Dan zullen we de eeuwige hallels mogen aanheffen; het lied van Mozes en het Lam.

O, wat zal dat zijn, geliefden, daar eeuwig de eerkroon te mogen dragen en te zingen: „Door U, door U alleen, om dat eeuwig welbehagen”. *O, wat blij vooruitzicht, dat ons streelt: straks, ontwaakt, eeuwig Gods lof ontvouwen.* Geliefden, die hoop doet al ons leed verzachten, komt reisgenoten, het hoofd omhoog.

Dominee, ook uw tijd schiet op. Wat zal het straks zijn, om uit Jezus' mond te horen: „Wel, gij goede en getrouwe dienstknecht, over weinig zijt gij getrouw geweest, over veel zal Ik u zetten; ga in in de vreugde Uws Heeren”.

O, daar is het vreemdelingschap vergeten en wij zijn in het Vaderland. U weet toch wel, wat u daar te doen hebt, dominee? Wat is hier op aarde door genade uw liefste werk, uw lust, uw keus geworden? U kent toch de voorsmaken, de eerstelingen van dat hemelleven in uw ziel? U weet toch, wat het is, om alle dingen schade en drek te achten om de uitnemende rijkdom en kennis, die er in Christus Jezus is? Het is toch uw hartelijke begeerte om daarin toe te nemen en op te wassen? Deze zaken mag u toch ten allen tijde den volke voorstellen, dat er geen andere Naam onder de hemel de mensen gegeven is, in en door Welke wij moeten zalig worden? Hij is het Hoofd, het Fundament onzer zaligheid; Christus Jezus en Die gekruisigd. Hij is de hoop der heerlijkheid.

We mochten Zijn nederige geboorte weer herdenken. Hij is dat vlees geworden Woord en wij hebben Zijn heerlijkheid aanschouwd, een heerlijkheid als des Eniggeborene van de Vader, vol van genade en waarheid. Om uwentwil arm geworden, daar Hij rijk was, om door Zijn armoede Zijn uitverkoren en duurgekochte volk eeuwig rijk en gelukkig te maken. O, die dierbare Plaatsbekleder; Hij rechtvaardig voor de onrechtvaardigen, opdat Hij ons tot God zou brengen. Hij is zo'n volkomen Zaligmaker. Hij doet geen half werk. O nee, het welbehagen des Heeren zal door Zijn hand gelukkig voortgaan. O, die zoete Jezus- naam.

Hoe is het bij jullie? Mogen jullie nogal veel ledige vaten hebben door de ontdekkende en uitbrandende bediening van de Heilige Geest? Daar alleen is plaats voor de genade-olie. Wat is dat een zeer grote haper in de kerk in onze dagen. Er is veel meer opbouwning dan ontdekking. Zo komt die dierbare Persoon en Zijn borgwerk niet aan Zijn eer en waardij. Hij zat en zit aan met tollenaren en zondaren. O, dat is toch zo'n best plaatsje, om door genade te zijn, wat we in onze diepe val geworden zijn. Hoe meer licht er van de hemel in onze ziel afdaalt, hoe meer we roepen om ontdekkend genadelicht.

Wat onszelf betreft, geliefden, de Heere is zo nederbuigend en onuitsprekelijk goed voor ons geweest, dat we eerst een nieuwe tong en mond moeten hebben om dat naar waarde uit te kunnen spreken. O, het doet ons dagelijks in het stof buigen en als een waardeloos schepsel in onszelf over de aarde gaan. Ik mag veel mijn lieve Koning aanprijzen en grootmaken. Ik mag de laatste tijd veel van die open vensters naar Jeruzalem, dat boven is, hebben. O, dan is het zo'n gebaande weg; altijd vers en levendig en open. Dan is het in mijn ziel: „Al wat gij den Vader bidden zult in Mijn Naam, zal Hij u geven”.

Welzalig is toch die mens, die het mag gebeuren, dat God naar recht hem niet wil schuldig keuren; die als kind door Christus tot de Vader gaat. Ja, dan zegt de Heere Jezus: „Ik zeg u niet, dat Ik de Vader voor u bidden zal, want de Vader Zelf heeft u lief. O, dan dankende de Vader, Die ons bekwaam gemaakt heeft, om deel te hebben aan de erve der heiligen in het licht.

We mochten gedurig door het geloof zoete omgangen hebben niet onze oudste Broeder in de hemel. Door Woord en Geest werden ons Zijn wegen geleerd en Zijn zegenende handen over ons uitgebreid.

Ik kan dat nu niet stuk voor stuk schrijven, maar wel, dat ik door dat zoete leven des geloofs een vreemdeling op aarde ben; mij hier niet meer thuisvoel, maar een sterke trek naar boven voel, naar het volmaakte, om ongestoord, zonder zonde, God te dienen. O ja, van ganser harte. Dat ik dan maar dag en nacht op wacht mag staan, om op de tekenen der tijden acht te geven en te zuchten voor de vervallen hut Davids. O dominee, die eenzame nachten zijn zo zoet.

Nu, dominee en de juffrouw, de God Jakobs zij u een hoog Vertrek. Het mocht de Heere behagen Zijn Geest uit te storten op uw zaad en Zijn zegen op uw nakomelingen.

Ontvang van huisgenoten, vrienden en vriendinnen de hartelijke groeten en zijt de Allerhoogste opgedragen door uw liefhebbende zielsvriendin

M. V.

Rijssen, 27 januari 1941.

Eerwaarde leraar en geliefde zielevriend met de uwen.

Hedenmorgen hebben wij de brief van uw echtgenote ontvangen. We waren verblijd te zien, dat het een bericht uit Moerkapelle was, maar o, toen lazen we, dat ds. ziek is. Smart en droefheid greep ons aan; we zouden er haast de grote Godsbemoeienissen door over het hoofd zien, die ds. mocht ervaren. Dat zou toch grote ondankbaarheid zijn tegenover dat liefdevolle Wezen, Die zo nederbuigend goed is over u.

Ja dominee, Hij zal toch de ellendige uit zijn ellende vrijmaken. Zijn Naam moet toch eeuwig de eer ontvangen.

Och geliefden, we gunnen het elkaar van harte, als u naar Huis zou mogen, maar onze eigenliefde kan u nog zo slecht missen. Wat haalt de Heere Zijn kostelijke huisraad toch binnen en dat voor de grote nood, die aanstaande is. Wat zouden we u toch gaarne opzoeken, geliefden! Maar nu dat niet kan, hebben we toch samen die zoete troost, dat de scheiding maar tijdelijk is.

O dominee, wat zou ik daar eens graag met u over willen praten. Ik heb er zelf de laatste tijd gedurig een voorsmaak van mogen genieten. De Heere ontsloot veel voor ons Zijn eeuwig trouwverbond. Ik mocht daaruit voor ziel en lichaam bediend worden; ook mocht ik op een nacht gemeenschap hebben met sommigen van de triomferende Kerk.

Nee, geen oog heeft het gezien, geen oor gehoord en het is nooit in een mensenhart opgeklommen, wat God bereid heeft dien, die Hem liefhebben. Het is onuitsprekelijk, maar wat van boven komt, is boven allen en trekt naar boven. Dat doet ons hier zo vreemd gevoelen, zo los van alles, zo verlangen, om ontbonden te worden en met Christus te zijn, want dat is van alle dingen zeer ver het beste.

Maar als het Gode behaagt, dat we nog in het lichaam moeten blijven, dan is het ook goed. Wat de Heere doet, dat is welgedaan. Wat is het groot die verloren paradijsgoederen weer terug te mogen ontvangen, door die gezegende Goël en Losser Zijner doodschuldige en doodarme bruid. O, dat gezegend huwelijk tussen die grote en meerdere Boaz en die arme Ruths, die daar uit Moab komen. O eeuwig, ondoorgrondelijk en aanbiddelijk wonder. Dominee, u zult er wel geen woorden voor kunnen vinden, dat u na zoveel strijd en bange worstelingen en slingeringen nu mag uitrusten, daar, waar alleen rust te vinden is.

Mijn ontslapen echtgenoot zei altijd: „De rust ligt in God”. Ja, de dichter zingt het: „In God is al mijn heil, mijn eer”. Maar u zult wel ervaren, dat uw tong en woorden te arm zijn om dat naar waarde uit te kunnen spreken. Maar straks komt die zoete eeuwigheid en dan zullen we eeuwig zingen van Gods goedertierenheid.

O dominee, daar straks onze stem te mogen paren met de gezaligden: „En zij zongen het lied van Mozes en van het Lam”. Het zijn hier maar de eerstelingen van de volle oogst. Als we elkaar hier op aarde eens niet meer zouden ontmoeten, dan is het ons altijd een zoet aandenken, dat we samen hier in liefde en eensgezindheid verkeerd hebben. Altijd hebben we in veel gebrek het goede voor elkaar gezocht en veel voor elkaar mogen zuchten. Ook hebt u ons in dagen van ziekte veel bezocht en u weet hoe wonderlijk en verkwikkend dat gewoonlijk was. Wij weten het ook niet of het nu uw tijd reeds is, maar het greep ons zo aan. We zullen zien wat de Heere doet.

Lieve zielsvriendin, het is zeer goed, dat u zo onderworpen mag zijn. De Heere doet ons geen kwaad, maar wij doen alles verkeerd. Wat zou het voor dominee toch zijn, als hij zijn pelgrimsstaf hier zou mogen neerleggen. Hij is door koude en hitte heengekomen. Hij weet wat het is, te komen uit de grote verdrukking en zijn klederen gewassen te hebben in dat dierbare bloed des Lams. Daarom zijn ze toch voor de troon en dienen Hem dag en nacht in Zijn tempel. Daar zijn alle vrienden binnen en alle vijanden buiten.

Maar voor de kerk Gods zal het van grote betekenis zijn, als de Heere dominee thuishaalt. De kerk ligt zo diep onder de schuld. Wij hebben het zo zwaar voor de Heere verzondigd en dan is dit een zeer kwaad teken. Immers, de Heere bezoekt de zonde ook van Zijn volk. En wie zal zeggen hoe ver Zijn heilig en rechtvaardig oordeel gaan zal? Wat is er geworden van de eens zo bloeiende gemeenten in Klein-Azië?

Jaren lang drukt ons de vrees, dat 's Heeren oordeel niet dan vreselijk zal wezen. En nu het de tijd is, dat het oordeel begint bij het huis Gods, hebben we maar één houvast overgehouden, nl. dat vastgestaafd verbond. Daar mogen we gedurig werkzaam mee gemaakt worden en pleiten bij de Heere: „Laat dat Uw hart tot ons in liefde ontvonken”. Want daar ligt het anker zo vast. Er liggen er nog onder het zegel van Gods verkiezing. Hoe stikdonker en afgesneden het ook moge zijn, dit leeft telkens in mijn ziel, dat de Heere Zijn verbond nooit zal schenden. Dan opent de Heere Zelf Zijn Woord en trouwverbond voor mijn ziel en door al de diepten en afgronden, waardoor de Heere leidt, krijgt het geloof weer vastigheid in de Verbonds-Middelaar. Vandaag veertien dagen geleden was het ook weer zo sterk en ik zong het hardop: „*God zal Zijn waarheid nimmer krenken, maar eeuwig Zijn verbond gedenken. Zijn Woord*

wordt altoos trouw volbracht tot in het duizendste geslacht. 't Verbond met Abraham, Zijn vriend, bevestigt Hij van kind tot kind'.

En daarop kwam dadelijk in onze ziel Psalm 89: 2: „Ik heb”, dit was Uw taal, „een vast verbond gemaakt met Mijnen gunsteling, dien steeds Mijn oog bewaakt; Ik heb aan Mijnen knecht, aan Mijnen uitverkoren', aan David, in Mijn gunst met enen eed gezworen: Ik zal van kind tot kind, tot aan het eind der dagen, uw zaad bevestigen, en uwen rijkstroon schragen”.

Wat is het geloof toch een vaste grond der dingen, die men hoopt en een bewijs der zaken, die men niet ziet. Zie, daar is nu ons leven in, te midden van de donkere tijden, die we beleven. En nu gaat het ons als de oude kerk, die toch de Heere verwachtte. De Heere zal verheerlijkt worden in Zijn heiligen, maar het goud zal in de oven beproefd worden. De Heere wil er Zijn beeld in zien.

Nu moet ik afbreken. Verder is hier veel ellende, maar de Heere is onuitsprekelijk goed voor een slecht mens, die het dagelijks maar weer voor Hem verzondigt. Maar ook is er de geopende Fontein.

Lieve vriendin, wilt u ons nog eens weer doen weten hoe het verder met de dominee gaat, opdat we nog samen verbonden mogen blijven met de nood van elkaar in de verzuchtingen.

Ontvang van ons allen, ook uw kinderen, de hartelijke groeten en wees de eeuwig Levende voor tijd en eeuwigheid te zamen aanbevolen door uw onwaardige, doch liefhebbende zielsvriendin M.V.

Rijssen, 4 februari 1941

Geliefden in de Heere met de uwen.

We zullen trachten met 's Heeren hulp een paar letters te schrijven. Thans zijn we blij en bedroefd tegelijk. Vrijdagavond mochten we buigen onder Heeren heilige wil. Vorige week mochten we nog enkelen van Gods volk ontmoeten. We waren allen ontroerd; dan worden de banden, die de Heere gelegd heeft, openbaar. We vonden zo'n aansluiting hij hun werkzaamheden. Het ging zo met elkaar over de toestand in de kerk des Heeren. Veertien dagen lang had er één al maar gezocht om de Geest der uitbranding en des oordeels en tegen het volk, dat er kwam, gezegd: „Er moet een wederkeren plaats hebben, want wij hebben God op 't hoogst misdaan; wij zijn van 't heilspoor afgegaan; ja, wij en onze vaad'ren tevens, verzuimend' alle trouw en plicht, vergramden God, den God des levens, Die zoveel wonderen had verricht”.

O, dat dragen en zuchten voor des Heeren aangezicht. Ik was er toch zo blij mee, dat er nog zo'n zuchter onder was. Ik zat zo op mijn gemak. Ik geloof zo zeker, dat ze ook voor u, dominee, en de uwen mede zucht. Ze kan de dominee maar niet loslaten. Toen ik twintig jaar geleden zo ziek was - de dominee weet het nog wel - zei ik later tegen een paar vriendinnen, die aan mijn bed stonden: „Het is jullie schuld, dat we weer opknappen. Jullie hebben ons teruggebeden”.

Dan denken we ook nog aan oude Baan, dat hij plagend tegen ons zei: „O, wat had je het toch al beter gehad, als je heen gereisd was”.

Maar geliefden, mijn werk was nog niet af. De Heere sprak later, toen ik vroeg waarom ik hier nog blijven moest: „Boodschap Mijn heil van dag tot dag”.

En o, geliefden, nu sta ik van dag tot dag zo schuldig. Daar zijn de zonden van bedrijf, maar ook van nalatigheid. Nochtans, wat de Heere oplegt, dat werkt Hij ook Zelf. Hij zorgt, dat Zijn Woord in vervulling gaat. Ik mag dat telkens op bijzondere wijze ondervinden en word dan zo kinderlijk vrijmoedig uit de volheid van mijn lieve Borg

bediend door die lieve Kinderleider, zodat ik er niets anders aan behoef te doen, dan maar door te geven en te bewonderen en te aanbidden.

Het stuk der dankbaarheid is ook een zeer wonderlijk stuk. Ik heb daar ook veel licht in gehad en ben daar zo zoet in onderwezen. Ik heb er geen woorden voor, hoe arm en uitgestroopt je dan wordt in jezelf. Toch zou ik daar gaarne dagelijks verkeren, want de vrucht daarvan is, dat God alles zij en in allen. O, dat zinken en zwemmen in de wateren van vrije genade.

Geliefde leraar en broeder in onze Oudste Broeder, zou u hier uw werk soms ook nog niet af hebben? Kom, we zouden er blij mee zijn en zouden met Lea zeggen: „Tot ons geluk”. Toen we vorige week u geschreven hadden en op bed lagen in overdenking en opdragen, was het al maar in mijn hart: *„Dit is, dit is de poort des Heeren; daar zal 't rechtvaardig volk door treén, om hunnen God ootmoedig t' eren, voor 't smaken Zijner zaligheên”*. Door die poort zal toch al dat volk ingaan. O, die blijdschap in mijn ziel, ik had er zelf ook zo'n zin in. O, dat te weten, in Wie we geloofd hebben. Onder die zoete kruisbanier te mogen lijden en strijden, maar ook zalig in en door Hem te mogen overwinnen.

Dominee, weet u nog, dat u op een avond nog laat bij ons bed stond. Och, toen hadden wij er ook zo'n zin in om heen te reizen. En nu zijn we er nog. Wat zullen we nog te zien krijgen? De Heere sprak ook al jaren terug: „Staat vast en ziet het heil des Heeren”. Het werd me betwist, dat het niet in de Bijbel stond; toch mocht ik het lezen en het bleek gepast te zijn. Door diepe, smartelijke wegen slaat het geloof diep de wortels in dat Woord. Ik zou het niet graag willen missen. Straks zal de Heere tot onze vreugde verschijnen. Hij zal verheerlijkt worden in Zijn heiligen. *„Dat vrome volk, in Hem verheugd, zal huppelen van zielevreugd, als zij hun wens verkrijgen.*

Dan zingen zij, in God verblijd, aan Hem gewijd, van 's Heeren wegen”.

Wil ook Albert bedanken voor zijn briefje; de Heere mocht ook zijn zonden uitdelgen met bewustheid voor zijn ziel, is onze wens en bede. *„De Heere zal in dit moeilijk leven Zijn volk en erfdeel nooit begeven. Het oordeel keert vol majesteit haast weder tot gerechtigheid. Al wie oprecht is van gemoed, die merkt het op en keurt het goed”*.

Nu moeten we afbreken. Doe al de kinderen onze hartelijke groeten.

Ik heb vanavond nog bij K. verteld, dominee, dat u hier eens kwam preken uit Beekbergen en voor mij die tekst moest preken: „Want onze zeer lichte verdrukking, die zeer haast voorbij gaat, werkt ons een gans zeer uitnemend, eeuwig gewicht der eeuwige heerlijkheid”. Dat was onvergetelijk. Elia ging door de kracht van die spijs veertig dagen.

De Heere Heere ondersteune u vanonder eeuwige armen, naar ziel en lichaam; de Heere, de God van Jakobs zaad, zij u allen een Borg en Toeverlaat, is de hartewens en bede van uw ellendige en arme medezuchtster

M.V.

Rijssen.

Geliefden in de Heere.

Toen wij ons samenzijn overdachten, kregen wij hartelijke vereniging met elkaar, door de bediening van de dierbare Heilige Geest in het werk op aarde, over de breuk van de kerk. O, die breuk is op ons. Zuchtingen, weningen en kerningen over de breuk Sions zijn in mijn hart. Ach, dat al het volk des Heeren er mocht verkeren. Echter, door de bediening des Geestes werden we in het geloof opgetrokken in de volmaaktheid en mochten we zien, dat daar alles volmaakt is in en door de Geliefde, ja, veilig is in!s Vaders handen.

Naar Zijn eeuwig, souverain welbehagen is het beweegoffer van de lieflijke reuk van Christus, als een volkomen offerande, steeds voor Zijn aangezicht, waarin de Vader steeds Zijn volk aanschouwt. Die dierbare, zoete Hogepriester is steeds als onze Voorspraak werkzaam. Hij reinigt en heiligt gedurig door Zijn volkomen en volbrachte offerande. O, die geur, die nardusgeur. Hij is een bundeltje mirre tussen mijn borsten; ik ben krank van liefde. O, veel te vaak ruiken wij onze doodslucht. Christus alleen is zoet. Zijn Naam is een olie, die uitgestort wordt. Helaas, helaas, wie heeft er behoefte aan de reuk van de volmaakte, schone, allerbeminnelijkste Jezus?

O, het was ons goed en zoet die liefdegeur te proeven. Door die dierbare Geest werd ons hart vervuld met wederliefde. De braambos brandde, maar, o eeuwig wonder, de „Ik zal zijn” was er midden in. Die vertrooste en sterke u samen.

Amen, vaarwel.

M.V.

AAN DS. M. HEIKOOP, UTRECHT

Rijssen, 31 oktober 1940.

Eerwaarde leraar en beminde broeder in onze allerdierbaarste en alleenwaardigste Immanuël, Die ons van God geschonken is tot rechtvaardigmaking, heiligmaking en volkomen verlossing, met uw echtgenoot en kinderen.

Vele malen lag het in onze gedachten u een lettertje te schrijven met betrekking en zoete banden door de Heere gelegd, wiens Naam toch eeuwig eer moet ontvangen. Maar ach, zal u met al de omslag en vele bezigheden en zorgen, te meer in deze tijd waar alles bijna onder de distributie is, maar niet ophouden.

O dominee wat drukt 's Heeren hand zwaar op ons en op ons arme vaderland en volk. Is u en ons toch niet onverhoeds overvallen, de Heere zelf had ons erop voorbereid. Och dat wij en ons volk ons keren mochten tot Dien, die ons slaat en dat wij Hem mochten zoeken en dat met vast en gewezen en bittere en rouw klagen over onze zonden, want gewisselijk, dan zal de Heere Zijn beloften vervullen, dan zal Ik tot u wederkeren. Maar ach geliefde, wij zien niets van deze tekenen, nog is ons volk geen schuldig volk, wel een bijten in de roede en geklaag en veel gekerm en zo ziet het er naar uit als we onze ogen niet sluiten dat de Heere door zal en moeten trekken. De Heere toch kan Zijn genade niet kwijt dan aan een schuldig volk, zie de verloren zoon, hoe werd die doorbrengen met open Vaderarmen ontvangen.

O dominee, is het toch geen eeuwig wonder? Ja het is vast waar wat de oudjes hier altijd zeiden: het wonder wordt hoe langer hoe groter. En wie zal toch het wonder kunnen verklaren. Ze komen in de verdere weg als de Heere vele bemoeienissen komt maken, woorden hoe langer hoe meer te ontbreken. De kerk zingt er van: *'dit is een wonder in ons ogen, wij zien het en doorgronden het niet'*. En als het hier dan zo wonderbaarlijk is als wij dan door het geloof op dat geslachte Lam mogen zien, Hem aanschouwen in Zijn twee naturen, als God en mens in één Persoon. En dan dat zoete mijn en zijn Goël, Losser, Borg en Bloedbruidegom, o die eeuwige liefde! Wij hebben Hem lief omdat Hij ons eerst heeft lief gehad, o die dadelijke inleving en beleving.

Daar mochten we de verleden week nog wat van hebben, maar o, daar bleef niets van ons over dan maar zinken en vallen en zwemmen in die oceaan van eeuwige liefde van God Drie-enig. 'Welzalig toch die al zijn kracht, en hulp alleen van Hem verwacht' enzovoort. Al is het dan nog zo donker en bang op de aarde, dan is in de tente van dat Israël het eeuwig licht en het waarachtige licht en dan mogen zij licht zijn in den Heere. Dat is voor de wijzen en verstandigen verborgen maar de kinderkens geopenbaard. Dan mogen wij het anker werpen in het binnenste heiligdom, waar de Voorloper voor ons is ingegaan, namelijk Jezus Christus, o zoete dierbare Naam, ja alles wat aan Hem is, is gans begeerlijk.

O broeder, het zal wat zijn als wij de reisstaf mogen neerleggen en van de strijdende kerk in de triomferende Kerk zullen gebracht worden. Wij mogen toch bij tijdjes de kust wel eens zien en roepen dan ook uit: land, land. 't Is toch zo'n woedende zee waarop van voren de storm is en van rondom en achter. Als dan de Jona's nog slapen, dan is dat toch wel een zeer diepe slaap. Wat zal er toch van worden als die biddende en dankende Hogepriester niet zat aan 's Vaders rechterhand, Die daar altijd leeft om voor Zijn volk te bidden. Maar zullen ze er vrucht van hebben, dan kunnen ze niet slapen, een slapend mens neemt niet tot zich. O zoete vrucht van Hem, te mogen leven door de dierbare bediening van God, de Heilige Geest.

De Heere gaf ons deze week nog licht wat nu heiligmaking is. Och, hoe een verkeerd denkbeeld hebben we daar vaak van. Daar stonden we met lege handen en zagen niet anders in ons dan armoede, ledigheid, schuld, maar ook in diepe afhankelijkheid met smekende ogen staren op onze dierbare oudste Broeder. Die daar getuigt: *uw vrucht wordt uit Mij gevonden*. En dan die zoete uitlating en bediening aan een zondig en schuldig mens. Dan krijgt Hij waarde en plek en werk en laat die ziel zich zaligen. Is dat nu uit te spreken? Daar valt ze rondom uit en buiten en toch er midden in, die het vatten kan die vat het.

U wel geliefde, die van de Heere geleerd zijt als 's Heeren knecht en kind. En nu verder geleid van die gebrekkige heiligmaking in de heerlijkmaking en wel met deze waarheid: *'Wij hebben hier geen blijvende stad, maar zoeken de toekomstige'*. En daarin onderwees ons de Heere, hoe straks de heerlijkmaking, zo gebrekkig ze hier beleefd wordt en zo arm dat schepseltje toch wordt in de weg van heiligmaking. O dominee houd moed, straks komen we in de heerlijkmaking en dat zal wat wezen.

Werd terug geleid hiervan jaren geleden op een zaterdagmorgen, iets van doorgeleefd, waarop ik nu niet kan ingaan, dan wordt het te lang. Maar o dat zal wat zijn, dat volle, dat volmaakte, dat geloof verwisseld in aanschouwen. Als nu hier die eeuwige liefde in haar stralen uitgestort wordt in het hart, wat is dan de weerkaatsing daarvan in het hart toch sterk, en hoe tintelt het dan alles van de liefde Gods. En dan nu nog in zo'n aarden vat en in het onvolmaakte, dat ze nog zo ten dele zien en kennen. O, geliefde, ik heb naar verwonderd over de aarde gelopen, daar is hier op aarde toch geen beter plekje dan dat van Maria aan de voeten van Jezus.

En dominee, hoe is het met uw lichaam, weer wat sterker geworden? Gelukkig dat uw werk op aarde nog niet af is, u zal met het moeilijk reizen ook ons wel niet kunnen bezoeken. Wij zijn er nog niet, zie Leviticus 26 maar.

*Hij is't al treft u 't felst verdriet,
uw Wachter Die uw voet,
voor wankelen behoedt,
Hij Israels wachter sluimert niet,
geen kwaad zal u genaken,
de HEER' zal u bewaken.*

Wij wensen het u van harte toe dat u maar bij dag en nacht in die schuilplaats en in de schaduw van de Almachtige mag verkeren. Zijn rust is toch heerlijk, in dat Dothan is het veilig, want zie eens wat ze omringd.

Hier is alles nog zo bij het oude, onder het volk en hier in huis. De oudjes worden minder, zoals tante haar geheugen is zeer klein. Mijn broeder gaat nog al, u hebt de hartelijke groeten van hem. Mijn arme kind is lichamelijk zeer goed, het schijnt dat hij de ziekte heel te boven is. Verder is mijn huis naar, kan dat niet uitbreiden op papier, maar nu geeft de Heere kracht naar kruis, en kruis naar kracht. De Heere is nederbuigend goed, in de diepte liggen de schoonste parelen. *'In de grootste smarten, blijven onze harten, in den Heere gerust'*. Hij is in alle leed tot hun hulp gereed. Hij legt ons niet teveel op. Achter de met doornen gekroonde Heere Jezus, Die het kruis heeft gedragen en de schande veracht. O, zoveel voor enige weken daarin gehad en gesmaakt. Was me die dag daarvoor te zwaar. Wij dachten onder het kruis te bezwijken, nee, we konden er nooit doorheen komen enzovoort. En daar kwam de volgende morgen de barmhartige Samaritaan, Die verbond onze wonden, die o zo zeer deden en door mensen zo opengereten waren, maar hij goot er olie in en dat droop uit

Zijn wonden. O, nooit eerder zo mijn Jezus met de doornenkroon aanschouwd, op welke ook nog geslagen werd.

Geliefde broeder in den Heere, die lieve Kinderleider breide het uit in uw harte, opdat ook u de zalige vrucht en zoete wijn en olie nog proeven en smaken mocht. Zijn vrucht, dat is mijn gehemelte zoet. Wij breken af.

Och dominee, gedenk onzer met onze verdoemelijkheid in uw verzuchtingen, wat wij ook zeer gaarne u doen. Wilt u vriend Rijksen en de zijnen hartelijke groeten doen. *God zal zijn de waarheid nimmer krenken, maar eeuwig Zijn verbond gedenken.*

Groet al degenen die onze Heere Jezus liefhebben in onverderfelijkheid en wees te samen met de uwen den Allerhoogste in alles opgedragen door uw ellendige en arme zielsvriendin.

Weduwe Ter Haar - Vrijdag,

Rijssen.

AAN LEENDERT POTAPPEL TE STAVENISSE

Rijssen, augustus 1934

Waarde, van aangezicht onbekende zielevriend en broeder in onze gezegende Oudste Broeder.

We mochten vorige week door middel van Ds. Fraanje de groeten van u ontvangen. Ook hoorden we wat u doormaakte in onze bange en hachelijke tijden, daar Jehova, God Almachtig, met Zijn heilige oordelen en gerichten over het rond der aarde en ook op onze vaderlandse bodem is. En ach, nu het ergste, dat het de tijd is, dat het oordeel begint van Gods Huis. De Kerk is met zo'n diepe slaap bevangen. Ze slaapt zo vast als Jona. Die knecht des Heeren sliep ook, te midden van stormen en orkanen, te midden van doodsgevaren. En zie, die stormen die waren er nog wel om Jona, dewijl hij uit 's Heeren weg was gegaan. O geliefde vriend, wat zijn wij met de Kerk uit 's Heeren weg gegaan. Ach, dat ons hoofd water ware en ons oog een springader van tranen. Zie maar, of de Jona's niet veelal slapen: je hoort geen noodkreten.

Voor enige jaren heb ik gedurig onderwijs gehad in dat boek van Jona. De scheepslieden wilden Jona nog wel sparen; zie maar hun roeien. Maar de Heere spaart geen vlees. Bij die twee zaken bracht ons de Heere. Bij dat roeien en ook bij de Heere, Die Jona overboord wilde hebben, opdat Hij aan Jona Zijn wonderen weer kwijt kon. Ook hoe Jona de snoodheid en bitterheid zijner zonde weer bij vernieuwing leerde kennen.

We zijn voor enige weken nog bepaald bij Zondag 1, vraag 2: Hoeveel stukken zijn u nodig te weten, om in deze troost zalig te leven en te sterven. Antwoord: Drie stukken, enz. Nu, die drie stukken moeten we toch maar altijd weer leren. Daar is geen doorkomen aan. Dat stuk der ellende, wat is het toch groot. O, zegt de ziel, hoe raak ik er nog uit en van mijn zonden verlost. Zo is het tweede en derde stuk ook, naar mate die lieve Geest de ziel bearbeit. Wat is het werk Gods toch een vol werk. Het komt ook van een volmaakt Wezen.

Zie nu dat werk Gods in Zijn openbaring! We schrijven dit niet omdat wij het er zo best afmaken. Ach neen, de allerschuldigste, de aller-ellendigste, een trotse doorbrenger. Ik zou u daarvan nog iets van deze week kunnen mededelen. Neen, als straks de Kerk door de Heere in de schuld gebracht zal worden, dat heeft ons de Heere geleerd, we zullen er niet zo aan de kant bijliggen, maar als de voornaamste der zondaars er midden in. Wat was het ons tot versterking te horen, hoe u de dagen en nachten doorgebracht had en hoe u de Heere bezocht had uit Daniël 12. In de eerste plaats mochten we opzien naar de Heere, Die dat nog schonk te midden van zo'n nachtelijke donkerheid en stilte, dat het vaak schijnt dat alles slaapt. En in de tweede plaats de betrekking op het werk Gods.

In die weg namen we dan ook de pen op, al gevoelen we ons zeer diep onbekwaam als we van deze zaken iets zullen schrijven. Dit is bij ons aangevangen, toen de klokken luidden met de mobilisatie, toen de oorlog uitbrak. U begrijpt, daar is geen schrijven aan. Maar we zullen er hier en daar iets van zeggen. Dadelijk bij het luiden viel krachtig in onze ziel: *God slaat een gram gezicht, op bozen die Hem tegenstaan.*

O, dat toornige aangezicht Gods. We gingen zeer gebukt daaronder. Ik heb het in die tijd vaak bang gehad. Dan ging dat net zo als in mijn jonge jaren over mijn schuld en zonden, niet om de straf. Ik dacht toen ook niet zo zeer, hoe zal het gaan, het komt er wel soms onder op. Zo ging het toen ook. O, onze zonden, die hadden dat alles gedaan. Die bitterheid en Godonterendheid. Ik liep gedurig als een radeloos mens door het huis. Daar heb ik weer ademtocht onder gehad, maar de schuld lag er nog.

Later jaren ben ik telkens veel onderwezen uit de profetie van de profeet Jeremia en Ezechiël, en uit Klaagliederen.

Gedurig kreeg ik licht van de Heere. Zie Klaagl.: Hoe is de getrouwe stad tot een hoer geworden, enz. Dan weer: Van de dochter Sions is al haar sieraad geweken. Dan weer: Hoe heeft de Heere de dochter Sions in Zijn toorn bewolkt. Dan werden dat alle zaken die we doorleefden. Gedurig was het in onze ziel: O mijn ingewand, ik heb barensweeën.

Ook werd ik onderwezen uit Lev. 26. Zeer kennelijk van vers tot vers voor 5 jaar. Dan weer eens: Jezus dan kwam uit, dragende de doornenkroon en dat purperen kleed. En waar de Heere onderwees, *daar zou de Kerk achteraan komen*. Uitkomen voor aller oog, als een gehate en van de wereld gesmade. Wat is er in onze dagen van te zien? Gij, Mijn volk, zegt de Heere, gaat uit het midden van haar en raakt het onreine niet aan. Dan weer sprak de Heere: Ik heb Mijn erfenis verlaten en de beminde Mijner ziel in de hand der vreemden gegeven. Ook: En ze omringden de legerplaats der heiligen, de geliefde stad.

Gedurig ben ik er in onderwezen, hoe bang het zal worden. Hoe de mens te dien dage zijn gouden en zilveren afgoden zal werpen voor de mollen en de vledermuizen. Die vrijdagmorgen vergeten we nier. De Heere onderwees: Her zou zo bang worden, dat we de afgoden, die we nu zo krampachtig vast houden, van angst zouden wegwerpen. O, die ganse morgen almaar buigen en bukken onder de schuld. Dat uitbreiden van dezelve vuur 's Heeren aangezicht en dat wenen. Toen hebben we 's middags gelezen Openb. 10. Ook dat zullen we niet vergeten.

Het verdere van die dag moeten we laten rusten.

De tijd schiet op, de ganse dag was ik in arbeid. Van de winter ook zo. De dichter zingt: *Hoe ze aanrukken met opengesperde mond, gelijk een leeuw al brullend in het rond*. En o, daar zal wat kaf uitvliegen als de Heere Zijn wan in Zijn hand zal nemen om Zijn dorsvloer te doorzuiveren.

Daarin heb ik van de winter ook onderwijs gehad. Hoe Judas de leidsman was dergenen die Jezus vingen. We geloofden, hoe er straks uit degenen die nu meelopen met de Kerk, zullen opstaan om haar te verraden en over te leveren. En o, geliefde vriend, nu zet ik daar maar zo enige lettertjes van op een papiertje, maar u weet als dat doormaakt wordt, dat zulks zaken worden. Wat tegenstand en vijandschap van satan en eigen vlees; en onder het volk geen weerklank der bergen. Gelukkig, dat er een geopende weg is tot de troon der genade. Waar moest de ziel anders blijven.

Erskine zegt: Als je het bij je moeder niet kwijt kan, ga dan naar je hemelse Vader; en zo is het ook.

Wat is die God in Christus voor een doemwaardig Adamskind. Die rommelende ingewanden des Vaders. Hoe zal Ik ze onder de kinderen zetten? Wie is er, Die met Zijn hart Borg worde, om tot Mij te genaken? O, die Vrederaad! Daar komt die dierbare Schoonzoon des Vaders: „Vader, Ik kom om Uw wil te doen, in de rol des boeks is van Mij geschreven”.

Wat was dat voor een rol des boeks, geliefde vriend? U wilt ons dat zeker wel eens beantwoorden? Het was in de eeuwigheid; daar was geen beschreven rol. O, dat eeuwig onbegrijpelijk, onomvattend Wezen, komt Zichzelf te openbaren als een Drieëinig God, waar die lieve Geest, die derde Persoon in dat aanbiddelijk Wezen Zichzelf vrijwillig aanbiedt om die uitverkorenen in het uur der minne te bearbeiten. Die zoete Kinderleider. De bruid had Hem zo lief. Ontwaak, Noordenwind, en kom, gij Zuidenwind, doorwaai mijn hof. O, die vrije, eeuwige liefde. Jakob heb Ik liefgehad.

Ja, waarde vriend, de brief die u vroeger jaren geschreven hebt over de leiding en weg die de Heere met u gehouden heeft in het werk der ontdekking, wedergeboorte en waarachtige bekering, hebben we gelezen en is hier door een jeugdige vriendin overgeschreven.

Dus al kennen we elkander niet van aangezicht, we durfden met alle vrijmoedigheid het opschrift des brief, te plaatsen.

Nu hebben we in zeer groot gebrek iets geschreven, we konden er niet tussenuit. Ach, mocht de tijd niet ver meer zijn dat de verloren zoon thuis mocht komen! Wat een diepe vernedering voor die zoon, bij de zwijnen. Toch behielp hij zich nog, maar de draf werd hem ook nog geweigerd. Ja, zover komt het nog. De draf zal de Heere ook nog wegnemen, opdat we niet meer anders kunnen.

O, onuitsprekelijk geluk, als de arme onbekeerde mens straks alles ontvalt, dan komt de Kerk: Ik zal opstaan, enz. Dan dat vluchten naar die geopende Deur in de hemel. Neen, die blijft geopend voor een berouwhebbend, een boetvaardig, een zondig Adamskind. Wat is het zoet, om als een grote doorbrenger aan de voeten van Jezus gebracht te worden. O geliefde, gebracht te worden, het is geen werk dat we over kunnen doen. Altijd weer van genade te leven. Wat een wondere leerschool is het hier toch. Het is al maar weer schuldenaar worden en het is al maar weer nier worden.

Maar als de ziel er achter mag komen. Wat een Gode verheerlijkende weg, als een arme bankroetier, straks de laatste adem uit te blazen, maar met de uitroep van Stefanus: „Heere Jezus, ontvang mijne geest”.

Die zoete Oudste Broeder, Die daar altijd werkzaam is voor het aangezicht Zijns Vaders. Waar is er toch werk voor Hem in onze dagen? Hij kan Zijn verworven weldaden niet kwijt.

We hebben hier zondag nog bij een zielsvriendin gegeten. Die had de hele morgen de Heere Jezus maar ingeroepen. Ze had persoonlijk zoveel werk voor Hem gehad in haar huis. En toen zei ze: O, de Kerk. De hele morgen heeft ze maar geroepen: Heere Jezus, wat is er een werk voor U. Overal, zei ze, mocht ik de Heere Jezus maar naar toe wijzen. Ze deelde zo in de liefde van Christus. Ze had de gestalte van die Mefiboseth: Wie ben ik, dode hond, dat de Koning naar zo een omziet. O, die lage, buigende, onwaardige ziel.

We moeten afbreken, onze arbeid roept, we zijn nog in Mesech en hebben nog een aardse roeping te vervullen. We dachten vroeger: We zullen wel niet oud worden, maar ach, we zijn er nog niet. Mochten we lijdzaamheid ontvangen, want zolang de Heere hier Zijn kinderen nog laat, is er nog werk voor hen. De Heere schenke u en ons getrouw- makende genade en schenke ons veel ontdekkend genadelicht. Licht maakt openbaar. Alweer de indroeve tijd. Waar is er behoefte aan licht bij 's Heeren volk. Wel met de lippen wordt het gezegd. O, dat behoeftige volk in hunne noden. Waar zijn de zieners? Die u leiden, zijn verleid geworden. Och, dat we gebroken waren vanwege de breuke der dochteren onzes volks.

We eindigen, de Heere ‚Zij uw voor- en achtertocht. Uw vuur- en wolkkolom, die u bij dag en nacht geleidt. Wil dan onzer gedenken in uw verzuchtingen onder de vele druk en lasten, opdat we alles verricht hebbende, staande mogen blijven door genade.

Groet ze, die Sion beminnen.

Uw oude vriendin in de Heere, M.V.

Rijssen, 13 maart 1935

Geliefde zielevriend en broeder in die dierbare en alleenwaardige en gezegende Oudste Broeder aan 's Vaders rechterhand, Die daar altijd leeft om voor Zijn volk te bidden.

O, die grote Plaatsbekleder Zijner uitverkoornen! Gedurig dwalen onze gedachten naar Stavenisse en worden telkens gemeenschapsbanden in de Heere gewaar.

Dit was ook weer deze dag, onder de waarheid zittende. Het deed ons de pen even opnemen, om in de afhangende van de Heere, u met die andere broeder een lettertje te schrijven. Och geliefden, het was hier in naam vandaag biddag. U schrijft: *De kerkstaat is een ganse ruïne*; ja zo is het. Ach, onze ziel sidderde hij het opgaan naar Gods huis.

Verleden week heeft de Heere ons er al bij bepaald: Ik mag uwe verbodsdagen niet rieken, doet het getier uwer liederen weg, enz. O, alles lag dienaangaande stil. Nu werden we vannacht wakker en zeiden: Och Heere, zouden we dan nu nog een gebedje of zucht mogen ontvangen voor deze dag. En daar was het: Al stonden die drie mannen voor Mijn aangezicht, Ik zou ze niet horen. O, wat afgesneden, totaal afgesneden. Daar sloegen we Gods lieve Woord open vanmorgen en weer hetzelfde van maandagmorgen, Jesaja 46. O, dat dierbare Woord, de Heere geve het u samen te lezen van vers tot vers. Dat lieve Woord is ons de laatste tijd wonder zoet. Hoe donkerder het wordt en hoe meer er ontvalt, hoe zoeter in onze ziel: Als 't mij benauwd of bang gevallen is, dan heb ik mij vermaakt in Uw geboden; de zuiverheid van 1.3w getuigenis, blinkt altoos uit, zelfs in de zwaarste noden.

Ik mocht van vers tot vers dat kapittel (Jesaja 46) lezen, maar zeer opmerkelijk de laatste twee verzen. Hoort naar Mij, gij stijven van hart, gij, die verre van de gerechtigheid zijt. Ik breng Mijne gerechtigheid nabij. Zie verder na, samen. O, wat ging dat naar binnen. Ik mocht geloof oefenen in de Heere en op Zijn eeuwig Woord en Trouwverbond. Zie dat veelomvattende: Die gerechtigheid nabij, dat heil zal niet vertoeven, maar Ik zal heil geven in Sion, aan Israël Mijne heerlijkheid.

Als de ziel het net weer eens aan die zijde werpen mag; aan de andere zijde is toch niets te vangen. Nu kan dat alleen op 's Heeren Woord, het eenvoudig Woord, dat slechten wijsheid leert. Het is toch vast voor de wijzen en verstandigen verborgen, maar de kinderkens geopenbaard.

Geliefde broeder in de Heere, met blijdschap en verwondering hebben wij uw brief j.l. ontvangen. Het was ons tot lering en versterking in het geloof; nog zelfs tot op de stonde van heden. We zullen het alles niet herhalen, want dan wordt het te lang.

Er werd gelezen vanmorgen: De slapende discipelen en het onzacht wakker maken door de Heere Jezus, uit J. Vermeer en vanmiddag: De wenende Heere Jezus voor Jeruzalem, van Van der Groe. O, die lieve oudvaders, die doen er geen doekjes omheen, zoals in onze dagen. Neen, die leggen de zonden open. Die spreken niet van zachte dingen. Die oudvaders spreken uit en naar je hart. Van der Groe ook, die ziener. Wat geeft die bazuin een zeker geluid en ach, wie merkt het op en neemt het ter harte. Vandaag gelezen, morgen hoor je er al niet meer over.

We zijn zes weken niet wel geweest, maar 't gaat nu weer. De Heere boog zo laag neder en o, de vrucht er van. Wij mochten telkens weer laag buigen, zoet instemmen met de hemelingen: *Het Lam, Dat geslacht is, is waardig te ontvangen*, enz. Het was zo'n Vaderlijke roede, ze zat vol honing.

De eerste dagen op bed veel omgang, de liefde Gods in onze ziel. O, zoete eenzaamheid! Ook de Kerk heb ik ontmoet in de verloren zoon aan de zwijnendraf.

Dat deed ons zo roepen tot de Heere: Och, dat Israëls verlossing uit Sion kwame. En al kan dat niet anders, dan door een weg van oordelen en Godsgerichten, o dan roept de ziel: Heere Jezus kom; ik zal des Heeren gramschap dragen, enz.

Toen werd ik weer geleid naar de bewegende oorzaak: Die ook Zijn eigen Zoon niet gespaard heeft, maar heeft Hem voor ons allen overgegeven. Hoe, zou Hij ons ook met Hem niet alle dingen schenken? Hier geliefden, dat weten jullie wel, is geen bodem te vinden. O, dat wegzinken in die eeuwige liefde Gods des Vaders.

Ook zeer zoet op een avond: Wat gelooft gij van de Heilige Geest? Dat Hij te zamen met de Vader en de Zoon waarachtig en eeuwig God is; ten andere dat Hij ook mij gegeven is. O, die zoete ontmoeting weer met die lieve aanbiddelijke Heilige Geest, die Kinderleider.

Ook hebben we lessen mogen leren, of onderwijs gekregen uit: De smeltkroes is voor het zilver en de oven voor het goud. Daar mochten we zien, dat die twee edele metalen de smeltkroes en oven niet missen kunnen om tot hun waarde en glans te komen.

Eerst voor mijzelf en toen voor de ganze Kerk. Het staat voor ons samen voor de deur. Een week daar tussen was het anders; de eerste dagen gedurig strijd en aanvallen en achter in die week onverenigd met 's Heeren weg en handelingen. Wel met diepe smart, maar ik had geen kracht tegen die grote menigte. Zondags is het weer veranderd. O, ik was de zonde zo moede en kon er niet meer in leven. Ik riep: Heere Jezus, spreekt U nog eens een woordje. Het behaagde die lieve Zaligmaker en Hij sprak: Gij zijt Mijne.

Ik stip maar aan. Ik mocht die dag lezen in Erskine: Her Lam, Dat in het midden des troons is, zal ze weiden; zo dierbaar. Hij haalt ook nog aan: Dan zeggen ze: Mijn Heere, heeft U niet gezegd dat Salomo koning zal zijn en nu wil Adonia de troon met geweld nemen. O, riep onze ziel: De Heere Jezus is Koning in onze ziel!

In die week onderwezen met: Is er niet, indien gij weldoet, verhoging, maar zo gij niet wel doet, de zonde ligt aan de deur. O, die twee wegen, de weg van het weldoen is de weg des levens, het pad der zonde is de weg des doods. Voor eigen ziel werd ik eerst teruggeleid naar de vorige week. Wat ligt de zonde dichtbij, aan de deur. Wat deed ons dat in diepe afhankelijkheid roepen: Heere, mocht U ons toch stijf vasthouden, want wij zijn tot hinken en tot zinken ieder ogenblik gereed. Ik heb nog gedurig dat onderwijs voor ogen, ook deed het ons de zonden haten. Wij, die der zonden gestorven zijn, hoe zullen we nog in dezelve leven? Zie, de beschreienwaardige toestand der Kerk.

U schrijft van dat koppelen aan Baál-Peor. O, dat pad der zonde, dat onzacht wakker worden van de slapende discipelen. Wat is Jona met een diepe slaap bevangen.

Nu zullen we het voor ditmaal hierbij laten. U hebt samen de hartelijke groeten van onze lieve zielsvriendin en zuster in de Heere. Ze heeft voor een paar weken zo dierbaar haar Koning ontmoet. Ze had gelijk Esther, haar koninklijk kleed aan mogen trekken. Dat was toch zo groot voor haar en toen die ontmoeting met haar Koning.

Weest samen hartelijk gegroet en Gode bevolen door uw oude gebrekkige zielsvriendin

M. Vrijdag,

Hangerad, Rijssen

Rijssen, 27 januari 1936

Geliefde broeder in onze allerschoonste en allerdierbaarste Immanuël, met uw medebroeder. *De vrede Gods, die alle verstand te boven gaat, beware uwe harten en zinnen in Christus Jezus.*

We gedachten gedurig om u samen een lettertje te schrijven. Maar ach, gedurig oponthoud en verwisseling. Sinds we de laatste maal een lettertje schreven, is het er nog niet beter op geworden. Wat liggen we diep onder de rechtvaardige en heilige oorlogen van Jehova. O, het kan toch soms zo zwaar drukken dat ik het wel zou willen uitschreeuwen, zo we alleen waren. En geliefden, niet die of die, maar *wij* hebben God op 't hoogst misdaan. Het is nog een ademtocht als we 't nog mogen uitzuchten. En ach dat kennelijke, dat het oordeel begint van Gods Huis. *Hoe zit die stad zo eenzaam, die vol volks was. Zij is als een weduwe geworden. Zij, die groot was onder de heidenen, een vorstin onder de landschappen, is cijnsbaar geworden. O, van de dochter Sions is al haar sieraad weggegaan!*

We dachten vanmorgen nog zo aan hetgeen u schreef in uw eerste brief: Sion is geen stad op een berg meer, maar is een ruïne geworden. Ach, dat ons hoofd water ware en onze ogen een springader van tranen. Ik zou niet liever doen, dan dag en nacht bewenen de breuk der dochteren mijns volks. *Want, zo ik u vergete, o Jeruzalem, zo vergete mijn rechterhand zichzelf. Zo ik Jeruzalem niet steile boven het hoogste mijner blijdschap.*

Ach geliefden, die vereniging en gemeenschap is zo teer en zo dierbaar, vloeiende uit dat dierbare Hoofd Jezus Christus. Die schone en zoete Roos van Saron. Nu zijn ze samen zo nauw verenigd, als de ranken in de Wijnstok, die al hun sappen en hun leven uit de Wijnstok halen. Groenewegen zingt er van:

*Zoete banden, die mij binden,
aan des Heeren lieve volk, enz.*

Maar ach, dewijl er zo weinig gemeenschapsleven is uit, en in, en met dat dierbare Hoofd, is er ook zo weinig te bespeuren van dat: *Ziet hoe lief zij elkander hebben.* De wereld wijst ze niet meer na. U begrijpt, we bedoelen dit niet in verkeerde zin, maar zoals de Heere Jezus met Zijn volgelingen in Zijn omwandeling. Toen waren ze toch een verachte fakkel, een sekte die overal tegengesproken werd. Maar nu heeft de Kerk zo'n werelds kleed aan. Het is vaak net of ze nog beter op hun gemak zitten bij de wereld dan bij hun broeders en zusters in den Heere. O, wee onzer, dat we zo gezondigd hebben. *Zou Mijn ziel Zich niet wreken aan zulk een volk als dit is?* Welk een geest des diepen slaaps is er over de Kerke Gods! Daar is geen licht en geen gezicht van den Heere. Hoe vermenigvuldigt de ongerechtigheid. Is het geen wonder dat we met land, volk en overheid nog niet vernield zijn?

Dezer dagen zijn wij er nog zo kennelijk weer bijgebracht, hoe we voor enige jaren onderwezen werden met: *Te dien dage zal de mens zijn zilveren en zijn gouden afgoden werpen voor de mollen en de vledermuizen.* Maar ach, er is nog al een krampachtig vasthouden tot op heden, al weten ook de mensen haast niet hoe ze 't maken zullen, daar ook hier de werkeloosheid en ook de armoede groter wordt. Maar toen onderwees ons de Heere voor enige jaren, dat het zo bang zou worden, dat we straks de afgoden van angst (dan zouden ze tot een last worden) zouden wegwerpen. O, daar is geen bestraffende en waarschuwendende mond meer. Wie staat er met Habakuk

op de wacht? Dan die getrouwe oudvaders, wat een lichten waren dat. Wat heeft de Heere toch gezorgd, wat is dat overjarig koren toch voedzaam en gezond.

We zagen uit het vorige briefje dat u nog gedurig onderwijs mag ontvangen, geliefde zielevriend. We waren er zo verblijd mee en gunnen u dat zo hartelijk, we zijn er zo jaloers op. *Dat koren en die most maakt de jonkvrouwen toch sprekende.* O, die zoete samenspraken en dat kort bij de Heere leven!

Hoe het bij ons is? Op en neer. De eerste woensdag in november is het hier dankdag. Dit is ook al net als bij het meeste, vorm en sleur; waar dat lieve Wezen van walgt en getuigt: *Ik mag uw verbodsdagen niet rieken.* Daags tevoren poogden we 's Heeren aangezicht te zoeken, of Hij Zich mocht ontdekken en openbaren, maar hoe we probeerden, het ging niet, de weg bleef gesloten. Dat maakte ons zeer bedroefd. We stonden de volgende dag weer net zo op. Zo bedroefd, en probeerden maar weer. Toen was het: *Verzamelt Mij de kinderkens en die de borsten zuigen, de bruidegom ga uit zijn binnenkamer en de bruid uit hare slaapkamer. Laat de priesters, des Heeren dienaars, wenen tussen het voorhof en het altaar.* O, daar zette ons de Heere diep in de schuld. In de eerste plaats was ik zelf de vrouw die daar schuldig stond en ik heb mijn eigen schuld en van de mijnen uitgeweend. *O, mijn hoofd bedolven onder die golven, van mijn ongerechtigheên.* Toen de schuld der priesters en der ganse Kerk. Ik deed maar niet anders dan dezelve uitbreiden voor 's Heeren aangezicht. Het was net of ze hoe langer hoe groter werd. Terwijl we in dat bekennen en belijdenis doen lagen, werd het krachtig in onze ziel: *En het bloed van Jezus Christus, Gods Zoon, reinigt ons van al onze zonden.* Daar was de ganse Kerk in begrepen. Waarop we weer antwoordden: Ja, dat mogen we geloven, dat dat bloed reinigt van alle zonden. Maar ach, mochten we dan nog eens weer met dat bloed in aanraking komen. Weer eens met dat bloed besprengd en in dat bloed gewassen worden. Daarop sprak die lieve Vader zeer dierbaar: *Ziet, Mijn Knecht zal verstandiglijk handelen.* Waarop onze ziel weer sprak: *Lieve Vader, plaatst U ons dan achter Uw lieve Knecht, opdat we Zijn handelingen zien mogen.*

Ik moet kort zijn, verder hadden wij de gehele dag veel omgang. En dan die doorgang tot dat binnenste Heiligdom. Ook de volgende dag en 's middags was het een zoet samenzijn met 's Heeren kinderen. Dat heeft zo een week geduurd. Nooit eerder heb ik zo de Wet horen voorlezen als zondags daarop. Kennelijk hoorden we de stem van die lieve Vader in Christus: *Ik ben de Heere uw God,* enz. Ook hebben we veel achter die lijdende Zoenborg mogen wandelen. Ik riep maar telkens. *Lieve Vader, breng en houd mij achter Uw lieve Knecht.* O, dat: *Ziet de Mens!* Ik kan alles niet uitbreiden.

Woensdag ontwaakten we met: *Ziet, de Bruidegom komt, gaat uit Hem tegemoet.* We zeiden: *Niets liever Heere Jezus dan dat, U tegemoet.* De liefde was zo sterk en de vereniging en omgang. Maar, *Heere Jezus,* zeiden we, hoe zal U dan komen? *Naar hetgeen U ons al jaren geleerd hebt, zal toch nog niet direkt Uw komst ten oordeel zijn,* naar onze gedachte. Daarop was het: *Wiens wan in Zijn Hand is en Hij zal Zijn dorsvloer doorzuiveren.* En ziet, geliefden, dan zal er wat komen kijken.

Hierna hebben we veel strijd gehad, aanvallen, vijandschappen, de diepe kolken van ons goddeloos bestaan, dat het nooit eens wordt met de Heere en Zijn zo goede en getrouwe leiding. Maar dat zich altijd zelf een weg uitdenkt, die hem goeddunkt. Maar waar de Heere van zegt: *En het einde daarvan zijn paden des doods.* Dit wetende,

maar er niet te kunnen komen. O neen, ik zou nog eeuwig verdwalen en omkomen, als mijn Leidsman niet getrouw was en Zich weer ontfermde en dat dolende schaapje Zijn hand reikte. Dat mocht weer gebeuren en de Overste Leidsman en Voleinder des geloofs richtte ons geloofsoog weer op Hem en kwam met het laatste vers van Psalm 35, ons oog op Hem te vestigen, om te allen tijden om Zijn gerechtigheid verblijd te zijn. O, die enige vaste grond van zaligheid, Christus en Zijn aangebrachte gerechtigheid. Toen verder dat eindigen in die hoogste God. Van regel tot regel was er in de kerk zo'n zoete aansluiting met die oudvaders.

Morgen is het veertien dagen geleden dat we onze geliefde zielszus, die al lange tijd ziek is, te Scherpenzeel bezocht hebben. [Liesje van Rooijen, getrouwd met Bart Roest] Wat mag ze veel omgang met de Heere hebben. Oude Baan en Van Noort zijn mee geweest. Oude Baan heeft ons verzocht u de hartelijke groeten te doen. U zult wel eens van die zielsvriendin gehoord hebben. De Heere maakt haar rijp voor de heerlijkheid. Voor het uiterlijke is ze een toonbeeld van ellende. Veel pijn en ze kan ook niet meer zien. Maar als ze veel pijn had, toen wij er waren, lag ze stilletjes, zachtjes te zingen van: *Laat ons vrolijk zijn, vrolijk zijn*. O, ik had daar wel willen blijven, om die Godsgeheimen te horen. Ik kan niet uitweiden, maar moet eindigen.

Verleden week sprak de Heere ons hiermede aan: *Waakt dan te allen tijde, opdat gij waardig moogt geacht worden om te staan voor de Zoon des mensen*. En dat in terugleiding naar: *Ziet, de Bruidegom komt*, enz. Dit heeft ons veel zuchtende doen zijn, of de Heere ons wakende mag maken en houden. We zijn zo stumperig, en kunnen niet gaan of staan buiten de Heere. We worden hoe langer hoe armer, blinder, dwazer en onwijzer. Ik had nooit gedacht dat we zo uitgeledigd werden. Het verstand raakt geheel op. Ik kan de leiding van de Heilige Geest niet op mijn weg ontberen. Ik heb een hart dat dwaalziek is en verward, niets doet dan af te keren.

Nu nog een vraag en we breken af met pen. Broeder, mag u nog wel eens gedurig arbeid en worsteling hebben, met die schaapjes die nog onder dat lieve zegel der verkiezing liggen, die nog toegebracht moeten worden?

Gedurig zijn we in de geest bij ulieden, ook op de lieve sabbatdag in het opgaan naar 's Heeren huis. Geliefden, gedenkt onzer in uw verzuchtingen, als het zijn mag. Nog een klein poosje achter die grote Kruisdrager en dan voor eeuwig thuis.

De Heere zegene u samen uit Sion om Zijns lieve Zoons wille, is onze wens en bede. Als het kan laat Johan [Johan Slager, later ds. Slager] nog eens een lettertje schrijven, hoe het u samen gaat, ook aangaande de bange en zeer donkere tijden, die we beleven. Uw oude zielsvriendin Mientje Vrijdag

Rijssen, 28 oktober 1936

Geliefde broeders in de allerdierbaarste en schoonste Immanuël.

Op Zijn kleed en dijen staat geschreven: Koning der koningen en Heere der heren. In Hem zij uw vrede vermenigvuldigd.

Ja Johan, het is zo u schreef: briefjes wel eens verzonden en ontvangen zonder post. O, wat is dat voor de wijzen en verstandigen dezer wereld verborgen, maar de kinderkens geopenbaard. Dat één zijn in Hem, Die het Hoofd is. Vader, Ik wil dat ze één zijn, gelijkerwijs Wij Eén zijn. O, wonderlijke God, wonderlijke deugden Gods, wonderlijke verborgenheden, wonderlijke plaats waar God is. Hier zeiden vroeger die oudjes, bij wie we toch zo graag aan de voeten zaten: Als het je nog nooit een wonder is geweest, is het ook nooit een Godswerk. Die eenvoud van die oudjes vroeger. En zo leert de Heere. Daaraan is toch het Godswerk kenbaar, aan de eenvoud. Maar die zijn voor de troon, hebben Mesech verlaten, en zijn de strijd, kruis, druk, ellende, ja de zonde voor eeuwig kwijt. Een gedachte daaraan- Eeuwig van de zonde verlost, eeuwig bij de Heere Heere inwonen, geliefden, dat doet het hart met heimwee en verlangen vervullen. Dan zullen daar die blijde zangers staan, de speelliên op de harp en cimbel slaan, en binnen u al Mijn fonteinen wezen.

Maar geliefden in de Heere, we dachten vandaag zo, wat wordt het wonder toch hoe langer hoe groter hier al op aarde, voor zulke hellewichten, albedervers, die maar dagelijks de vruchten erven van onze diepe val. Hoe groot zal het dan in de zalige eeuwigheid zijn, als het hier al zo'n onnoemelijk groot wonder wordt in het onvolmaakte. Daar zegt de dichter van: O, hoe groot is Uw goed, dat Gij weggelegd hebt voor degenen die U vrezen. Jee hemel zal weergalmen van de wonderen des Allerhoogsten.

Och geliefden, wat leven we toch veelal laag, door in dat stof te zitten wroeten. Hoe kleeft mijn ziel aan het stof! Wat zal dat volzalige Wezen een stof van eeuwige aanbidding zijn voor die uitverkoren en vrijgekochte schare!

Wat zal die Zon der gerechtigheid hoog aan de hemel staan en eeuwig blinken! O geliefden, daar eeuwig in die doorboorde handen en voeten te blikken, dat zal toch wat uitmaken. Wat zal dat toch zijn: Gij hebt ons Gode gekocht met Uw bloed. Het Lam, Dat geslacht is, is waardig te ontvangen, de lof, de eer, de aanbidding en de dankzegging tot in alle eeuwigheid. En dan zal dat Lam hun Leidsman zijn tot de levende Fontein der wateren. Broeders in de Heere, houdt maar moed, Jezus leeft, ook is Hij Heere over alles. De Vader heeft alle dingen in Zijn hand gegeven en heeft Hem der gemeente gegeven tot een Hoofd boven alle dingen. Daar is niets kwaads bij. Het Hoofd is boven, nu kunnen de leden niet verdrinken. Wie roemt, roeme in den Heere!

Nu zullen we trachten met de hulp des Heeren Johan zijn vraag te beantwoorden: Hoe is het met u?

O geliefden, dat loopt zeer laag af. In het armenhuis terechtgekomen. Verleden week was hier Ds. Fraanje. We vertelden nog met een enkel woordje, dat wij 's weeks te voren op een morgen zo de waarde in God Drieënig mochten zien. Ik heb geen woorden en ben te arm om dat naar buiten te brengen. Meteen kreeg ik mijzelf te zien en kon het niet waarderen. O, die smart in mijn ziel, niets gewaarwordende dan ledigheid van God, gebrek en armoede. Die peilloze diepte van ellende, waar ik in lag. Ik kon niet één beweging ten goede doen. O, doodstaat, o, diepe val. Wat een ongelijke partijen, wat een afstanden.

Toen we dat met diepe smart, schaamte en schuld inleefden, werd onze ziel geleid naar de berg des Heeren, waar de Heere het voorzien had. God had Zichzelf een Lam ten brandoffer voorzien! Daar was niets meer te doen. O, die geloofshanden op dat Lam te leggen! Dat wonderlijke, niets hebbende, nochtans alles bezittende. We stippen maar aan.

Verleden week waren we steeds weer even arm, daarbij was die dagelijkse schuld. Ds. Fraanje zei eens aan de tafel: Volk, je gaat door Rijssen als allerschuldenaar. Dan wil ik wel eerlijk bekennen, de grootste van die allen te zijn. Vaak spreken waar ik zwijgen moest en omgekeerd. Dan die hart- en boezemzonden. O, die bedorven bron, zonde van hart en huis. Ik kan alles niet op papier zetten, maar riep inwendig gedurig uit verleden week: Wee onzer, dat we zo gezondigd hebben; de kroon onzes hoofds is afgevallen.

Zaterdagavond dacht ik een preekje te lezen, maar kwam het boekje van Willem Teellinck in onze handen: De samenspraak tussen den Heere Jezus en Maria. Daar heb ik met veel smaak in gelezen. Kostelijke spijsje toch van die oudvaders. Onze ziel was bemoedigd, versterkt, beschaamd en klein voor de Heere.

Zondagmorgen werd er in de kerk gelezen van Comrie: Met het hart gelooft men ter rechtvaardigheid. U welbekend, nietwaar! Dat ontdekkende en heldere werk.

Nu vergaten we dit nog: Door middel van dat lezen van zaterdagavond mochten we zien, dat het ontdekkend licht was, hetgeen de Heere geschonken had die week. Nu hebben we, voor we naar de kerk gingen, maar gevraagd: Heere, moeten we nog dieper ontdekt worden; ontdek, ontbloot en ontgrond maar. Afgelopen zondag niets overgehouden dan het naakte, armmakende geloof, om enkel en alleen uit die Rechtvaardige te leven. Uw vrucht wordt uit Mij gevonden. Een dorre staf, uit u in der eeuwigheid geen vrucht. Zo afgetakeld, geen zucht meer overgehouden. En dan die vruchtbaar makende Geest zo nodig te hebben, zie Psalm 119: 3.

O, die zoete Kinderleider, waar u ook zo terecht van schreef, hetgeen zo uit ons hart was.

Verder zien we niet anders dan het rechtvaardig oordeel des Heeren over ons nog rijper en nog zwaarder worden. Zie, hoe hoog de zonde van Sodom klom. Bij ons niets minder, ons hart beeft gedurig. Arm land en volk! En wil dit volk niet bukken voor Mij, 't wordt ras verteerd.

Een slapende, diep slapende kerk. Ik denk gedurig aan wat u schreef: *Sion een ruïne geworden*. Maar ach, er wordt niet luide geroepen op de berg van Gods heiligheid. De wachters stom, ze kunnen niet bassen. Wat zullen wij het bang krijgen. Doch gij mijn ziel, hoor het geluid der bazuin en het krijgsgeschrei, enz.

Ontvangt samen onze hartelijke groeten, ook van oude Baan en die zielsvriendin. Ze heeft een zwak lichaam, verder is ze nog al veel goedsmoeds, ook wel strijd hoor.

Als het kan, Johan, laat ons nog eens wat van jullie samen mogen horen. Eén brood is het, zo zijn we toch velen één lichaam, dewijl we allen één Broods deelachtig zijn.

Groet allen die Sion beminnen.

Uw zeer gebrekkige en oude zuster in de Heere

M. V.

Rijssen, 7 september 1937

Geliefde zielevriend en broeder in onze allerschoonste, allerdierbaarste en alleenwaardige Heere Jezus, Die de banier draagt boven die tienduizenden en al wat aan Hem is, is gans begeerlijk, met uw medebroeder in de verdrukking.

Vrede zij u samen van Hem, Die is, Die was en Die komen zal.

O geliefden, Hij, die Vorst der aard, is toch alle hulde waard! Gelukkig, als we straks nieuwe tongen Zullen ontvangen om samen God, dat alleen dienens- en lievenswaardige Wezen, eeuwig te lieven en te loven: Straks zal de blijdschap onbepaald, enz. Hier is alles bepaald, hier zijn we nog in het eindige, in Mesech, in het stof. En wat voor mij het ergste is, dat ik zo diep, diep, in de wortel bedorven ben. Altijd stinkende vruchten voortbrengen, zo'n onzalige fontein omdraag, ja een monster ben van goddeloosheid. De Heere heeft ons weer in diepe wegen geleid. We hebben veel van onszelf weer in die weg leren kennen. Neen, dan zijn alle dingen niet oorbaar en alle dingen stichten niet. Wel zouden wij bij u zijnde, daar wat van aan u vertellen willen, maar ach, op papier valt dat niet mee. Het was soms zo erg, dat ik dacht, er loopt niemand zo. Zo'n gruwelijk, vijandig monster en dat tegenover zo'n goeddoend Wezen. Geliefden, ik kon het niet te boven komen, wel er onder zuchten, of die lieve Koning Zijner kerk op mocht staan over ons. Ja, die noodzakelijkheid van die volle Zaligmaker als Profeet, Priester en Koning. Dat sterk verlangen en heimwee. Die onmisbaarheid om weer door Hem met God verzoend te worden, want de zonde maakt scheiding en daar is geen bitterder ding dan de zonde. O, dat verfoeien en voor God aanklagen, dat er niet één zo slecht was als ik.

Ds. Fraanje zei gisteravond nog: Die verloren zoon had er zo naar uitgezien. Hij kwam, zei hij, van de zwijnen. Niemand op de wereld wilde zich met hem inlaten of bemoeien, maar de vader zag hem van verre, en kuste hem, al zag hij er nog zo uit en had het nog zo verdorven. O, dat eeuwige wonder, broeders, God rechtvaardigt goddelozen. Neen, dat is niet te peilen, alles is hier te arm, om dat wonder uit te spreken en uit te wonderen. Maar straks, in de zalige eeuwigheid, als het volmaakte zal gekomen zijn, zal God zijn alles in allen. Dan tal de hemel weergalmen van wonderen. Dat wonder wordt hier al hoe langer hoe groter. Want ach, hoe dieper dat ik poog te delven, hoe meer dat ik bederf ontmoet. Neen, dat is ook nooit in woorden te brengen en ook niet te peilen, hoe diep wij gezonken liggen door erf- en dadelijke zonde.

Maar die gedachten des vredes en dat raadsplan ter verlossing. Die eeuwigheidsgedachten! God was in Christus de wereld met Zichzelf verzoenende, hun zonden hun niet toerekenende. De raad des vredes was tussen die Beiden. Wat kunnen we daar nu van zeggen. Die Godsgeheimen en eeuwigheidszaken! Maar vannacht ben ik zo gebracht bij: Ik zal van het besluit verhalen. Die Gezant uit duizend. De Leraar ter gerechtigheid. Wie is een leraar dan Hij. Die ons de verborgen wil en raad Gods ter onze zaligheid volkomen geopenbaard heeft. Hij, Die is de blinkende Morgenster. Hij blinkt van de deugden Gods, zo volkomen zijn die in Hem opgeluisterd. Ik zag en zie, een Lam, staande als geslacht. Zo zag Johannes die Verheerlijkte op het eiland Patmos.

O broeders, dat onze wandel toch meer in de hemelen ware, om gemeenschap met Hem, onze Oudste Broeder te mogen hebben. Wat zouden we meer Zijn heiligheid deelachtig worden en niet zo als de mollen in de aarde wroeten. O volk, o volk, waar zijn we, waar dragen wil Jezus' livrei?

Och, schreef u aan ons, dat ons hoofd water ware en ons oog een springader van tranen. Ja, wat u in deze schreef was uit ons hart. Wat zijn we ver, zeer ver afgeweken en doorgedaan.

Ons hart is soms zo gebroken vanwege de breuk der dochteren Sions. Zo de aarden flessen gelijk. De grauwigheid is op Efraim verspreid, hij merkt het niet. Zo is het terecht: en hij merkt het niet. Want ze zijn zo best bekeerd en hebben nog zoveel waarde. Och, om nu in de doorleving telkens weer onbekeerd te komen staan en geheel en al als waardeloos over de aarde te gaan. Dat wordt in geen zomerprieltje geleerd. Maar in de diepte, in de beproeving en drukwegen. De drukking der melk brengt boter voort. De oudjes zeiden hier vroeger dat ze gezeseld moesten worden naar de hemel. Ik begreep daar toentertijd niets van.

Waar zijn toch in onze dagen de oefeningen des geloofs? Juda benijdt Efraim en Efraim benauwt Juda. Wat maken wij het oordeel vol. Zeker, het zal tweeledig zijn, richterlijk en Vaderlijk, maar God moet de zonden straffen. Ziet het in het oude Israël. God heeft de natuurlijke takken niet gespaard, ziet dan toe, zegt de waarheid, enz.

Ja, zoals u schreef, er zijn hier twee ouderlingen gestorven. Er is hier ook zeer veel ellende en grote schuld, en de Heere komt Zijn Geest in te houden. Ach, we denken wel eens, het is net of er een boze geest in de plaats komt. Maar nu even weer naar het begin van ons schrijven voor we afbreken.

De Heere geeft nog telkens onderwijs en sterkte uit de dierbare Waarheid. Zondag voor acht dagen, het was zo naar geweest die laatste paar dagen. Ik kon zo niet meer leven. Wij, die der zonde gestorven zijn, hoe zullen we nog in dezelve leven. Ik kon in die hel niet meer leven. U begrijpt, dit was alles van binnen, want daar kwam geen woord over onze lippen, wel zuchtingen. Daar komt zondagsmorgens de Heere hiermede in onze ziel en spreekt ons aan: *O, mijn ziel, wat buigt g' u neder, waartoe zijt g' in mij ontrust?* En zo van regel tot regel, maar bijzonder dat waartoe. Het was net of de Heere ons afvroeg: Maak Ik het niet goed met je, wat heb Ik je toch gedaan en waarmede heb Ik je vermoed, betuig tegen Mij, zorg Ik tot op de stonde van heden in alle bittere wegen niet voor je. Ben IK je niet beter dan tien zonen, enz, enz.

O, daar zonk onze ziel weg in schaamte, schuld, berouw, leedwezen en smart over onze zonden. Die bitterheid der zonde. Maar ik mocht als een schuldige opening en toenhdering vinden. Ik heb gelezen in Hellenbroek: Blus de Geest niet uit. Wat een schuld, wat een schuld. U kent die preek wel. Wat al jaren is die lieve Geest uitgeblust. Ik heb die dag veel onderwijs mogen ontvangen en ben ook bemoedigd en versterkt. Dat ging zo door tot donderdags, we hadden toen dominee Van Oordt.

Ik kan niet verder uitweiden, want de tijd roept. Nu was me dit alles wel dierbaar en het allermeeste, dat die put van zonde weer gedekt was. Maar ik mocht me 's nachts zo voor 's Heeren aangezicht leggen, openen bloot. De weldaden waren groot en dierbaar, maar ik verlangde zo naar Prins Immanuël. Dat Hij onze ziel weer mocht omhelzen en wederkerig wij Hem. Dat heimwee en verlangen werd zeer sterk, zodat we maar gedurig nederknielden.

O, die zoete nachten, geen stoornis van mensen. Daar kwam Hij en sprak: Mijn duive, Mijn volmaakte, Mijn schone, kom. Ik mocht komen, mocht omhelsd worden en mocht omhelzen. Onze ziel riep uit: Al wat aan Hem is, is gans begeerlijk. Hartelijk zal ik U liefhebben, Heere mijn Sterkte. O, daar ontdekte en ontplooid Zich die volle Middelaar in onze ziel in Zijn staten, ambten en graveerselen. Ik stip dit maar aan. Ik zag dat Lam staan op de berg Sion en met Hem de honderdvierenveertig duizend, die verzegeld waren, hebbende de Naam des Vaders aan hun voorhoofden. Toen mocht ik weer uitroepen in aanbidding: Het Lam, Dat geslacht is, is waardig te ontvangen, enz.

O, die volheid en die volkomenheid in die zoete Middelaar Gods en der mensen. Niets, niets kunnen we er van missen. Wat is het toch waar, waar de zonde meerder wordt, wordt de genade veel meer overvloedig.

Nu geliefden in de Heere, hier hebben jullie een zeer gebrekkig lettertje van een zeer gebrekkige vreemdeling in Mesech, die kreupel is aan beide voeten.

De Heere zij u samen nabij, met al Zijn lieve volk. Hij versterke, bevestigte en fundere u samen, is de wens en bede onzer ziel. Uw oude zuster in de Schoonste der mensenkinderen, op Wiens lippen genade is uitgestort.

De hartelijke groeten van broer Jan en van dat ellendig en behoeftig volk.

Johan schrijf nog eens een lettertje.

Rijssen, 28 november 1938

Geliefde broeders in de allerdierbaarste, allerschoonste, allerwaardigste en zoete Heere Jezus, Die de banier draagt boven de tienduizenden. Al wat aan Hem is, is gans begeerlijk.

Hij is het alles voor Zijn Sion in de staat van Zijn diepe vernedering en in de staat van Zijn verhoging.

O broeders, wat weten we nog maar een klein stipken der zaak. We beginnen gedurig maar weer van voren af aan. Altijd is er meer ai Hem te vinden en altijd wordt Hij groter en wij minder. Hij moet wassen en wij minder worden. Ach, jullie begrijpen ons wel, dat is niet in de woorden, maar in de doorleving der zaken.

Hij heeft de schuld betaald bij Zijn lieve Vader. Hij stond als Borg in de plaats van Zijn uitverkoren dood- en doemwaardig volk. O, als zij voor de Rechter worden gedagvaard en verschijnen moeten, treedt die Advocaat en Pleitbeslechter tussenbeide. Wie zal het in woorden kunnen uitdrukken. Gij hebt, o Heere, in het dood'lijkst tijdsgewricht, mijn ziel gered, mijn tranen willen drogen. Daar zal toch de eeuwigheid toe nodig zijn, om dat eeuwige Godswonder uit te wonderen. De verborgenheid der godzaligheid is groot, God geopenbaard in het vlees!

Ja, zoals ook Johan het briefje aanvangt, zo is het net. Gods Sion moet hier de voetstapjes drukken, om door vele verdrukkingen in te gaan in het Koninkrijk der hemelen. Deze weg is juist een Gode verheerlijkende weg, om het beeld des Zoons gelijkvormig te mogen worden en het is een zeer profijtelijke weg voor 's Heeren bedrukte volk. Alleen is er deze grote haper, tenminste voor mij, dat ik van het plekje wegloop waar de Heere ons zet en dan dat verdoemelijk en goddeloos ongelooft zo in de hand werk.

O, dat ongelooft dat God verdacht houdt in Zijn liefde, trouw en macht, 't is toch zo'n zware zonde. Maar als ik door genade weer achter mijn lieve Borg mag aankomen en op Hem zien, op Hem leunen, van Hem afhangen, uit Hem mag leven, dan gaat het zo goed.

Vanmorgen zongen we daar nog zo van onder ons werk: *'t Is trouw, al wat Hij ooit beval; het staat op recht en waarheid pal; als op onwrik'bre steunpilaren*, enz.

We hebben zeer veel doorgemaakt in die anderhalf jaar dat onze zoon daar in het sanatorium ligt. O, die eeuwige getrouwheid Gods over ons, maar door de diepten. Ik zo goddeloos; vreselijke diepten van zonde en ongerechtigheid liggen er in mijn hart. Met recht een zaad der boosdoeners, verdervende kinderen, kinderen die de Wet huns Gods verlaten, satanskinderen, een slangenzaad.

Ik heb menigmaal gegruwd van mij zelf. Dat woelen en dat wurmen van binnen tegen de goede en rechte wegen des Heeren. Och, wat zijn we toch een krom en verdraaid geslacht. Dat walgen van onszelf en ons verfoeien. Maar och, geliefden, ik kan niet één zonde doden of te boven komen. O, dat zuchten: Ik ellendig mens, enz. En zodoende blijft het toch maar een strijd om in te gaan door de enge poort. Het blijft toch maar hier een strijdend volk. Want het vlees begeert tegen de geest, enz. Hetgeen ik wil, dat doe ik niet, enz.

O broeders, we zouden samen wel een dagje kunnen praten over dat Strijdt de goede strijd des geloofs, grijpt naar het eeuwige leven. Wat is het hier toch een lopen met veel hindernissen. Wij struikelen dagelijks in vele. Maar nu eeuwig wonder, het Hoofd is boven en nu kunnen de leden niet verdrinken of omkomen.

Veel ben ik de laatste tijd bezig in die biddende en dankende Hoge priester aan des Vaders rechterhand, Hij bidt altijd voor hen, dat hun geloof niet ophoude. Wat kwam er anders van terecht? Maar Hij kan en mag eisen: Vader, Ik wil, dat waar Ik ben, ook die bij Mij zijn die Gij Mij gegeven hebt, opdat ze Mijn heerlijkheid mogen aanschouwen; Gij hebt Mij liefgehad voor de grondlegging der wereld. Ja Vader, alzo is geweest het welbehagen voor U. Wat zal die zaligheid, die God bereid heeft voor Zijn uitverkoren, levendgemaakte en wedergeboren Sion toch eeuwig groot zijn. Die heerlijkheid Gods des Vaders, die heerlijkheid Gods des Zoons, Die daar gezeten is met Zijn Vader in Zijn troon en die heerlijkheid Gods des Heiligen Geestes. O aanbiddelijk Opperwezen! Ja, die God is onze zaligheid.

O, broeders in de Heere, dat we elkander dan mochten vertroosten met deze woorden: Alzo zullen we altijd bij de Heere zijn. Och, wat doet dit het hoofd omhoog steken te midden van de zware oordelen en Godsgerichten waaronder dat we leven en die tekenen der tijden die ons toeroepen: *Maranatha, Jezus komt*. Hoe bang is het toch op aarde, nietwaar?

We dachten vandaag nog, hoe vreemd zijn we toch, wat zitten we toch opgesloten, het leven kan hier toch niet uitgeleefd worden. 't Is toch maar veelal: In dezen zuchten wij, enz. Maar onder dit alles is God, de Drieënige God, ons ten schild, in 't strijdperk van dit leven. En onze Koning is van Israëls God gegeven. Nu, wat hebben we nu nog meer nodig, voor de tijd of voor de eeuwigheid? God is toch dat algenoegzame deel voor Zijn arm en zo ellendig volk in Mesech. Hier moeten ze Gods raad uitdienen: En mij hiertoe door U bereid; opnemen in Uw heerlijkheid.

De Heere moge u samen en ons genade voor genade schenken uit die nooit verminderde volheid van Christus, om hier met lijdzaamheid te lopen, de loopbaan die Hij ons voorstelt.

Het kon er nog wel eens op aankomen, hoe hoog zal de nood nog gaan? Wij kregen er telkens van 's Heeren wege diepe indrukken van, ook in de kerk. Wat heeft toch Jeruzalem zwaar gezondigd en de zonde van Juda is met een ijzeren griffel geschreven. Als we het recht inleefden, we riepen dag en nacht uit de keel.

En och, de Jona's slapen, te midden der zware stormen en onheilspellende dikke wolken en Egyptische duisternis, waaronder we leven. Bij wie is nog wederklank der bergen? O neen, veel liever: Sprekt tot ons zachte dingen, schouwt ons bedriegerijen. Als de Zone Gods komen zal met de wan in Zijn hand, om Zijn dorsvloer te doorzuiveren, dan zal er wat komen kijken. Zullen we nog weer in de spelonken en in de holen der aarde terechtkomen? Wat is de kerk Gods toch genesteld in de hoogte, daar heeft ze haar nest gebouwd.

In onze gemeente is het ook zo droevig. Och, wat is die lieve Geest toch geweken onder de bediening des Woords. En nu is er vlees in de plaats en zijn de

vruchtgevolgen zeer droevig en hartgrievend. Aan het zo duister firmament van heden flikkert nog telkens voor ons een lichtstraal, en dat is dat welgeordineerde en vastgestaafde Verbond, dat van geen wankelen noch wijken weet.

Dat opent de Heere gedurig voor ons. Daar zien we altijd nog naar uit, of die schaapjes mogen toegebracht worden, die nog tot de stal behoren. Ik zal maar alleen iets over de laatste dagen zeggen. Alles kan niet, want dan moet ik te lang schrijven.

Verleden week heb ik zo de goedkeuring des Heeren mogen ontvangen op en over de weg waar we in verkeerden, waar de dichter getuigt: *Maar wie op Hem vertrouwt, op Hem alleen, ziet zich omringd met Zijn weldadigheên.*

Ik was er zo mee omringd en lag er zo diep onder en kon er niet bovenop komen. Altijd maar laag en diep in het stof buigen. Wat zal ik met Gods gunsten overlaán, ja, wat zal ik. En dan maar weer buigen als een verlegen en onwaardig schepseltje.

De volgende morgen ontwaakt zijnde, mochten we een geopende deur vinden, er toe- en doorgaan, en omgang vinden. Dat is toch zo zalig en versterkend voor het geloof. Toen we amen gezegd hadden, ontsloot dat lieve Wezen weer dat onveranderlijke zoen- en zoutverbond. Daaronder werkzaam en in bezig zijnde hebben we gezongen: God zal Zijn waarheid nimmer krenken, enz. Daarna: *Al wat Hij Izaák heeft gezworen*, enz. Daarna: *Die gunst heeft God Zijn volk bewezen*, enz. O, daar leefde onze ziel maar in en ademde daar in. Maar ik kreeg tevens licht in hetgeen ons omringde en datgene wat de Heere gesproken had. En wel bijzonder kwam dit zo voor mijn aandacht: Vreselijke dingen zult Gij ons in gerechtigheid antwoorden.

We ontvingen enig licht in hetgeen de Heere is doende. Hoewel dit ook met insluiting voor ons was en ons vlees beefde, was onze ziel stil in God en mochten we met de diahter instemmen: Van Hem is onze verwachting. Het geloofsoog was zo helder op die overste Leidsman en Voleinder des geloofs.

Daar was het maar: Rust mijn ziel, uw God is Koning. Ik mocht zo door alles heen zien, hoe de Heere Zijn raad volvoert en al Zijn welbehagen doet. Ik zat zo rustig en zo veilig in die kloof der Steenrots.

Toen we gisterenmiddag in de kerk kwamen, zongen we de eerste twee verzen uit Psalm 125. Ja, zeiden we, zo is het. Zie maar na.

Nu beminden in de Heere, ons hart is nog vol en zeer uitgebreid over jullie, maar wij moeten afbreken. Ai ziet, hoe goed en hoe liefelijk het is, dat broeders ook te zamen wonen. In dat wonen heb ik laatst ook nog onderwijs gehad en werd diep bedroefd. Nu dan, we hebben u zeer lang laten wachten, vergeef ons dit. Doet het ons niet na.

Ontvangt met allen die Sion beminnen onze hartelijke liefdegroeten. Ook van mijn broeder hier thuis en de vrienden en vriendinnen gegroet. De God Jakobs zij u te zamen tot een hoog vertrek en een zeer vast huis, om gedurig daarin te mogen gaan.

Uw oude zielsvriendin M. V.

P. S.

Uw brief was ons zeer tot versterking en we mochten er onderwijs uit ontvangen. Eén geloof, één doop, één Héere, één God en Vader, Die daar is boven allen. De hand kan tot de voet niet zeggen: Ik heb u niet van node.

Och, dat eendracht weer eens macht mocht uitmaken in Gods Koninkrijk.

Rijssen, 18 december 1941

Zeer geliefde broeders in onze dierbare Heere Jezus, onze gezegende oudste Broeder, verhoogd en verheven aan 's Vaders rechterhand.

Met de hulp des Heeren zullen we trachten u enige letteren te doen toekomen. Och, dat die dierbare Kinderleider hart en pen mocht besturen, opdat Zijn driemaal heilige Naam verhoogd en verheven mocht worden en onze zielen te zamen in het onderlinge geloof mochten versterkt worden.

Och, geliefden, we zouden wel hij u moeten zijn om al de wegen en gangen te kunnen bespreken, waarin dat soevereine Wezen ons beliefde te leiden in deze rampwoestijn en dit vreemdelingsland. Maar we geloven dat dominee ³er wel eens iets van verteld zal hebben. Voor jaren sprak die dierbare Borg tot ons: „Volg Mij”. We kregen te zien welk een weg dat zou worden, Jezus hier te moeten volgen.

War had de Heere Jezus hier? De vossen hebben holen, de vogels nesten, maar de Zoon des mensen heeft niet, waar Hij het hoofd op nederlegt. Mijn Koninkrijk is niet van deze wereld.

256

257

't Is hier voor die Eniggeborene van de Vader één kruis- en lijdensschool geweest. Hij heeft ons aller ongerechtigheid op Hem doen aanlopen. Geliefden, dat kunnen wij, zondemaden niet beseffen, wat dat geweest is. Nu is die gezegende Borg gehoorzaam geweest tot de dood, ja de dood des kruises. Hij heeft Zichzelven vernietigd, de gestaltenis eens dienstknechts aangenomen hebbende.

En nu broeders, achter Jezus aan te moeten en te mogen komen, dan blijft er op de wereld niets voor ons over dan hetgeen Mozes zeide, dat het uitnemendste hier maar moeite en verdriet is. Voor ruim twee jaar heeft ons de Heere geleerd: „en Hij leidde ze door de afgronden”.

Ik weet niet of wij daarover geschreven hebben, maar daar zijn wij wonderlijk in onderwezen en mogen nu bij 's Heeren licht telkens weer zien, dat de Heere Zijn eens gesproken Woord in vervulling doet gaan en Zijn raad volbrengt. En och, geliefden, dan zeiden vroeger die oudjes: „Ik weet Uw leiding is zo veilig, ze loopt zo recht op Kanaan aan”.

Zo zal straks Gods goedheid onze druk, eens verwisselen in geluk.

We zijn vanmiddag nog met een 80-jarige zielsvriendin een zieke wezen bezoeken en we hadden samen nog een Elimpje in de hete zandwoestijn. Wat zijn het toch zoete banden, die ons binden aan dat lieve volk van God. Een geopende troon in die grote Hogepriester over het huis Gods. Zondagmiddag hebben we dat nog mogen beluisteren, in die zalving van Christus, uit J. Vermeer, o zo dierbaar.

Op de terugweg straks nog gehoord dat die Hogepriester getuigt: „Heilige Vader, Ik heilig Mijzelf voor hen, opdat ook zij geheiligd mogen zijn in waarheid”. Elk woord was een dierbare zaak voor onze ziel. Och geliefden, uit die ambten bediend te mogen worden en daaruit te mogen leven, dat is een zeer arm, stumperig en diep afhankelijk leven voor onszelf. Altijd maar weer handen afkappen en ogen uittrekken. Maar ook - want het snijdt aan twee kanten - rijk in God. In Hem te schuilen, verborgen en geborgen en in de kracht Gods bewaard tot de zaligheid. Niets zal ons scheiden van de liefde Gods, welke is in Christus Jezus onze Heere, ja, in Hem. In Hem woont toch al de volheid der Godheid lichamelijk.

³ Ds. Fraanje, een zielevriend van Potappel

Ik mocht voor enige weken 's nachts zo met de apostel betuigen: „dan hulpe van God verkregen hebbende, sta ik tot op deze dag”. Wat een wonder Nog staande gebleven. En die hulpe Gods, die baande nog een pad door die woeste baren en brede stromen. Alles wat God toch doet is wonderlijk en wonderbaarlijk. Dat zal straks nog veel groter, veel wonderlijker worden. „O”, zeiden dan die oudjes, „als ik er nog eens zal komen, dan zullen de klokken wel luiden van het eeuwige wonder”. Die zoete eeuwigheid voor de Kerk, die zal toch wat openbaren. Dan kunnen we er toch wel eens zin in krijgen.

We schreven nog aan een vriendin in Vriezenveen deze week: Als dat geloof eens zal verwisseld worden in aanschouwen, wat zullen we dan gelijk een Thomas aan 's Heilands voeten liggende, uitroepen: „Mijn Heere en mijn God!” Maar nu nog eerst Gods raad uitdienen, nog tot den bloede toe niet tegengestaan, strijdende tegen de zonde. En dat in zulk een zeer bange, donkere, benauwde wereld, waar zeker het éne wee het andere zal opvolgen.

O, vriend Potappel, hoe is het in deze met u? De Heere zegt: „Zou Ik voor Abraham verbergen wat Ik doe”. Mag u in deze nog wel eens toegelaten worden? Wij lazen zondagmorgen nog zo, hoe de Heere soms behagen kon scheppen, om met Zijn volk in de donkerheid te wandelen. We kregen er moed uit en zeiden: „O Heere, ze wandelen er toch niet alleen in. U wandelt toch met ze”.

Dat was in het boek van Johanna Avinck, huisvrouw van Hendrik Luden. Heeft u dat ook? Ik lees er toch zo graag in. Dat is er eentje met geoefende zinnen. Heldere Gods- en zelfkennis, ontdekkend werk. Maar om op de tekenen der tijden terug te komen, dan is het nog wel eens: „Ziet Ik heb het u voorspeld”. Nu zal het nog wel heel wat benauwder worden. Maar ook zien we bij tijden zeer sterk uit naar de uitbreiding van Gods Koninkrijk. Dat Babylon zal vallen, de volheid der heidenen uitgaan en gans Israël zalig worden. Die bondelingen, die daar van eeuwigheid gekend zijn. Dan kreeg die tiende de slag, al was het nog zo een mismaakte en dan dat vrije welbehagen: „Jakob heb Ik liefgehad en Ezau heb Ik gehaat”. O die soevereine Pottenbakker, Die met Zijn leem doet naar Zijn welgevallen. Hier zijgt mijn ziel neer in eeuwige verwondering en roept: „Vrijmachtig Heere”. Wat een zoetigheid, wat een zoetigheid ligt er toch in voor Gods ellendig en arm volk,

Wij mochten hier dinsdagmiddag Ds. Fraanje nog in ons midden hebben. Hij droeg ons op, u samen van hem te groeten. Dominee zijn voorrede was uit Genesis 35 vers 21: „Toen verreisde Israël”, enz. Niet Jakob verreisde, maar Israël, en spande zijn tent op gene zijde van Migdol Eder. „Dat was”, zei dominee, „de schaaftstoren der kudde”. Wat is de waarheid toch dierbaar, als ze ontsloten wordt.

De tekst was Lukas 1 vers 54, wéér over Israël Zijn knecht. Nog een ogenblikje samen geweest, maar 't is hier steeds weer gedurig scheiden en: „Zeg de kinderen Israël dat ze voorttrekken”. Och broeders, 't is waar, als we de Heere hebben, dan hebben we alles, maar zo in het samenleven op aarde en ook in de kerk en in zware gevallen, och wat missen we dan toch oude Baan. Het geoefende volk wordt zo dun op aarde.

Wat zijn er toch velen thuis gehaald de laatste tijd. Wat is er toch zeer weinig ontdekkend licht en doorbrekende genade.

„Iedere kip”, zei dominee, „legt zijn ei in zijn eigen nest”, bedoelende de verbreking Jozefs en de gekloofdheid en verdeeldheid der kerk.

Voor enige weken heb ik voor eigen ziel en voor de beloften Gods, zoete oefening, troost en sterkte gehad en werd ingeleid in dat welgeordeneerd zoen- en zoutverbond,

in de voorbidding van Christus aan 's Vaders rechterhand, waarin Zijn trouw en waarheid hun kracht behouden, en in dat dierbare Bloed der verzoening.

Broeders, 't is alles voor het geloof, mijn woorden zijn te arm. Ik werd bepaald bij die Simson, hoe hij met de pilaren in zijn armen stierf. Ik zei: „Ja Heere, met die drie pilaren in mijn hart en armen hoop ik te mogen sterven”.

Nu broeders te zamen, mijn tijd roept, mijn lichaam is de laatste tijd wat toberig en zwak. Al hebben we lang niet geschreven, we hebben u in ons hart niet vergeten. Als we 's zondags opgaan heb ik vaak gedacht en gezegd: „Heere, nu gaan ze bij Potappel ook weer op onder de oudvaders”.

De hartelijke groeten van de oude zielsvriendin en van de zwakke Diena en van broer Jan, enz.

P. S .

Als het nog eens een keertje kan, wil Johan ons wel eens een lettertje schrijven?

Weest te zamen de Allerhoogste en eeuwiglevende Verbonds- Jehova in alles opgedragen door uw zeer gebrekkige en oude zielsvriendin

M.V.

Een zaak komt nog in onze gedachten die wij vergaten. Op een avond vertelde mijn broer iets, dat ons zeer bedroefde, en ach, we konden niet slapen. Ook bemerkten we dat daar ook eigenliefde tussen kwam, enz. Eindelijk raakten we er onder aan het zuchten en vielen in slaap. Daar mochten we in de slaap een ogenblik als het ware op de dorpel van de heerlijkheid geplaatst worden en daar zagen we nog verscheidene open plekken. Wat wonderlijk. Het had ons veel te zeggen bij het ontwaken: „In het huis Mijns Vaders zijn vele woningen, Ik ga heen om u een plaats te bereiden”. O, die lege plekjes, die wachten nog op de kerk. Wat deed ons dat weer hoop en moed scheppen op de toebrenging van die schaapjes, van wie de Heere Jezus zegt: „Deze moet Ik ook nog toebrengen en ze zullen Mijne stem horen en het zal worden ene kudde, onder ene Herder”.

Nu beminden in de Heere, de Heere doe u samen en ons aan Hem kleven, gelijk een gordel aan de lendenen des mans.

Groet allen die Sion beminnen.

Dat op uw klacht de hemel scheure.

Dat Zich de Heere ontdek.

De God van vader Jakob beure

U in een hoog vertrek.

Hij doe in gunstrijk welbehagen,

Uit Sions tempelzalen,

Om u te helpen en te schragen,

Zijn zegen nederdalen.

Uw liefhebbende zielsvriendin

